

Η ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΤΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ

ΜΕΤΑ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ ΧΑΡΤΩΝ ΚΑΙ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ
ΑΜΦΟΤΕΡΩΝ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

ΥΠΟ

Π. Γ. ΚΑΣΙΜΗ

Πρωτοβαθμίου διδασκάλου

«ὅπου ἡ γεωγραφία διδάσκεται ἄνευ αἰσθη-
τοποιήσεως δι' ἰχνογραφίας καὶ χαρτῶν ἐκεῖ ἐπι-
κρατεῖ πνευμάτοκτος σχολαστικότης»
(Δεισπερβέργιος «Παιδαγ. σ. 245»)

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΡΙΤΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΠΑΡΑ ΤΩ ΕΚΔΟΤΗ Σ. Κ. ΒΛΑΣΤΩ.

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

14 ΟΔΟΣ ΝΙΚΗΣ 14

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

63 ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ 63

1887

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

1972

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ

1972

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

1972

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
(ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ)

1972

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Η ΓΗ

Ὁ Θεός, ἀφοῦ ἐπλασε τόσα λαμπρὰ κτίσματα, τὸν ἥλιον λ. χ. τὴν σελήνην, τὴν γῆν, τοὺς ἀστέρας κ.λπ. ἐξέλεξε διὰ κατοικίαν τοῦ ἀνθρώπου τὸ οὐράνιον σῶμα τὸ ὁποῖον λέγεται ΓΗ.

Ἡ γῆ διαιρεῖται εἰς δύο μέρη· εἰς ξηρὰν καὶ εἰς θάλασσαν. Ἡ θάλασσα εἶνε πολὺ μεγαλειτέρα τῆς ξηρᾶς· τὰ τρία μέρη τῆς γῆς σκεπάζονται ὑπὸ τῆς θαλάσσης, καὶ τὸ ἓν εἶνε ξηρά.

Ἡ ξηρὰ διαιρεῖται εἰς τέσσαρας ἀπεράντους ἐκτάσεις κειχωρισμένας διὰ θαλασσῶν αἱ ὁποῖαι λέγονται Ἕπειροι. Ἡ μία Ἕπειρος, διὰ σειρᾶς μεγάλων ὀρέων, διαιρεῖται εἰς δύο, καὶ τοιουτοτρόπως ἔχομεν πέντε Ἕπείρους, τὴν Εὐρώπην, τὴν Ἀσίαν, τὴν Ἀφρικὴν, τὴν Ὠκεανίαν καὶ τὴν Ἀμερικὴν.

Ὅσοι ἀνθρώποι ἔχουσι τὴν αὐτὴν γλῶσσαν, τὴν αὐτὴν θρησκείαν, καὶ ὁμοιάζουσι καὶ κατὰ πολλὰ ἄλλα ἀποτελοῦν ἓν ἔθνος. Ὅσον μέρος γῆς κατοικεῖται ἀπὸ ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι ἔχουσι τοὺς αὐτοὺς νόμους καὶ τὸν αὐτὸν βασιλέα, λέγεται κράτος. Ἐπειδὴ δὲ ὅλοι οἱ ἀνθρώποι ὅσοι κατοικοῦσιν ἐπὶ τῶν πέντε Ἕπείρων, δὲν ἔχουσι τὴν ἰδίαν γλῶσσαν, θρησκείαν, νόμους καὶ βασιλέα, διὰ τοῦτο διάφορα εἶνε τὰ ἔθνη καὶ τὰ κράτη.

Ἐκαστον κράτος διαιρεῖται εἰς μικρότερα μέρη, τὰ ὅποια λέγονται **Νομοί**.

Οἱ Νομοὶ διαιροῦνται εἰς μικρότερα μέρη, τὰ ὅποια λέγονται **Ἐπαρχίαι**.

Αἱ Ἐπαρχίαι, εἰς ἀκόμη μικρότερα μέρη, τὰ ὅποια λέγονται **Δῆμοι**. Ἡ γῆ λοιπὸν διαιρεῖται εἰς Ἡπείρους, αἱ Ἡπειροὶ εἰς κράτη, τὰ κράτη εἰς Νομοὺς, οἱ Νομοὶ εἰς Ἐπαρχίας, καὶ αἱ Ἐπαρχίαι εἰς Δήμους. Ἐν τιοῦτον κράτος ἢ βασιλείον, εἶνε καὶ τὸ βασιλείον τῆς Ἑλλάδος.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Τὸ βασιλείον τῆς Ἑλλάδος κεῖται εἰς τὸ Νότιον μέρος τῆς Εὐρώπης. Ἀπὸ τὸ Ἀνατολικόν, τὸ Νότιον καὶ τὸ Δυτικόν μέρος βρέχεται ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης, πρὸς Βορρᾶν δὲ συνορεύει μεθ' ἑνὸς ἄλλου κράτους, τὸ ὁποῖον λέγεται Τουρκικόν κράτος.

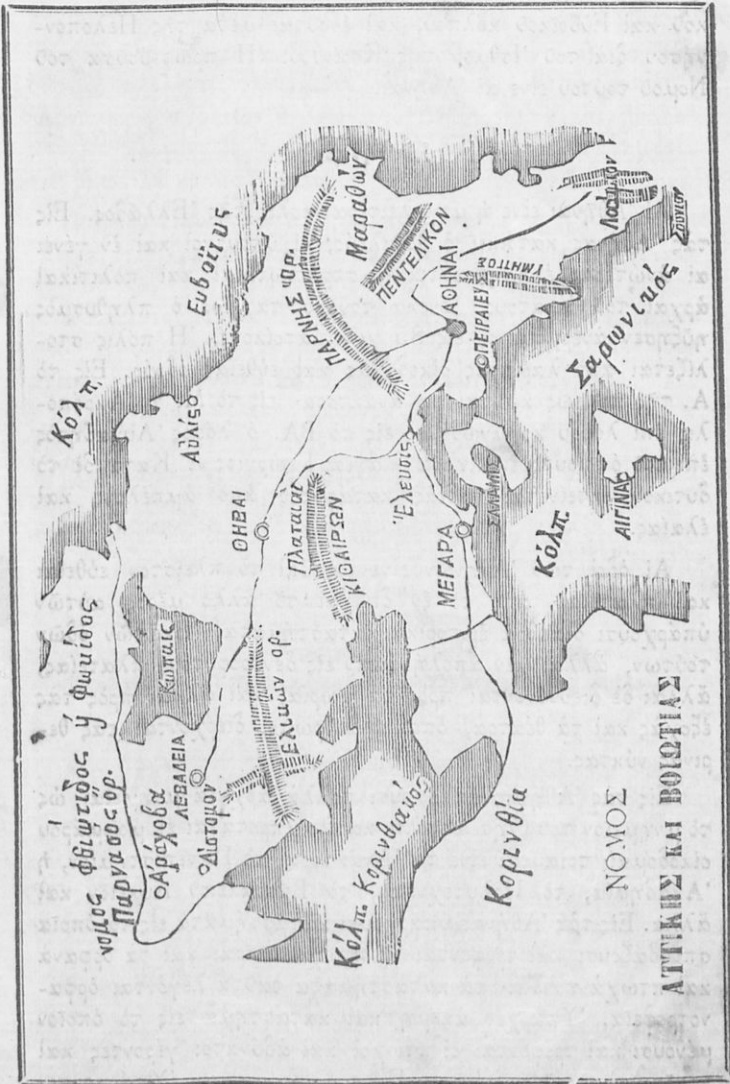
Τὸ βασιλείον τῆς Ἑλλάδος φυσικῶς διαιρεῖται εἰς τρία μέρη, εἰς τὴν **Πελοπόννησον** πρὸς Ν. εἰς τὴν **Στερεάν** Ἑλλάδα πρὸς Β. καὶ εἰς τὰς **Νήσους**, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλαι μὲν κεῖνται εἰς τὸ ἀνατολικόν μέρος τῆς Ἑλλάδος, ἄλλαι εἰς τὸ δυτικόν, μία δὲ εἰς τὸ νότιον.

ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΣ

Εἰς τὸ Β. τῆς Πελοποννήσου κεῖται ἡ Στερεά Ἑλλάς. Χωρίζονται αἱ δύο αὗται ἐκστάσεις διὰ τοῦ Κορινθιακοῦ καὶ Σαρωνικοῦ κόλπου· ἐνοῦνται δὲ διὰ στενοῦ λαιμοῦ γῆς ὁ ὁποῖος λέγεται Ἴσθμὸς τῆς Κορίνθου.

ΝΟΜΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΒΟΙΩΤΙΑΣ

Εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος κεῖται ὁ Νομὸς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας. Βρέχεται ὑπὸ τοῦ Κορινθιακοῦ, Σαρωνι-

ΝΟΜΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΒΟΙΩΤΙΑΣ

κοῦ καὶ Εὐβοϊκοῦ κόλπου, καὶ ἐνοῦται μετὰ τῆς Πελοποννήσου διὰ τοῦ Ἴσθμοῦ τῆς Κορίνθου. Ἡ πρωτεύουσα τοῦ Νομοῦ τούτου εἶνε αἱ Ἀθήναι.

Ἀθήναι.

Αἱ Ἀθήναι εἶνε ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Ἑλλάδος. Εἰς τὰς Ἀθήνας κατοικεῖ ὁ βασιλεὺς, οἱ ὑπουργοὶ καὶ ἐν γένει αἱ ἀνώτεραι ἐκκλησιαστικαί, στρατιωτικαὶ καὶ πολιτικαὶ ἀρχαὶ τοῦ Κράτους, ἔνεκα τούτου ταχέως ὁ πληθυσμὸς ἠϋξήσεν ἀνερχόμενος εἰς 85 χιλ. κατοίκους. Ἡ πόλις στολιζέται ἀπὸ λαμπρὰς οἰκοδομὰς καὶ εὐθείας ὁδοῦς. Εἰς τὸ Α. τῆς πόλεως κεῖνται τὰ ἀνάκτορα· εἰς τὸ Μ. ἡ Ἀκρόπολις ἐπὶ λόφου κρημνώδους· εἰς τὸ ΒΑ. ὁ λόφος Λυκαβητὸς ἐπὶ τοῦ ὀπίου ἡ ἐκκλησία « ἅγιος Γεώργιος ». Κατὰ δὲ τὸ δυτικὸν ἐκτείνεται πεδιάς κατάφυτος ἀπὸ ἀμπέλους καὶ ἐλαίας.

Αἱ ὁδοὶ τῶν Ἀθηναίων εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εὐθεῖαι καὶ πλατεῖαι· ἀπὸ τὸ ἐν δὲ καὶ τὸ ἄλλο μέρος αὐτῶν ὑπάρχουσι διάφορα ἐμπορικὰ καταστήματα. Ἐκ τῶν ὁδῶν τούτων, ἄλλαι μὲν ἀπολήγουσιν εἰς δενδροφύτους πλατείας, ἄλλαι δὲ διευθύνονται πρὸς τὰ χωρία, καὶ ἄλλαι πρὸς τὰς ἐξοχὰς καὶ τὰ θεάτρα, ὅπου οἱ ἄνθρωποι διέρχονται τὰς θερινὰς νύκτας.

Εἰς τὰς Ἀθήνας ὑπάρχουσι πολλὰ ἀρχαῖα μνημεῖα· ὡς τὸ μνημεῖον τοῦ Θεσέως κλπ. καὶ λαμπρόταται ἐκ μαρμάρου οἰκοδομαί· τοιαῦται εἶνε τὰ Ἀνάκτορα, τὸ Πανεπιστήμιον, ἡ Ἀκαδημία, τὸ Πολυτεχνεῖον, τὸ Βαρθάκειον Λύκειον καὶ ἄλλα. Εἰς τὰς Ἀθήνας ὑπάρχουσι καταστήματα εἰς τὰ ὁποῖα σπουδάζουσι καὶ τρέφονται αἱ πτωχαὶ κόραι καὶ τὰ ὄρφανὰ καὶ πτωχὰ παιδιὰ· τὰ καταστήματα ταῦτα λέγονται ὄρφανοτροφεῖα. Ὑπάρχει ἀκόμη καὶ κατάστημα εἰς τὸ ὅποιον μένουσι καὶ τρέφονται οἱ πτωχοὶ καὶ ἀδύνατοι γέροντες καὶ γραιταί· τὸ τοιοῦτον λέγεται Πτωχοκομεῖον. Ὑπάρχουσιν

ἀκόμη Νοσοκομεία, Ὀφθαλμοῖατρον, καὶ πλείστα ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα. Τὴν πόλιν στολιζοῦσιν ἀκόμη ἡ Ριζάρειος σχολὴ εἰς τὴν ὁποίαν σπουδάζουσιν οἱ κληρικοί· τὸ Ἀρσάκειον, σχολεῖον θηλέων, τὸ Δημαρχεῖον, καὶ πολλὰ καὶ μεγαλοπρεπεῖς ἐκκλησίαι καὶ ἄλλα πολλὰ δημόσια καὶ ἰδιωτικὰ καταστήματα.

Πρὸ τοῦ Πανεπιστημίου ὑπάρχει ἐστημένος ὁ ἀνδριάς τοῦ Ῥήγα, τοῦ Πατριάρχου Ε'. καὶ τοῦ Κοραῆ. Πρὸ τῆς Ἀκαδημίας καὶ ἐκατέρωθεν τῆς εἰσόδου, εἶνε ἐστημένοι μαρμάρινοι λαξευτοὶ στύλοι, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἴστανται τὰ ἀγάλματα τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ἀθηνᾶς. Αἱ Ἀθηναὶ ἐν γένει ἔχουν πολλὰ φυσικὰ καλὰ, τῶν ὁποίων στεροῦνται αἱ πλείσται μεγάλαι πόλεις· ὀρίζοντα ἐκτεταμένον, τερπνοτάτας ἐξοχάς, οὐρανὸν γαλανὸν καὶ σχεδὸν πάντοτε ἀνέφελον· κλίμα λαμπρὸν καὶ ὑγιεινότατον, καὶ τόσα ἄλλα καλὰ, ὥστε οὐδόπως θὰ δυσηρεστεῖτό τις ἐὰν διέμενε καθ' ὅλην τὴν ζωὴν του εἰς τὰς Ἀθήνας, ἂν καὶ τὸν μὲν χειμῶνα τὸ ψυχρὸν εἶνε διαπερασινώτατον, τὸ δὲ θέρος ἢ θερμότης ἀνυπόφορος.

Φάληρον. — Πειραιεύς. — Σαλαμίς. — Αἶγινα.

Εἰς τὸ δυτικὸν τῶν Ἀθηνῶν εἶνε ὁ σταθμὸς τοῦ σιδηροδρόμου. Ἐὰν διὰ τοῦ σιδηροδρόμου ἐκείνου ἀναχωρήσωμεν, μετὰ 10 λεπτὰ τῆς ὥρας, καὶ ἀφοῦ διέλθωμεν διὰ μέσου πεδιάδος καταφύτου ἀπὸ ἀμπέλους καὶ ἐλαίας, θὰ φθάσωμεν πλησίον τῆς παραλίας εἰς θέσιν ἣ ὁποία λέγεται «Φάληρον». Εἰς τὸ Φάληρον εἶνε ἐκτισμένα ὀλίγα ἄλλὰ ὠραῖαι οἰκίαι, θέατρα, ξενοδοχεῖα, ἔπου καταφεύγουσιν οἱ ἄνθρωποι τὰς θερινὰς νύκτας πρὸς διασκέδασιν. Μετὰ τὸ Φάληρον ὁ σιδηροδρόμος μᾶς φέρει εἰς πόλιν παράλιον ἣ ὁποία λέγεται **Πειραιεύς**. Ὁ Πειραιεύς εἶνε πόλις μὲ κανονικωτάτας καὶ εὐθείας ὁδοῦς. Πρὸ τοῦ Πειραιῶς κεῖται

εὐρύχωρος καὶ ἀσφαλέςτατος λιμὴν, τὸν ὁποῖον καλύπτουσι πάντοτε πλεῖστα ἐμπορικὰ πλοῖα, ἱστιοφόρα, καὶ πολεμικά. Ὁ λιμὴν οὗτος ὁ ὁποῖος πρὸ 55 ἐτῶν ἐχώρει πολὺ ὀλίγα πλοῖα, τῶρα εἶνε εὐρύτατος· ἐπωνομάζετο δὲ τότε δράκος ἢ Λέων, διότι τὸ πάλαι εἰς τὴν παραλίαν ἴστατο μαρμαρίνος λέων μὲ ἀνοιχτὸν στόμα καὶ (γυρισμένον) ἐστραμμένον πρὸς τὴν θάλασσαν. Ὁ λέων οὗτος στολιζει τὴν ὀπλοθήκην τῆς Ἑνετίας. Ἡ πόλις ἔχει πολλὰ βιομηχανικὰ καταστήματα, Νηματουργεῖα, Ἀτμομύλους, Οἰνοπνευματοποιεῖα, Ὑαλοποιεῖα, Μηχανοποιεῖα κλπ. ἐπειδὴ δὲ τὰ καταστήματα ταῦτα ἔχουν ἀνάγκην ἀνθρώπων, διὰ τοῦτο, ὅσοι δὲν εἶχον μεγάλην περιουσίαν εἰς τὰς πατρίδας των, κατέφυγον εἰς τὸν Πειραιᾶ, καὶ ἐκεῖ ἐργαζόμενοι εἰς τὰ καταστήματα κερδίζουσιν ἀρκετὰ χρήματα ἐντίμως. Ἐνεκα τούτου ταχέως ὁ πληθυσμὸς ἠϋξήσεν ἀνερχόμενος εἰς 35 χ. κ. Δεξιὰ τοῦ Πειραιῶς κεῖται ἡ νῆσος **Σαλαμίς**. (5 χ. κ.) Τί δὲν μᾶς ἐνθυμίζει αὕτη ἡ νῆσος; Ἐκεῖ συνετρίβη ὁ στόλος τῶν Περσῶν ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ· τῶρα κατοικεῖται ἀπὸ φιλοπόνοους κατοίκους ὁμιλοῦντας τὴν Ἀλβανικὴν γλῶσσαν. Πρὸ τοῦ Πειραιῶς καὶ εἰς τὸν Σαρωνικὸν κόλπον κεῖται ἡ νῆσος **Ἀίγινα** (7 χ. κ.) Ἡ νῆσος αὕτη εἶνε πετρώδης, κατάλληλος ὅμως διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς ἀμπέλου. Τὴν πόλιν στολιζει μέγα οἰκοδόμημα, τὸ ὁποῖον ἦτο προωρισμένον διὰ Ὀρφανοτροφεῖον, τῶρα ὅμως χρησιμεύει ὡς Σωφρονιστήριον εἰς τὸ ὁποῖον κατοικοῦσι 700 καὶ πλέον βαρῦποινοὶ κατάδικοι. Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου ταύτης μετὰ τὸ Πάσχα ἀναχωροῦσι διὰ τὰ παράλια τῆς Ἀφρικῆς ὅπου ἀλιεύουσι σπύγγους, οἱ δὲ μένοντες ἐνασχολοῦνται εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς ἀμπέλου. Ἐκ τῆς Αἰγίνης κατήγετο ὁ πάππος τοῦ Ἀχιλλέως Αἰακός· ἐκεῖ ἦτο ἐπίσκοπος ὁ Ἅγιος Διονύσιος.

**Ύμηττός. — Πεντέλη. — Λαύριον. Μαραθῶν,
Πάρνης. Κιθαιρών.**

Πρὸς ἀνατολὰς τῶν Ἀθηνῶν ἐκτείνεται τὸ ὄρος **Ύμηττός**, ὀνομαστὸς διότι αἱ μέλισσαι ὄσαι τρέφονται ἀπὸ τὰ ἄνθη, τὰ ἐπὶ τοῦ Ὑμηττοῦ, παράγουσι τὸ λαμπρότερον μέλι, ὑμῆττειον καλούμενον.

Ἀπὸ τὰς Ἀθήνας διὰ τοῦ σιδηροδρόμου διευθυνόμενοι πρὸς τὸ ΒΑ. θὰ φθάσωμεν εἰς τὸ χωρίον Κηφισσίαν οὐχὶ μακρὰν τοῦ ὄρους **Πεντέλης** ἐκ τοῦ ὁποίου ὀρύσσονται τὰ μάρμαρα. Μετὰ τὴν Κηφισσίαν ὁ σιδηροδρόμος διευθύνεται πρὸς Ν. καὶ φθάνει διερχόμενος ὀπισθεν τοῦ Ὑμηττοῦ εἰς τὸ **Λαύριον**. Εἰς τὸ Λαύριον ἐργάζονται πολλοὶ ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι ὀρύσσουσι (βγάζουσι) πέτρας ἀναμειγμένας μετὰ μολύβδου καὶ ἀργύρου. Ἐκ τῶν πετρῶν ἀποχωρίζεται διὰ μηχανῶν τὸ μέταλλον τὸ ὁποῖον χρησιμεύει εἰς διαφόρους ἐργασίας. Ὅπισθεν τοῦ Πεντελικοῦ ὄρους καὶ ὀλίγον πρὸς Β. κεῖται ἡ πεδιάς τοῦ Μαραθῶνος ὅπου οἱ Ἕλληνας κατενίκησαν τοὺς Πέρσας.

Ἐφ' ἀμάξης εἰς ἀναχωρήσωμεν ἐξ Ἀθηνῶν καὶ διευθυνθῶμεν πρὸς τὸ ΒΔ. Ἢ ἀπαντήσωμεν τὸ ὄρος « **Πάρνηθα**, » μετὰ τοῦτο Ἢ ἀπαντήσωμεν τὸ ἀνώτερον μέρος τοῦ ὄρους « **Κιθαιρώνος** » καὶ μετὰ 12 ὥρῶν πορείαν θὰ φθάσωμεν εἰς τὰς **Θήβας**.

Θήβαι. — Κοπαῖς. — Λεβαθεῖα. — Ἐλικῶν.

Αἱ **Θήβαι** (3, 500 κ.) εἶναι πόλις ἀρχαιοτάτη· ἐκεῖ ἐγεννήθη ὁ Ἡρακλῆς. Εἰς τὰς Θήβας κατόκησεν ὁ Κάδμος ὁ ὁποῖος ἔφερε τὰ γράμματα εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ὅστις ἔκτισε τὴν ἀκρόπολιν « **Καδμείαν** » καλουμένην. Τώρα εἶναι πόλις μικρά. Εἰς τὸ ΒΔ. τῶν Θηβῶν καὶ μακρὰν αὐτῶν κεῖται ἡ λίμνη **Κοπαῖς**, περίφημος διὰ τὰς ἐγγέλεις τῆς, ἡ ὁποία ἔχει ἑκτασιν 240 χιλ. στρεμμάτων. Εἰς

τὸ Δ. τῆς Κωπαίδος καὶ οὐχὶ πολὺ μακρὰν τῆς εἶναι ἡ πόλις **Λεθαδεῖα** (2,600 γ. κ.). Ἡ Λεθαδεῖα, ἔχει ἐκτεταμένην πεδιάδα ἢ ὅποια παράγει σῖτον, ἀραβόσιτον, καὶ πολὺν βάμβακα. Ὁ τόπος εἶναι μὲν εὐφορος ἀλλὰ νοσώδης, ἔνεκα τῶν τελεμάτων τὰ ὁπεῖα ὑπάρχουσι πλησίον, διὰ τοῦτο οἱ ἄνθρωποι ὅσοι διαρκῶς μένουσιν ἐκεῖ δὲν εἶνε πολὺ ὑγιεῖς.

Μεταξὺ Λεθαδείας καὶ Θηβῶν καὶ πρὸς τὸ μέρος τοῦ κόλπου κεῖται τὸ ὄρος « **Ἐλικῶν.** »

Ἐκ τῶν Ἀθηνῶν διὰ τοῦ σιδηροδρόμου ἂν ἀναχωρήσωμεν καὶ διευθυνθῶμεν πρὸς Δ., μετὰ δύο ὥρας θὰ φθάσωμεν εἰς τὰ **Μέγαρα** (πρωτ. ἐπαρχ. Μεγαρίδος μὲ 5, 500 κ.). Τὰ **Μέγαρα** κεῖνται εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου εἰς ὀλίγην ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς θαλάσσης. Εἶνε πόλις ἀρχαία. Μεγαρεῖς πρῶτοι ἔκτισαν τὸ Βυζάντιον (Κωνσταντινούπολιν). Ὁ τόπος παράγει οἶνον τὸν ὁποῖον διὰ τοῦ σιδηροδρόμου μεταφέρουσιν εἰς Πειραιᾶ.

Ὁ Νομὸς οὗτος κατὰ μὲν τὸ ΝΑ. μέρος, ὅπου εἶνε ἡ ἐπαρχία Ἀττικῆς, δὲν εἶνε πολὺ εὐφορος. Τὸ ἄλλο μέρος τοῦ νομοῦ, ἔχει μὲν πεδιάδας εὐφόρους, ἀλλὰ καλλιιεργεῖται κακῶς. Οἱ χωρικοὶ ὀμιλοῦσι τὴν Ἀλβανικὴν γλῶσσαν, πολλοὶ δὲ γυναῖκες καὶ παῖδια δὲν γνωρίζουσι καθολοκληρίαν τὴν Ἑλληνικὴν.

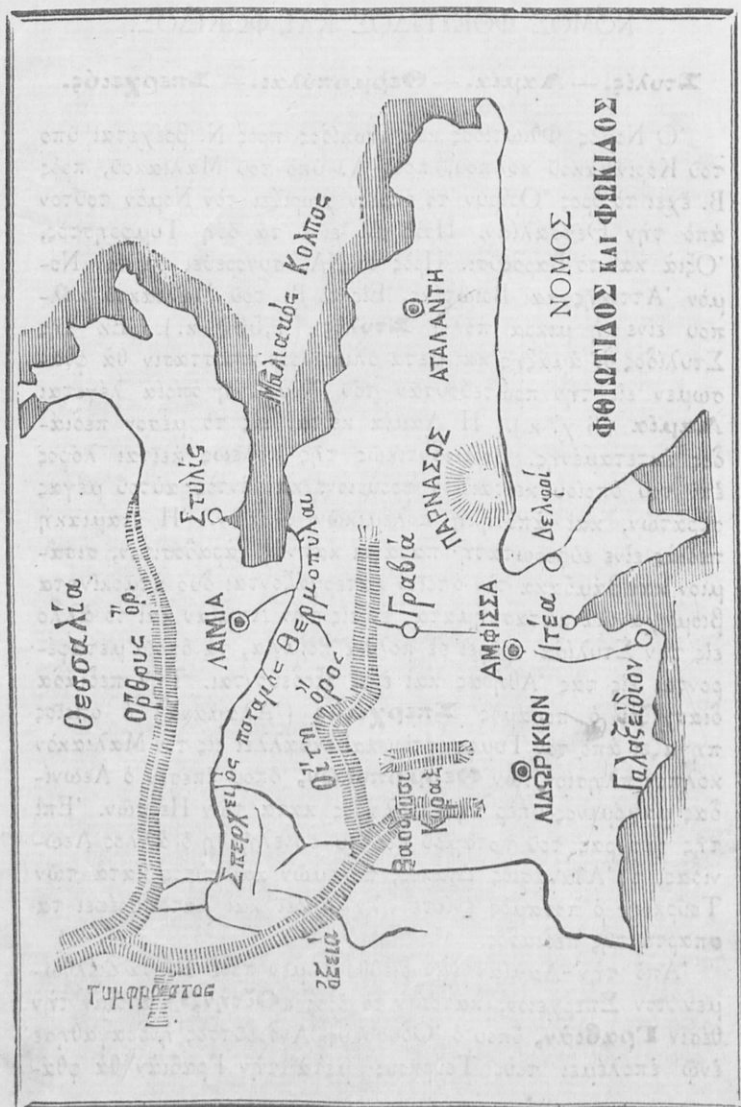
Εἰς τὸν νομὸν τοῦτον κατὰ τὴν ἀρχαίαν καὶ νέαν ἐποχὴν ἔγιναν τόσαι πολλοὶ μάχαι, ὥστε δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι δὲν ὑπάρχει θέσις ἢ ὅποια νὰ μὴ ἐβάφη ἀπὸ αἷμα. Πλησίον τῶν Θηβῶν κεῖνται τὰ **Λεῦκτρα** ὅπου ὁ Ἐπαμινώνδας ἐνίκησε τοὺς Σπαρτιάτας. Αἱ **Πλαταιαὶ** ὅπου οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τὸν Πέρσην Μαρδόνιον. Πρὸς τὸ μέρος τῆς Λεθαδείας τὸ **Δίστομον** καὶ ἡ **Ἀράχοβα** ὅπου οἱ Ἕλληνες ἐπολέμησαν γενναίως κατὰ τῶν Τούρκων. Εἰς τὰ ἀνατολικά παράλια τοῦ Νομοῦ ἡ **Αὐλὶς** ὅπου συνηθροίσθησαν οἱ Ἕλληνες, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ ἐκστρατεύσωσι κατὰ τῆς Τροίας.

ΝΟΜΟΣ ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ ΚΑΙ ΦΩΚΙΔΟΣ.

Στυλῆς. — Λαμία. — Θερμοπύλαι. — Σπερχειὸς.

Ὁ Νομὸς Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος πρὸς Ν. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, πρὸς Ἀ. ὑπὸ τοῦ Μαλιακοῦ, πρὸς Β. ἔχει τὸ ὄρος Ὀρθρον τὸ ὁποῖον χωρίζει τὸν Νομὸν τοῦτον ἀπὸ τὴν Θεσσαλίαν. Πρὸς Δ. εἶνε τὰ ὄρη Τυμφρηστὸς, Ὁξιά καὶ τὸ Βαροῦσι. Πρὸς τὸ ΝΑ. συνορεύει μὲ τὸν Νομὸν Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας. Εἰς τὸ Β. τοῦ Μαλιακοῦ κόλπου εἶνε ἡ μικρὰ πόλις **Στυλῆς** (1,500 κ.). Ἐκ τῆς Στυλίδος δι' ἀμάξης καὶ μετὰ ὀλιγόωρον ἀπόστασιν θά φθάσωμεν εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Νομοῦ ἢ ὁποία λέγεται **Λαμία** (6 χ. κ.). Ἡ Λαμία κεῖται εἰς τὸ μέσον πεδιάδος ἐκτεταμένης. Βορειοδυτικῶς τῆς πόλεως κεῖται λόφος ἐπὶ τοῦ ὁποίου κεῖται τὸ φρούριον, καὶ ἐντὸς αὐτοῦ μέγας στρατῶν, καὶ ἀποθήκη πολεμικῶν ὑλικῶν. Ἡ Λαμιακὴ πεδιάς εἶνε εὐφορωτάτη· παράγει καπνόν, ἀραβόσιτον, σισάμιον καὶ βάμβακα τὸν ὁποῖον κατεργάζονται δύο ἀτμοκίνητα βιομηχανικὰ καταστήματα, ἐν εἰς τὴν Λαμίαν καὶ τὸ ἄλλο εἰς τὴν Στυλίδα· τρέφει δὲ πολλὰ ποίμνια, τὰ ὁποῖα μεταφέρονται εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἐκεῖ ἐξοδεύονται. Τὴν πεδιάδα διασχίζει ὁ ποταμὸς **Σπερχειὸς** (Ἀλαμᾶνα) ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὸν Τυμφρηστὸν καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Μαλιακὸν κόλπον πλησίον τῶν **Θερμοπυλῶν**, ὅπου ἔπεσεν ὁ Λεωνίδας μαχόμενος ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος κατὰ τῶν Περσῶν. Ἐπὶ τῆς γεφύρας τοῦ ποταμοῦ τούτου συνελήφθη ὁ ἄλλος Λεωνίδας, ὁ Ἀθανάσιος Διάκος, πολεμῶν καὶ οὗτος κατὰ τῶν Τούρκων· ὁ ποταμὸς ἐνίοτε πλημμυρεῖ καὶ καταστρέφει τὰ σπαρτὰ τῆς πεδιάδος.

Ἀπὸ τὴν Λαμίαν εἰάν διευθυνθῶμεν πρὸς Ν. θά διέλθωμεν τὸν Σπερχειὸν, κατόπιν τὸ ὄρος «**Ὀὔτην**,» κατόπιν τὴν θέσιν **Γραβιᾶν**, ὅπου ὁ Ὀδυσσεὺς Ἀνδρουττος ἠνδραγάθησεν ἐνῶ ἐπολέμει τοὺς Τούρκους· μετὰ τὴν Γραβιᾶν θά φθά-

σωμεν εἰς τὴν Ἀμφίσσαν (μὲ 6 χ. κ.) ἡ ὁποία ἀπέχει δύο ὥρας ἐκ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου. Ἡ Ἀμφίσσα εἶνε πόλις ἀρχαιοτάτη. Τὸ κυριώτερον προϊόν τοῦ τόπου εἶνε αἱ ἐλαταί. Αἱ ἐλαταί τῶν Σαλῶνων εἶνε καὶ κατὰ τὸ μέγεθος καὶ κατὰ τὴν ποιότητα αἱ καλλίτεραι καὶ περιφημότεραι ὄλων τῶν ἄλλων μερῶν τῆς Ἑλλάδος. Ἐκ τῆς πόλεως φθάνομεν εἰς τὴν θάλασσαν δι' ἀμαξῆς μετὰ 1 1)2 ὥρ. πορείαν, εἰς τὴν θέσιν Ἰτέαν ὅπου εἶνε ὀλίγαι οἰκίαι καὶ ξενοδοχεῖα. Εἰς ἀπόστασιν 3 ὥρῶν ἀπὸ τῆς Ἀμφίσσης κείνται οἱ Δελφοὶ πλησιέστατα τοῦ χωρίου Καστρί. Ἐνταῦθα κείται ἡ « Κασταλία πηγὴ » ὅπου ἔκειτο τὸ ἀρχαῖον καὶ ἐπίσημον μαντεῖον τῶν Δελφῶν. Τοῦ μαντείου σώζεται κλίμαξ (σκάλα) ἐκ 15 βαθμίδων (σκαλοῦνια) λελαξευμένων (σκαλισμένων) ἐπὶ βράχου. Τοῦ ναοῦ τοῦ μαντείου σώζεται ὁ περίβολος. Πρὸς Α. τῆς Ἀμφίσσης εἰς 1/2 ὥρας ἀπόστασιν ὑψοῦται τὸ ὄρος « Ὁ Παρνασσός ». Τὸ ὄρος τοῦτο τρέφει πολλὰ ποίμνια· ὁ δὲ τυρὸς καὶ τὸ βούτυρον τὸ ὁποῖον κατασκευάζουσιν οἱ ποιμένες ἐπὶ τοῦ Παρνασσοῦ εἶνε λαμπρότατα.

Γαλαξειδίον.

Παράλιος πόλις εἰς τὸ Β. τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου εἶνε τὸ Γαλαξειδίον 5 χ. κ. Τὸ Γαλαξειδίον ἔχει λιμένα καλὸν καὶ ἀπέχει ἀπὸ τὴν Ἀμφίσσαν 4 ὥρας. Οἱ Γαλαξειδιῶται εἶνε ναυτικοί. Μὲ τὰ πλοῖα των ἐβοήθησαν πολὺ τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν Τούρκων· ἀπέκτησαν δὲ καὶ πολλοὶ πολλὰ χρήματα, μεταφέροντες διὰ τῶν πλοίων των ἐμπορεύματα, εἰς πολὺ μακρυνὰς πόλεις τῆς Εὐρώπης.

Λιδωρίκιον.

Πρὸ Δ. τῆς Ἀμφίσσης κείται ἡ μικρὰ πόλις Λιδωρίκιον (1000 κ.) (πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας Δωρίδος). Ἡ ἐπαρχία αὕτη δὲν ἔχει πεδιάδας, ἀλλὰ βουνὰ ἐπὶ τῶν ὁποίων τρέφονται πολλὰ ποίμνια· οἱ ἄνθρωποι διὰ τοῦτο εἶνε

οι περισσότεροι ποιμένες, και όχι γεωργοί, όπως είνε τών άλλων μερών εις τὰ ὅποια ὑπάρχουσι πεδιάδες.

Εἰς τὸ Α. μέρος τοῦ Νομοῦ τούτου κεῖται ἡ πόλις **Ἀταλάντη** (2,500 κ.) Ἡ πόλις ἀπέχει ὀλίγον ἐκ τῆς θαλάσσης· εἶνε πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας Λοκρίδος. Οἱ κάτοικοι ἐνασχολοῦνται πρὸ πάντων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ ποιμενικήν.

ΝΟΜΟΣ ΑΙΤΩΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ

Μεσολόγγιον.

Εἰς τὸ Νοτιοδυτικὸν τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος εἶνε ὁ Νομὸς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας. Τὸ Δ. καὶ Ν. τοῦ Νομοῦ βρέχεται ὑπὸ θαλάσσης· εἰς τὴν ΒΔ. δὲ ἄκραν σχηματίζεται κόλπος ὁ ὁποῖος λέγεται Ἀμβρακικός. Ἀπὸ τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου ἄρχεται σειρά μικρῶν ὄρεων, ἡ ὅποια διευθύνεται πρὸς Α. καὶ ἡ ὅποια χωρίζει τὸν Νομὸν τούτον ἀπὸ τῆς Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας. Πρὸς Α. εἶνε τὰ ὄρη Τυμφρηστὸς, Ὀξιά, καὶ Βαρδοῦσι τὰ ὅποια χωρίζουσι τὸν Νομὸν τούτον ἀπὸ τοῦ Νομοῦ Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος. Ἡ πρωτεύουσα τοῦ Νομοῦ τούτου εἶνε τὸ **Μεσολόγγιον** (6 χ. κ.). Τὸ Μεσολόγγιον εἶνε παράλιος εἰς τὸ Ν. τοῦ Νομοῦ. Ἐξω τῆς πόλεως εἶνε ἔκτασις κατάφυτος ἀπὸ ἔλατα καὶ ἄλλα δένδρα. Τὴν θέσιν ταύτην ὀνομάζουσιν Ἠρῶν. Εἰς τὸ Ἠρῶν εἶνε τεθαμμένος ὁ Μάρκος Βότσαρης, ὁ Κυριακεύλης Μαυρομιχάλης, ὁ λόρδος Βύρων καὶ ἄλλοι πολλοί, οἱ ὅποιοι ἔπесαν μαχόμενοι διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς πατρίδος. Ἡ θάλασσα ἡ πρὸ τοῦ Μεσολογγίου εἶνε ἀβαθεστάτη εἰς ἀρκετὴν ἀπόστασιν, καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἀτμόπλοιον ἴσταται πολὺ μακρὰν τῆς πόλεως. Ἀπὸ τῆς παραλίας κατεσκευάσαν ἀμαξιτὴν ὁδὸν ἡ ὅποια προχωρεῖ ἐντὸς τῆς ἀβαθοῦς θαλάσσης εἰς ἀπόστασιν μιᾶς καὶ ἡμισείας ὥρας, καὶ οὕτω διευκόλυνον τὴν συγκοινωνίαν, ἡ ὅποια πρότερον ἦτο ἐπικίνδυνος καὶ μάλιστα ἐν καιρῷ χειμῶνος. Ἡ ὁδὸς αὕτη δια-

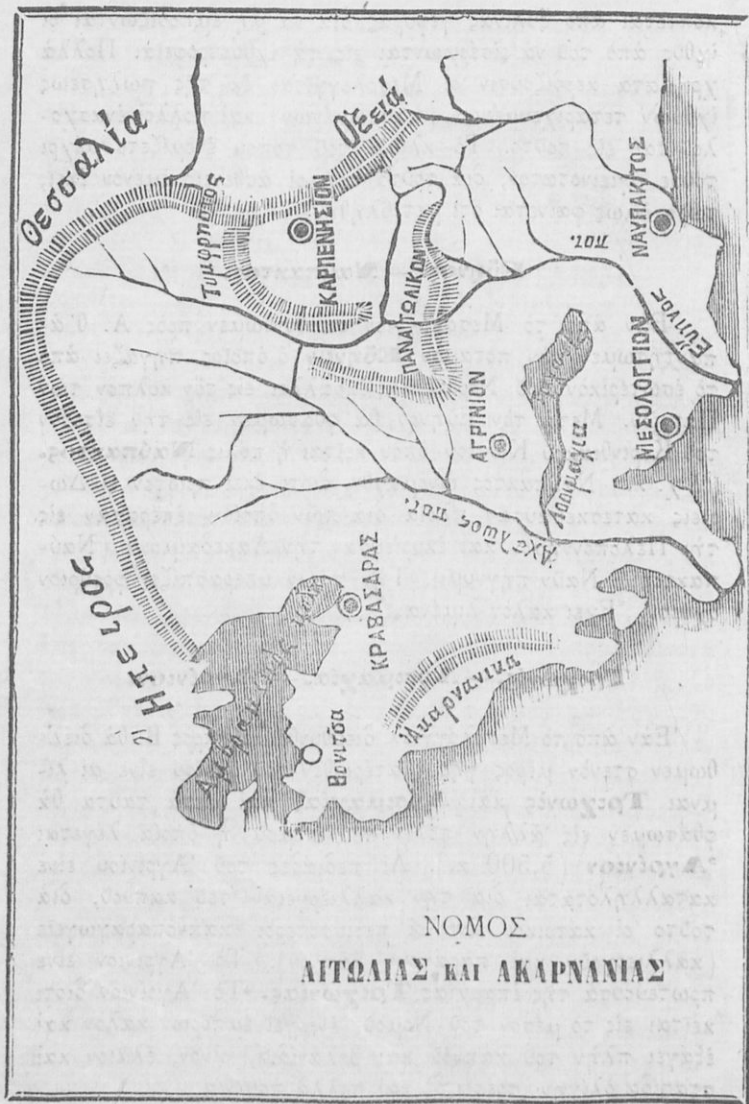
κόπτεται ἀπὸ ξυλίνας γεφύρας διὰ νὰ μὴ ἐμποδίζωνται οἱ ἰχθύς ἀπὸ τοῦ νὰ εἰσέρχωνται εἰς τὰ ἰχθυοτροφεῖα. Πολλὰ χρήματα κερδίζουσιν οἱ Μεσολογγῖται ἐκ τῆς πωλήσεως ἰχθύων τεταριχευμένων (παστωμένων) καὶ πολλοὶ ἐνασχολοῦνται εἰς τοῦτο. Τὸ κλίμα τοῦ τόπου ἐνομιζέτο μέχρι τοῦδε ὑγιεινότατον, διὰ τοῦτο πολλοὶ ἀσθενεῖς ἔμενον ἐκεῖ, τώρα ὅμως φαίνεται ὅτι μετεβλήθη.

Εὐήνος. — Ναύπακτος.

Ἐὰν ἀπὸ τὸ Μεσολόγγιον διευθυνθῶμεν πρὸς Α. θ' ἀπαντήσωμεν τὸν ποταμὸν **Εὐήνον** ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ Νομοῦ καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τῶν Πατρῶν. Μετὰ τὸν Εὐήνον θὰ φθάσωμεν εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ Κορινθιακοῦ Κόλπου ὅπου κεῖται ἡ πόλις **Ναύπακτος**. (2 χ. κ.) Ναύπακτος ὠνομάσθη διότι ἐκεῖ πρῶτον οἱ Δωριεῖς κατεσκεύασαν πλοῖα διὰ τῶν ὁποίων ἐπέρασαν εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ ἐκυρίευσαν τὴν Λακεδαίμονα (Ναύπακτος = Ναῦν πήγνυμι). Τὴν πόλιν ὑπερασπίζει φρούριον ὀχυρόν. Ἔχει καλὸν λιμένα.

Τριχωνίς. — Λυσιμαχία. — Ἀγρίνιον.

Ἐὰν ἀπὸ τὸ Μεσολόγγιον διευθυνθῶμεν πρὸς Β. θὰ διέλθωμεν στενὸν μέρος γῆς ἐκατέρωθεν τοῦ ὁποίου εἶνε αἱ λίμναι **Τριχωνίς** καὶ **Λυσιμαχία**, καὶ μετὰ ταῦτα θὰ φθάσωμεν εἰς ἄλλην πόλιν τοῦ Νομοῦ ἡ ὁποία λέγεται **Ἀγρίνιον** (5,500 κ.). Αἱ πεδιάδες τοῦ Ἀγρινίου εἶνε καταλληλοτάται διὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ καπνοῦ, διὰ τοῦτο οἱ κάτοικοι εἶνε οἱ περισσότεροι καπνοπαραγωγεῖς (καλλιεργοὺν καὶ παράγουν καπνόν). Τὸ Ἀγρίνιον εἶνε πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας **Τριχωνίας**. Τὸ Ἀγρίνιον διότι κεῖται εἰς τὸ μέσον τοῦ Νομοῦ, ἐνεργεῖ ἐμπόριον καλὸν καὶ ἐξάγει πλὴν τοῦ καπνοῦ καὶ βελανδία, οἶνον, ἔλαιον καὶ σταφίδα ὀλίγην· τρέφει δὲ καὶ πολλὰ ποίμνια.

Ἄχελϋος.— Κραθασαρᾶς.— Βόνιτσα.**Καρπενήσιον.**

Ἐάν ἀπὸ τὸ Ἀγρίνιον διευθυνθῶμεν πρὸς τὸ ΒΔ. θὰ περάσωμεν τὸν ποταμὸν Ἄχελϋον (Ἀσπροπόταμον) ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὴν Ἠπειρον, δέχεται πολλοὺς παραποτάμους, καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν πρὸς τὴν ΝΔ. ἄκραν, καὶ θὰ φθάσωμεν εἰς τὰ παράλια τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου, ὅπου εἶνε ἡ πόλις Κραθασαρᾶς (πρωτ. τῆς ἐπαρχίας Βάλτου) μὲ 1900 κ. Εἰς τὰ Ν. παράλια τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου κεῖται ἡ Βόνιτσα (2 γ. κ.) (πρωτ. ἐπαρχίας Βονίτσης καὶ Ξηρομέρου). Ἡ μικρὰ αὕτη πόλις δὲν ἔχει καλὸν λιμένα, τὸ δὲ κλίμα εἶνε νοσῶδες. Κατὰ τὴν εἰσοδὸν τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου εἶνε τὸ Ἄκτιον φρούριον, ἀπέναντι δὲ ἡ πόλις Πρέβεζα, ἡ ὁποία ἀνήκει τῶρα εἰς τοὺς Τούρκους. Εἰς τὴν Βόνιτσαν ὑπάρχει φρούριον ὀχυρὸν.

Ἡ Μεσογειοτέρα πόλις τοῦ Νομοῦ εἶνε τὸ **Καρπενήσιον** (1, 500 κ.) πρωτ. τῆς ἐπαρχίας Εὐρυτανίας. Τὸ Καρπενήσιον εἶνε μικρὰ πόλις, ἔχει ὅμως γενναίους ἄνδρας. Οἱ κάτοικοι τῶν μεσογείων μερῶν τοῦ Νομοῦ τούτου εἶνε γεωργοὶ καὶ ποιμένες. Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ἡ χώρα των δὲν εἶνε ἱκανὴ νὰ θρέψῃ ὅλους τοὺς κατοίκους της, διὰ τοῦτο οὗτοι ἀναγκάζονται νὰ κατατάσσωνται εἰς τὸν στρατὸν ἐθελονταί, ἰδίως ἐκ τοῦ Νομοῦ τούτου κατάγονται οἱ περισσότεροι εὐζῶνοι στρατιῶται καὶ χωροφύλακες. Τὰ ὄρη τοῦ νομοῦ εἶνε τὸ Παναιτωλικὸν εἰς τὸ μέσον, καὶ τὰ Ἀκαρνανικά, τὰ ὁποῖα εἶνε κατάφυτα ἀπὸ βελανιδιάς. Οἱ ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι κατοικοῦν εἰς τὰ χωρία, τὰ πέριξ τῶν ὄρεων τῶν Ἀκαρνανικῶν, ἔχουν ὡς τὸ κυριώτερον πρῶτὸν τὸ βελανίδιον. Ἐν γένει ἡ χώρα εἶνε ὀρεινὴ, ἔχει ὅμως καὶ πεδιάδας εἰς τὰς ὁποίας καλλιεργεῖται ὁ καπνός. *

ΘΕΣΣΑΛΙΑ (265 χ. κ.)

Πίνδος.—**Όλυμπος.**—**Άρτα.**—**Χασιά.**

Πηγειός.

Τὸ ΒΑ. τῆς Ἑλλάδος καλεῖται Θεσσαλία. Ἡ Θεσσαλία πρὸς Ν. χωρίζεται ἀπὸ τὸν Νομὸν Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος διὰ τοῦ ὄρους «Όρθρος». Πρὸς Δ. χωρίζεται ἀπὸ τὴν Ἡπειρον διὰ τοῦ ὄρους **Πίνδου**. Πρὸς Β. χωρίζεται ἀπὸ τῆς Τουρκίας διὰ τῶν ὄρων «**Όλύμπου**,» «**Άρταν**» καὶ «**Χασιάς**». Πρὸς Α. βρέχεται ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Ἐκ τοῦ Πίνδου πηγάζει ποταμὸς ὁ **Πηγειός**· δέχεται πολλοὺς παραποτάμους, καὶ βίων διὰ μέσου τῆς Θεσσαλίας ἐκβάλλει εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος. Ἡ Θεσσαλία διαιρεῖται εἰς δύο Νομοὺς, τὸν Νομὸν Λαρίσσης πρὸς Α. καὶ τὸν Νομὸν Τρικκάλων πρὸς Δυσμάς.

NOMOS ΛΑΡΙΣΣΗΣ (150 χ. κ.).

Βῶλος. — **Βελεστῖνον.**

Ὁ Νομὸς Λαρίσσης κατέχει τὸ Α. τῆς Θεσσαλίας. Ὁ Νομὸς οὗτος πρὸς τὰ ΝΑ. ἔχει κόλπον, ὃ ὁποῖος λέγεται «Κόλπος Παγασητικός». Εἰς τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου τούτου εἶνε ὁ **Βῶλος** (8 χ. κ.). Ἡ πόλις ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο μέρη. Ἐκ τῶν παλαιῶν οἰκιῶν αἱ ὁποῖαι εἶνε εἰς τὸ φρούριον καὶ πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῆς νέας πόλεως ἢ ὁποῖα εἶνε ἐκτισμένη πλησίον τῆς παραλίας πρὸ ὀλίγων ἐτῶν, μὲ καλὰς οἰκοδομὰς καὶ εὐθείας ὁδοῦς. Ἐντὸς τοῦ φρουρίου μένουσιν αἱ Τουρκικαὶ οικογένειαι. Ὁ λιμὴν τοῦ Βῶλου εἶνε ἀσφαλῆς καὶ μεγάλης χωρητικώτητος. Κατὰ τετάρτην καὶ σάββατον αἱ κατοικοῦντες εἰς τὰ χωρία τὰ ὁποῖα κείνται εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ **Πηλίου** φέρουσι τὰ προϊόντα των εἰς

τὸν Βῶλον καὶ πωλοῦσιν αὐτὰ εἰς τὸ τουρκιστὶ λεγόμενον Παζάρ. Τὸ κυριώτατον προϊόν των εἶνε τὰ γεώμηλα. Ὁ Βῶλος εἶναι ὁ μόνος λιμὴν τῆς Θεσσαλίας, δι' ἧς ἡ πόλις εἶναι ἐμπορικωτάτη. Πλησίον τοῦ Βῶλου καὶ ἐπὶ τῆς παραλίας, ὑπῆρχον τρεῖς πόλεις αἱ ὁποῖαι τῶρα δὲν ὑπάρχουν. Αἱ Παγασαί, Ἰωλκὸς καὶ Δημητριάς. Μόνον τὰ εἰρήπια αὐτῶν φαίνονται. Εἰς τὸ Α. τοῦ Βῶλου ἐκτείνεται τὸ ὄρος **Πήλιον**, εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὁποίου ὑπάρχουσιν πολλὰ χωρία κατοικοῦμενα ἀπὸ ἀνθρώπους ἐργατικούς καὶ φιλοπάτριδας· ἡ Μακρυνίτσα, Ζαγορά, Πορταριά κλπ.

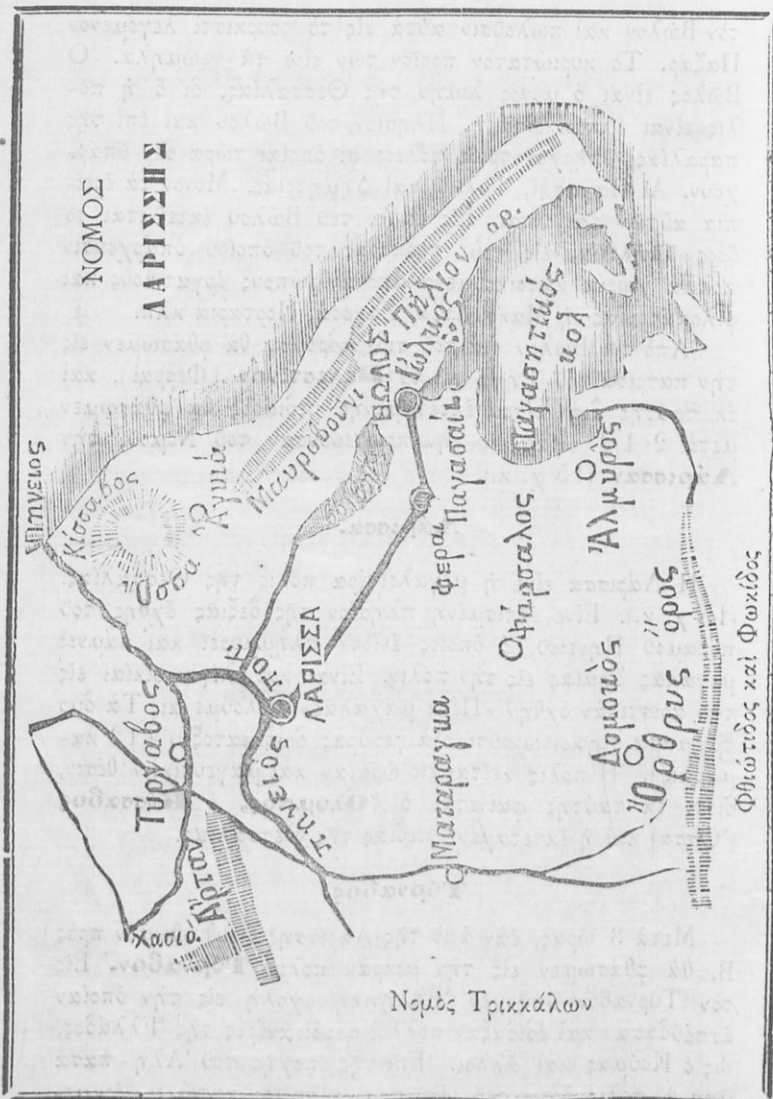
Ἀπὸ τὸν Βῶλον διὰ τοῦ σιδηροδρόμου θὰ φθάσωμεν εἰς τὴν πατρίδα τοῦ Ῥήγα εἰς τὸ **Βελεστένον** (Φερραί), καὶ ἐκ ταύτης διὰ μέσου ἐκτεταμένης πεδιάδος θὰ φθάσωμεν μετὰ 2 1/2 ὥρας εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Νομοῦ, τὴν **Λάρισσαν** (15 γ. κ.).

Λάρισα.

Ἡ Λάρισα εἶνε ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Θεσσαλίας. (15 γ. κ.). Εἶνε ἐκτισμένη πλησίον τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ Πηνειοῦ, ὁ ὁποῖος ἐνίοτε πλημμυρεῖ καὶ κάμνει μεγάλας ζημίας εἰς τὴν πόλιν. Εἶναι καὶ ὀλίγαι οἰκίαι εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην «Πέρα μαχαλᾶς» καλούμεναι. Τὰ δύο τμήματα συγκοινωνοῦσι διὰ γεφύρας δωδεκατόξου (12 καμάραις). Ἡ πόλις κεῖται εἰς ὠραίαν καὶ μαγευτικὴν θέσιν, διότι ἐκ ταύτης φαίνεται ὁ **Ὀλυμπος**, ὁ **Κίσσαβος** (Ὄσσα) καὶ ἡ ἐκτεταμένη πεδιάς τῆς Θεσσαλίας.

Τύρναβος.

Μετὰ 3 ὥρας, ἐὰν ἀπὸ τῆς Λαρίσσης διευθυνθῶμεν πρὸς Β. θὰ φθάσωμεν εἰς τὴν μικρὰν πόλιν **Τύρναβον**. Εἰς τὸν Τύρναβον ὑπῆρχεν Ἑλληνικὴ σχολὴ εἰς τὴν ὁποίαν ἐσπούδασαν καὶ ἐδίδαξαν πολλοὶ σοφοὶ ἄνδρες τῆς Ἑλλάδος, ὡς ὁ Κούμας καὶ ἄλλοι. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀλῆ-πασᾶ ἦτο ἡ πόλις ἔδρα τοῦ υἱοῦ του, ὁ ὁποῖος κατώκει εἰς με-

γαλοπρεπέστατον καὶ μέγιστον οἶκον τοῦ ὁποίου σώζονται τὰ εἰρήπια.

Ἄλμυρός, — Δομοκός.

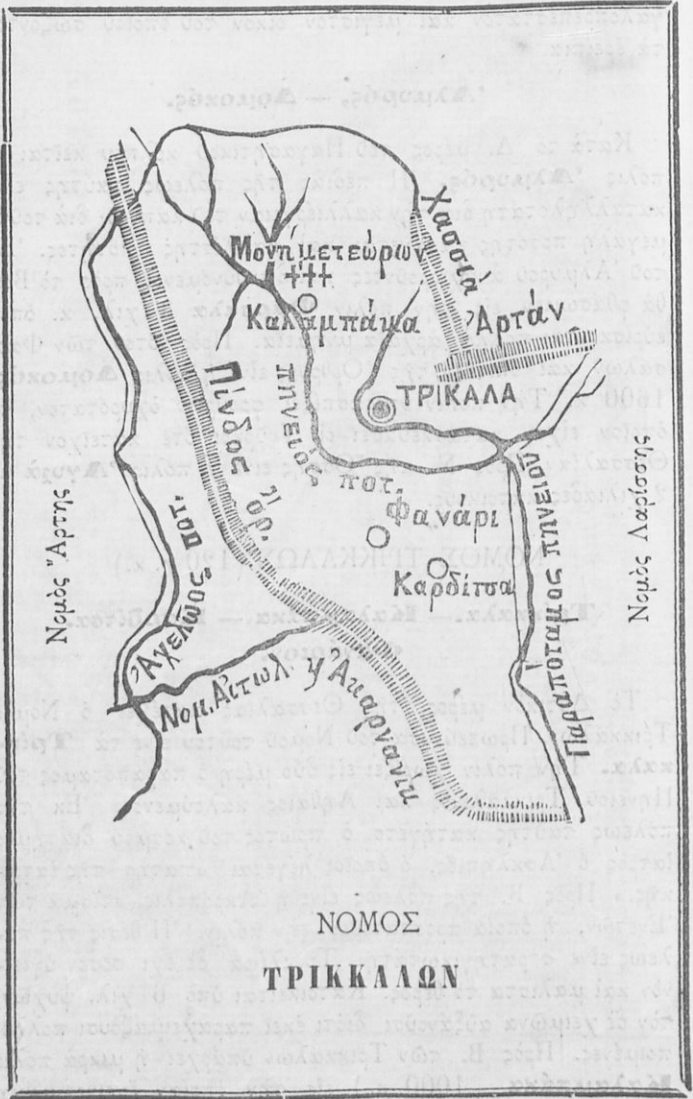
Κατὰ τὸ Δ. μέρος τοῦ Παγασητικοῦ κόλπου κεῖται ἡ πόλις **Ἄλμυρός**. Ἡ πεδιάς τῆς πόλεως ταύτης εἶνε καταλληλοτάτη διὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ καπνοῦ· διὰ τοῦτο μεγάλη ποσότης παράγεται καὶ καλλίστης ποιότητος. Ἐκ τοῦ Ἄλμυροῦ ἀναχωροῦντες καὶ διευθυνόμενοι πρὸς τὸ ΒΔ. θὰ φθάσωμεν εἰς τὴν πόλιν **Φάρσαλα** 3 χιλ. κ. ὅπου εὐρίσκονται πολλὰ ἀρχαῖα μνημεῖα. Πρὸς νότον τῶν Φαρσάλων καὶ ὀπισθεν τῆς Ὀρθρουσ εἶνε ἡ πόλις **Δομοκός**. 1600 κ. Τὴν πόλιν ὑπερασπίζει φρούριον ὀχυρότατον, τὸ ὅποιον εἶχον κατασκευάσει οἱ Τούρκοι ὅτε κατεῖχον τὴν Θεσσαλίαν. Πρὸς Ν. τῆς Ὀσσης εἶνε ἡ πόλις **Ἄγυζά** μὲ 2 χιλιάδες κατοίκους.

ΝΟΜΟΣ ΤΡΙΚΚΑΛΩΝ (120 χ. κ.)

Τρίκκαλα. — Καλαμπάκα. — Καρδίτσα.

Φανάριον.

Τὸ Δυτικὸν μέρος τῆς Θεσσαλίας κατέχει ὁ Νομὸς Τρικκάλων. Πρωτεύουσα τοῦ Νομοῦ τούτου εἶνε τὰ **Τρίκκαλα**. Τὴν πόλιν χωρίζει εἰς δύο μέρη ὁ παραπόταμος τοῦ Πηνειοῦ Τρικκαλινὸς καὶ Ληθαῖος καλούμενος. Ἐκ τῆς πόλεως ταύτης κατήγετο ὁ πρῶτος τοῦ κόσμου διάσημος ἰατρὸς ὁ Ἀσκληπιός, ὁ ὁποῖος λέγεται «πατὴρ τῆς ἰατρικῆς.» Πρὸς Β. τῆς πόλεως εἶνε ἡ Ἀκρόπολις, κτίσμα τῶν Ἐνετῶν, ἡ ὁποία προστατεύει τὴν πόλιν. Ἡ θέσις τῆς πόλεως εἶνε στρατηγικωτάτη. Τὸ κλίμα δὲ ὄχι τόσοσ ὑγιεινὸν καὶ μάλιστα τὸ θέρος. Κατοικεῖται ὑπὸ 6 χιλ. ψυχῶν, τὸν δὲ χειμῶνα αὐξάνουσι διότι ἐκεῖ παραχειμαζοῦσι πολλοὶ ποιμένες. Πρὸς Β. τῶν Τρικκάλων ὑπάρχει ἡ μικρὰ πόλις **Καλαμπάκα** (1000 κ.) εἰς τὴν ὁποίαν ἔγεινε μάχη

λαμπρά κατὰ τὸ 1854. Τὴν ἐπανάστασιν ἐκείνην τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Τούρκων ὀνομάζουσι Καλαμπάκις. Πλησίον τῆς Καλαμπάκας ἐπὶ βράχων ἀποτόμων ἐπὶ τῶν ὁποίων εἶνε ἀδύνατον νὰ ἀναβῆ τις, κεῖται ἡ μονὴ τῶν Μετεώρων. Ἡ μονὴ αὕτη ἐκτίσθη ἐκεῖ διὰ νὰ προσβάλλεται δυσκόλως ὑπὸ τῶν ληστῶν καὶ τῶν Τούρκων. Τὸ μοναστήριον τῶν Μετεώρων ἔχει βιβλιοθήκην εἰς τὴν ὁποίαν ὑπῆρχον σπουδαῖα χειρόγραφα τὰ ὁποῖα μετεφέρθησαν εἰς Ἀθήνας. Διὰ νὰ ἀναβῆ τις εἰς τὴν Μονήν, ἐμβαίνει εἰς καλῶς τὸ ὁποῖον σείρουσιν ἄνωθεν οἱ Μοναχοί. Πρὸς ΝΔ. καὶ μακρὰν τῶν Τρικκάλων κεῖνται δύο πόλεις τὸ **Φανάριον** καὶ ἡ **Καρδίτσα** μὲ 5 χιλ. κατοίκους.

Πᾶσαι αἱ Θεσσαλικαὶ πόλεις συνδέονται διὰ σιδηροδρόμου. Ὁ σιδηρόδρομος ἄρχεται ἐκ Βώλου καὶ φθάνει εἰς Βελεστίνον· ἐκεῖθεν μία μὲν ἀμαξοστοιχία μᾶς φέρει εἰς Λάρισσαν, ἡ δὲ ἑτέρα διὰ Φαρσάλων, Καρδίτσας, Φαναρίου καὶ Τρικκάλων καὶ πολλῶν μεταξὺ χωρίων εἰς Καλαμπάκαν, ἔνθα περατοῦται ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ.

Ἡ Θεσσαλία εἶνε πεδιάς ἐκτεταμένη ἄνευ δένδρων. Ἡ ἐκτεταμένη αὕτη πεδιάς, ἂν καὶ καλλιεργῆται κάκιστα, οὐχ ἤττον ὁμῶς εἶνε εὐφορωτάτη, παράγει ἄφθονον σίτον καὶ τρέφει πάμπολλα ποίμνια. Ὁ σίτος, τὰ μαλλία, τὸ βούτυρον καὶ ὁ τυρὸς μεταφέρονται εἰς πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Οἱ κάτοικοι ὡς εἶναι ἐπόμενον ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ποιμενικήν. Ὁ βίος τῶν χωρικῶν Θεσσαλῶν εἶνε ἄθλιος· ἡ συνήθης τροφή εἶνε ὁ ἀραβόσιτος καὶ τὰ ὄσπρια· αἱ οἰκίαι τῶν πλινθόκτιστοι καὶ μικραὶ ὡς καλύβαι ἔνεκον ἐλλείψεως πετρῶν· ἐντὸς δ' αὐτῶν οὐδὲν ἕτερον βλέπει τις ἢ μόνον μίαν ἢ δύο ψιάθους καὶ ὀλίγιστα μάλλινα ὑφάσματα. Ἐὰν ἡ γῆρας καλλιεργηθῆ καλῶς, οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν ὅτι θὰ γείνη πλουσιωτάτη. Οἱ ἄνθρωποι εἶνε φιλοπάτριδες διὰ τοῦτο πολλάκις ἐπανεστάτησαν κατὰ τῶν Τούρκων, ἀλλὰ δὲν ἠδύναντο νὰ ἀποτινάξωσι τὸν ζυγόν, μόνον τὴν ὀργὴν τῶν Τούρκων ἐκί-

νουν, οί όποιοι πολλάκις κατέσφαζον τούς γενναίους Θεσσαλοὺς καί ἐρήμονον τὰς πόλεις των. Ἐπί τέλους ὁμως ὁ Θεὸς ἐβοήθησε καί ἡ χώρα ἠλευθερώθη καί ἠνώθη μετὰ τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς δὲ κατὰ τὴν ὁποίαν εἰσῆχθησαν εἰς τὴν χώραν τὰ καλὰ τῆς ἐλευθερίας, αὕτη βελτιοῦται καθ' ὅλα, καί βαίνει πρὸς τὴν πρόοδον. Τὸ κλίμα τῆς Θεσσαλίας τὸν μὲν χειμῶνα εἶναι ψυχρότατον, τὸ δὲ θέρος ὁ καύσων ἀνυπόφορος. Τὰ ὄρη τῆς Θεσσαλίας ὁ Ὀλυμπος, ὁ Κίσσαβος, τὸ Μαυροβούνι καί τὸ Πήλιον, ἦσαν τὰ κατοικητήρια τῶν ἀρματωλῶν καί κλεφτῶν οί ὅποιοι ἐτρόμαζον τούς Τούρκους.

NOMOS ΑΡΤΗΣ (40 χ. κ.).

Πίνδος. — Ἀράχθος — Ἀρτα.

Τὴν Θεσσαλίαν χωρίζει ἀπὸ τῆς Ἠπείρου ὁ Πίνδος. Ἐκ τῆς Ἠπείρου μόνον ὀλίγον μέρος προσετέθη ἐσχάτως εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὸν Νομὸν τῆς Ἀρτης, ὅστις ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Ἀγελῶου μέχρι τοῦ Ἀράχθου ποταμοῦ. Πρωτεύουσα τοῦ Νομοῦ τούτου εἶνε ἡ Ἀρτα (6. χ. κ.). Ἡ Ἀρτα εἶνε ἐκτισμένη εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ἀράχθου. Ἡ πόλις ἐκτίσθη 800 ἔτη μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ Χριστοῦ· τοῦτο μαρτυρεῖ ἐπιγραφή ἡ ὁποία ἔχει τεθῆ ἐξωθεν τῆς Πύλης τοῦ ναοῦ τῆς Παρηγορητρίας. Τὴν πόλιν ὑπερασπίζει φρούριον ὀχυρότατον μακρὰν 10 λεπτά τῆς ὥρας τῆς πόλεως· εἰς τὸ φρούριον εἶναι ἐκτισμένος στρατῶν ἀρκετὰ εὐρύχωρος. Ἡ πόλις ἔχει 70 φρέατα ἐκ τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι λαμβάνουν ὕδωρ, καὶ λιμένα εὐρύχωρον, κλειστὸν καὶ ἀσφαλῆ. Τὰ περισσότερα καὶ πλουσιώτερα κτήματα εὐρίσκονται ἐκεῖθεν τοῦ Ἀράχθου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπάρχει γέφυρα παλαιοτάτη. Πλησίον τῆς γεφύρας ὑφύεται ἀρχαία πλάτανος, ἡ ὁποία ἔχει τόσον πάχος ὥστε χρειάζονται ἑπτὰ ἄνδρες διὰ νὰ ἐγκολληθῶσι

τὸν κορμὸν αὐτῆς μὲ ἐκτεταμένας (τεντωμένας) τὰς χεῖρας. Ἐπὶ τῆς πλατάνου ἐκείνης ἔγραψεν ὁ βασιλεὺς τὸ ὄνομά του ὅτε μετέβη ἐκεῖ. Ἡ πόλις συνδέεται μὲ τὴν παραλίαν δι' ἀμαξιτῆς ὁδοῦ. Πλησίον τῆς Ἄρτης κεῖται τὸ χωρίον Πέτα εἰς τὸ ὅποσον ἐνικήθησαν οἱ Ἕλληνες ὑπὸ τῶν Τούρκων. Κατὰ τὴν μάχην ἐν Πέτα ἐφρονεύθησαν πολλοὶ φιλέλληνες.

Εἰς τὸ Β. τοῦ Νομοῦ κεῖται ἡ ἐπαρχία Τσουμέρκων μὲ πρωτ. τὴν κωμόπολιν **Ἄγναντα**. Ὁ Νομὸς Ἄρτης εἶνε ἐν γένει ὄρεινός καὶ πετρώδης ἔχει ὅμως καὶ μικρὰς πεδιάδας αἱ ὅποια. εἶνε εὐφορώταται. Ὁ καπνός, τὸ ἔλαιον, τὸ ἄλας καὶ οἱ τεταριγευμένοι (παστωμένοι) ἰχθύς εἶνε τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς χώρας.

Τὸ κλίμα εἶνε ὑγιεινότατον, οἱ δὲ κάτοικοι ἀνδρείοτατοι καὶ φιλόμουσοι (ἀγαποῦν τὰ γράμματα) Πολλοὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ὑποδηματοποιίαν κατασκευάζοντες ὠραῖα τσαρούχια.

Αἱ εὐφοροὶ πεδιάδες εἶνε κτήματα ὀλίγων μόνον ἀτόμων οἱ ὅποιοι ἠγόρασαν αὐτάς ἀπὸ τοὺς Τούρκους Βέηδας. Τὰς γαίας ταύτας (τσιφλίγια) καλλιεργοῦσιν οἱ δυστυχεῖς χωρικοὶ, τὰ δὲ εἰσοδήματα διανέμονται μετὰ τῶν κυρίων των. Ὅσοι κατοικοῦσιν εἰς τὰ ὄρεινά μέρη ἔχουν μὲν εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν των μερικὰς γαίας, ἀλλὰ τόσον ἀφόρους, ὥστε μόλις παράγουσι τὸν σῖτον. Διὰ ταῦτα οἱ κάτοικοι τοῦ Νομοῦ τούτου εἶνε πτωχοί· ὁ βίος των ἄθλιος· ἡ συνήθης τροφή εἶνε τὰ ὄσπρια (φασόλια), αἱ δὲ οἰκίαι των εἶναι μικραὶ ὡς καλύβαι ἐντὸς τῶν ὁπίων κοιμῶνται ἐπὶ ψιᾶθου. Ἴσως ἡ ἔλευθερία μεταβάλλει τὴν θέσιν των.

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

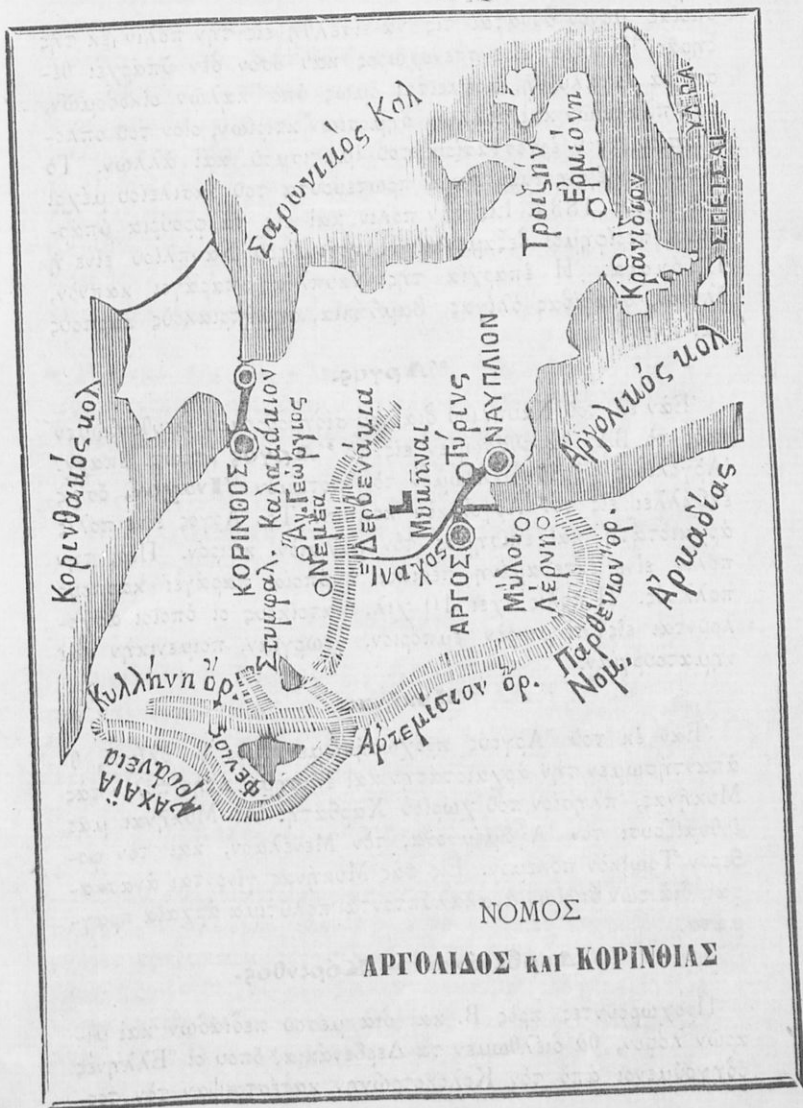
Εἰς τὸ Νότιον τῆς Ἑλλάδος κεῖται ἡ Πελοπόννησος. Ἡ Πελοπόννησος χωρίζεται διὰ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου ἀπὸ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, ἐνοῦται δὲ μετ' αὐτῆς διὰ στενοῦ μέρους γῆς, τὸ ὁποῖον λέγεται ἰσθμὸς τῆς Κορίνθου. Βρέχεται ἐξ ὄλων σχεδὸν τῶν μερῶν ὑπὸ τῆς θαλάσσης.

ΝΟΜΟΣ ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ ΚΑΙ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

Εἰς τὸ ΒΑ. τῆς Πελοποννήσου κεῖται ὁ Νομὸς Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας. Πρὸς Β. ἔχει τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, πρὸς Α. τὸν Σαρωνικόν, πρὸς Ν. τὸν Ἀργολικόν. Πρὸς Δ. χωρίζεται τῶν ἄλλων Νομῶν, διὰ τῶν Ἀροανεῶν ὄρεων, τοῦ Ἀρτεμισίου καὶ Παρθενίου. Ἡ πρωτεύουσα τοῦ Νομοῦ τούτου εἶναι τὸ Ναύπλιον.

Ναύπλιον.

Τὸ Ναύπλιον κεῖται εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου, καὶ εἰς τοὺς πρόποδας δύο λοφίσκων, τοῦ Παλαμηδίου καὶ τοῦ Ἴσο-Καλῆ, ἐπὶ τῶν ὁποίων ὑπάρχουσι φρούρια μετὰ πολλῶν καὶ μεγάλων τηλεβόλων πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς πόλεως. Τὰ φρούρια ταῦτα ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀνέρχεται τις διὰ κλίμακος λαξευτῆς ἐπὶ τοῦ βράχου ἐξ 900 βαθμίδων ἐνέπνεον τὸν τρόμον εἰς τοὺς ἐπιχειροῦντας νὰ προσβάλωσι τὸ Ναύπλιον· μόνοι οἱ Ἕλληνες ἀψηφούντες τοὺς κινδύνους ἠδυνήθησαν τῷ 1822 νὰ κυριεύσωσι τὸ Παλαμηδίου κατεχόμενον ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ἀδύνατον εἶνε νὰ μὴ πάλλῃ ἐκ φιλοπατρίας ἢ καρδία τοῦ Ἕλληνος τοῦ ἐπισκεπτομένου τὰ φρούρια ταῦτα, τὰ ὁποῖα συνεδέθησαν μετὰ τὴν ἱστορίαν μας διὰ τοιούτων γεγονότων. Τὰ φρούρια ταῦτα χρησιμεύουσι ἤδη ὡς φυλακαὶ τῶν βαρυποίνων καὶ τῶν στρατιωτικῶν καταδίκων. Πρὸς Α. τῆς πόλεως ὑπάρχει θύρα διὰ τῆς

ΝΟΜΟΣ
ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ ΚΑΙ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

όποιας μόνον δύναται τις νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν πόλιν ἐκ τῆς ξηρᾶς. Ἡ πόλις εἶνε στενόχωρος καθ' ὅσον δὲν ὑπάρχει θέσις νὰ μεγαλυθῆ, κοσμεῖται ὅμως ὑπὸ καλῶν οἰκοδομῶν, δύο πλατειῶν καὶ πολλῶν δημοσίων κτιρίων, οἶον τοῦ ὀπλοστασίου, τοῦ ἐργαστασίου τοῦ ἱματισμοῦ καὶ ἄλλων. Τὸ Ναύπλιον ἐχρησίμευσε καὶ πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου μέχρι τοῦ ἔτους 1834. Εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τὰ φρούρια ὑπάρχουσι περίφημοι δεξαμεναί. Πλησίον τοῦ Ναυπλίου εἶνε ἡ Πρόνοια. Ἡ ἐπαρχία τῆς Ναυπλίας παράγει καπνόν, ἔλαιον, σταφίδας ὀλίγας, βαμβάκια, δημητριακοὺς καρποὺς καὶ οἶνον.

Ἄργος.

Ἐὰν ἐκ τοῦ Ναυπλίου διὰ τοῦ σιδηροδρόμου διευθυνθῶμεν πρὸς τὸ ΒΔ. θὰ φθάσωμεν εἰς τὸ Ἄργος (πρωτ. ἐπαρχ. Ἀργολίδος) ἀφοῦ διέλθωμεν τὸν ποταμὸν Ἰναχον, ὅστις ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀργολικὸν κόλπον. Τὸ Ἄργος εἶνε πόλις ἀρχαιοτάτη καὶ ἐπίσημος τὸν παλαιὸν καιρὸν. Περὶ τὴν πόλιν εἶνε ἐκτεταμένη πεδιάς, ἡ ὁποία παράγει καρποὺς πολλοὺς. Ἡ πόλις ἔχει 10 χιλ. κατοίκους οἱ ὅποιοι ἀσχολοῦνται εἰς τὸ μικρὸν ἐμπόριον, γεωργίαν, ποιμενικὴν καὶ νηματουργίαν.

Μυκῆναι.

Ἐὰν ἐκ τοῦ Ἄργους προχωρήσωμεν πρὸς Β. ὀλίγον, θ' ἀπαντήσωμεν τὴν ἀρχαιοτάτην καὶ ἐπίσημοτάτην πόλιν τὰς Μυκῆνας, πλησίον τοῦ χωρίου Χαρθάτη. Αἱ Μυκῆναι μᾶς ἐνθυμίζουσι τὸν Ἀγαμέμνονα, τὸν Μενέλαον, καὶ τὸν φοβερὸν Τρωϊκὸν πόλεμον. Εἰς τὰς Μυκῆνας γίνονται ἀνασκαφαί, διὰ τῶν ὁποίων ἀνακαλύπτονται πολύτιμα ἀρχαῖα πράγματα.

Δερβενάκια. — Κόρινθος.

Προχωροῦντες πρὸς Β. καὶ διὰ μέσου πεδιάδων καὶ μικρῶν λόφων, θὰ διέλθωμεν τὰ Δερβενάκια, ὅπου οἱ Ἕλληνες ὀδηγοῦμεναι ἀπὸ τὸν Κολοκοτρώνην κατέστρεψαν τὸν τρο-

μερὸν Δράμαλιν· καὶ κατόπιν διὰ τοῦ σιδηροδρόμου θὰ φθάσωμεν εἰς παραλίαν πόλιν, εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, ἢ ὁποῖα λέγεται **Νέα Κόρινθος** (μὲ 3 χ. κ.). Λέγεται Νέα Κόρινθος διότι πλησίον, ἀλλὰ μεσογειότερον καὶ εἰς ἀπόστασιν ¹⁾² ὥρας ὑπῆρχε καὶ ἄλλη Κόρινθος ἢ παλαιά, ἢ ὁποῖα κατεστράφη, τὸν παλαιὸν καιρὸν ἀπὸ τοὺς Ῥωμαίους, τὸ δὲ ἔτος 1857 ὑπὸ τρομεροῦ σεισμοῦ. Ἡ παλαιὰ πόλις ἦτο πλουσιωτάτη. Τόσον πολλὰ ἐξοδα ἤθελέ τις εἰς τὴν Κόρινθον, ὥστε ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι· « οὐ παντὸς πλεῖν εἰς Κόρινθον » δηλ. δὲν εἶνε διὰ τὸν καθένα ἢ Κόρινθος, ἐκεῖ πρέπει νὰ ἔχη νὰ ἐξοδεύη κανεὶς πολλὰ, ἄλλως νὰ μὴ πηγαίνει ».

Πλησίον τῆς Π. πόλεως ὑπάρχει βουνὸν (Φούτκα) εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὁποίου κεῖται ὁ ναὸς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ὅστις ἔμεινε διδάσκων ἐν καὶ ἡμισυ ἔτος εἰς τὴν Κόρινθον, καὶ ἔπειτα ἔγραψε τὰς πρὸς Κορινθίους ἐπιστολάς του.

Ἡ ἐπαρχία αὕτη (Κορινθίας) εἶνε εὐφορωτάτη· παράγει σταβίδα Κορινθιακὴν, ἔλαιον, καὶ μέταξαν.

Καλαμάκιον

Ἀπὸ τῆς Ν. Κορίνθου διὰ τοῦ σιδηροδρόμου ἀναχωροῦντες καὶ διερχόμενοι τὸν Ἴσθμὸν, τὸν ὁποῖον τῶρα κόπτουσι, θὰ φθάσωμεν εἰς τὸ Καλαμάκιον εἰς τὸν Σαρωνικὸν κόλπον. Τὸ Καλαμάκιον ἔχει ὀλίγας οἰκίας.

Σπέτσαι- — Ῥῶρα. — Πόρος.

Ὅταν ἀναχωρήσωμεν ἀπὸ τὸ Ναύπλιον διὰ τοῦ ἀτμοπλοίου, θὰ πλέωμεν τὸν Ἀργολικὸν κόλπον εἰς τὸ στόμιον σχεδὸν τοῦ ὁποίου κεῖται ἡ νῆσος **Σπέτσαι** 6,500 κ. ἀπέναντι τῆς ὁποίας, εἰς τὴν Πελοπόννησον, κεῖται ἡ πόλις Κρανίδιον κατοικουμένη ἀπὸ ἀνθρώπους ναυτικούς. Αἱ Σπέτσαι εἶναι νῆσος ξηρὰ καὶ ἄδενδρος διότι οἱ κάτοικοι δὲν ἐνασχο-

λούνται εις τὴν γεωργίαν ἐπειδὴ κερδίζουσι πολλὰ χρήματα ὡς ναυτικοί. Μετὰ τὰς Σπέτσας θὰ ἀπαντήσωμεν ἄλλην νῆσον τὴν **Ἰδραν** 6,600 κ. μὲ λευκὰς καὶ λαμπρὰς οἰκοδομὰς ἀλλὰ ἀκατοικήτους, διότι οἱ ἄνθρωποι εἶναι ναυτικοί, καὶ ταξιδεύουσι. Καὶ αἱ δύο αὗται νῆσοι εἶναι ξηραὶ καὶ οὐχὶ τόσον εὐφοροὶ· ἔχουν ἄνδρας γενναιοτάτους, ὁμιλοῦντας τὴν ἀλβανικὴν γλῶσσαν. Μετὰ τὴν Ἰδραν ἀφοῦ κάμψωμεν τὸ ἀκρωτήριον **Σκύλαιον** θὰ φθάσωμεν εἰς ἄλλην, τὸν **Πόρον** ἀπέναντι τῆς ἀρχαίας Ἰροίζησος. Ἡ νῆσος αὕτη εἶναι εὐφορωτέρα τῶν ἄλλων. Προχωροῦντες θὰ διέλθωμεν ἀπὸ τὰ Μέθανα, ὅπου εἶνε ἰαματικὰ ὕδατα, καὶ πλέοντες τὸν Σαρωνικὸν κόλπον φθάνομεν ἢ εἰς τὸν Πειραιᾶ ἢ εἰς τὸ Καλαμάκιον.

Εἰς τὸν Νομὸν τοῦτον εἶναι ἡ Λέρνη ὅπου ὁ Ἡρακλῆς ἐφόρευσε τὴν πολυκέφαλον Ἰδραν· αἱ λίμναι Στύμφαλος καὶ Φενεὸς μεταξὺ τῶν δύο λιμνῶν καὶ ὀλίγον πρὸς Β. ἐκτείνεται τὸ ὄρος ἢ **Κυλλήνη**.

ΝΟΜΟΣ ΑΧΑΙΑΣ ΚΑΙ ΗΛΙΔΟΣ (182 χ. κ.).

Εἰς τὸ ΒΔ. τῆς Πελοποννήσου κεῖται ὁ Νομὸς Ἀχαιῶν καὶ Ἡλίδος. Ὁ Νομὸς οὗτος πρὸς Β. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου καὶ τοῦ κόλπου τῶν Πατρῶν. Πρὸς Δ. ὑπὸ θαλάσσης. Πρὸς Ν. ἔχει τὸν ποταμὸν Ἀλφειὸν ὅστις χωρίζει τὸν Νομὸν τοῦτον ἀπὸ τὸν Νομὸν τῆς Μεσσηνίας. Πρὸς Α. ἔχει τὰ Ἀροάνεια ὄρη τὰ ὅποια χωρίζουσι τὸν Νομὸν τοῦτον ἀπὸ τὸν Νομὸν Ἀργολίδος. Ἀπὸ τὸν Νομὸν δὲ Ἀρκαδίας χωρίζεται διὰ τοῦ ποταμοῦ Λάδωνος ὁ ὅποιος χύνεται εἰς τὸν Ἀλφειόν.

Ἀἶγιον.

Πλέοντες εἰς τὸν Κορινθιακὸν Κόλπον καὶ διευθυνόμενοι πρὸς δυσμὰς βλέπομεν τὸ **Ἀἶγιον** (πρωτ. τῆς ἐπαρχίας Αἰγιαλείας) μὲ 5,000 κ. ἐκτισμένον ἐπὶ δύο λόφων

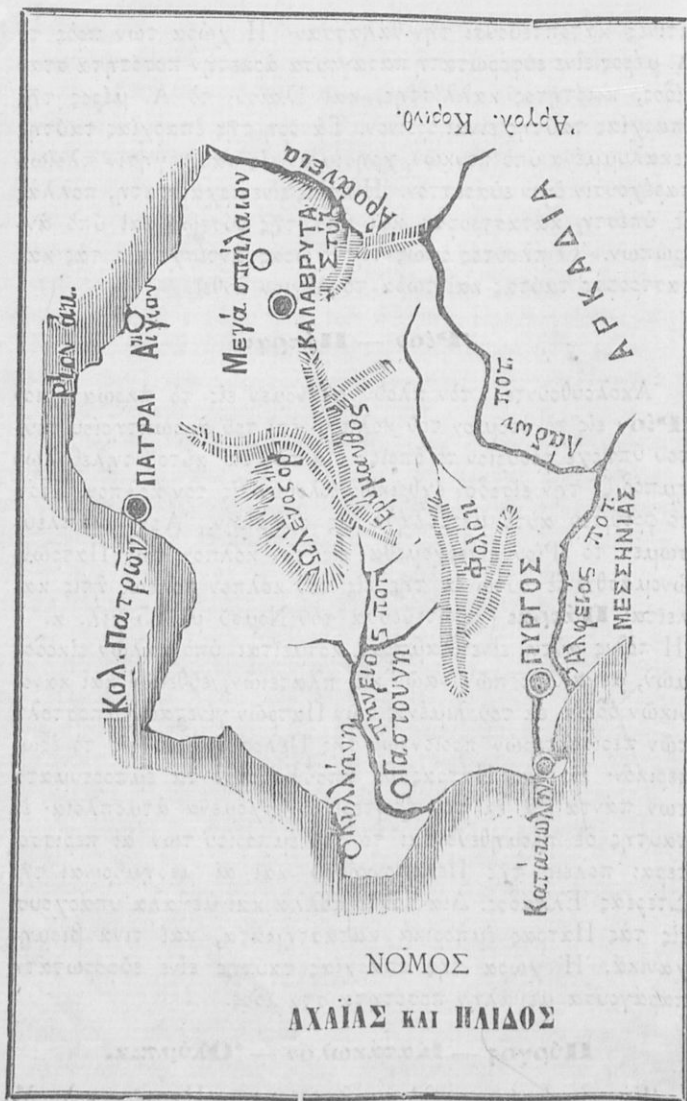
οἵτινες κατοπεύουσι τὴν θάλασσαν. Ἡ χώρα των πρὸς τὸ Δ. μέρος εἶνε εὐφορωτάτη παράγουσα ἀρκετὴν ποσότητα σταφίδος, ποιότητος καλλίστης, καὶ ἐλαίου· τὸ Α. μέρος τῆς ἐπαρχίας ταύτης εἶναι ὄρειόν. Τὰ ὄρη τῆς ἐπαρχίας ταύτης κεκαλυμμένα ὑπὸ πευκῶν, χρησίμων εἰς ναυπήγησιν πλοίων παρέχουσιν ὄψιν εὐάρεστον. Ἡ πόλις εἶνε ἀρχαιοτάτη, πολλὰς δὲ ὑπέστη καταστροφὰς καὶ ὑπὸ τῆς φύσεως καὶ ὑπὸ ἀνθρώπων. Ὁ πλοῦτος ὅμως τῆς χώρας ἀντέσχε εἰς τὰς καταστροφὰς ταύτας καὶ τώρα τὸ Αἴγιον ἀνθεῖ.

Ῥίον — Πάτραι.

Ἀκολουθοῦντες τὸν πλοῦν φθάνομεν εἰς τὸ ἀκρωατήριον Ῥίον εἰς τὸ στόμιον τοῦ κόλπου· ἐπὶ τοῦ ἀκρωατηρίου τούτου ὑπῆρχε φρούριον τὸ ὁποῖον διὰ τῶν ἐπ' αὐτοῦ τηλεβόλων ἤμπόδιζε τὴν εἴσοδον ἐχθρικών πλοίων εἰς τὸν κόλπον. Ἡδὴ τὸ φρούριον αὐτὸ μετεβλήθη εἰς φυλακὴν. Ἀπὸ διαπλευσόμεν τὸ Ῥίον εἰσερχόμεθα εἰς τὸν κόλπον τῶν Πατρῶν· ὠνομάσθη δὲ οὕτω ἐκ τῆς εἰς τὸν κόλπον πόλεως ἧτις καλεῖται Πάτραι (πρωτεύουσα τοῦ Νομοῦ μὲ 25 χιλ. κ.). Ἡ πόλις αὕτη εἶνε λαμπρά, κοσμεῖται ὑπὸ καλῶν οἰκοδομῶν, μεγαλοπρεπῶν ναῶν καὶ πλατειῶν, εὐθειῶν καὶ κανονικῶν ὁδῶν· ἐκ τοῦ λιμένος τῶν Πατρῶν γίνεται ἡ ἀποστολὴ τῶν περισσοτέρων προϊόντων τῆς Πελοποννήσου εἰς τὸ ἐξωτερικόν· εἰς τὰς Πάτρας δὲ ἀποδιβάζουσι τὰ ἐμπορεύματά των πάντα τὰ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐρχόμενα ἀτιμόπλοια· ἐκ ταύτης δὲ προμηθεύονται τὰ τοῦ ἐμπορίου των αἱ περισσώτεραι πόλεις τῆς Πελοποννήσου καὶ αἱ μεσημβριναὶ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος. Διὰ τοῦτο πολλὰ καὶ μεγάλα ὑπάρχουσι εἰς τὰς Πάτρας ἐμπορικὰ καταστήματα, καὶ τινὰ βιομηχανικά. Ἡ χώρα τῆς ἐπαρχίας ταύτης εἶνε εὐφορωτάτη παράγουσα μεγάλην ποσότητα σταφίδος.

Πύργος — Κατάκωλον — Ὀλύμπια.

Ἐὰν διευθυνθῶμεν δι' ἀμάξης ἐκ τῶν Πατρῶν πρὸς Μ.

μετὰ 12 ὥρων πορείαν θέλομεν φθάσει διερχόμενοι τὴν πεδιάδα τῆς Ἀχαΐας εἰς πόλιν ἣτις καλεῖται **Πύργος** (πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας Ἡλείας μὲ 9 χ. κ.) Ἡ πόλις αὕτη ἔλαβε τὸ ὄνομα ἐκ μικροῦ τινος φρουρίου ὅπερ εἶχε σχῆμα Πύργου, καὶ τὸ ὅποιον ἔκειτο εἰς τὴν θέσιν ταύτην εἰς τὴν ὁποίαν σήμερον κεῖται ἡ πόλις. Ὁ Πύργος ἀπέχει μιᾶς ὥρας τῆς θαλάσσης, ἡμισείας δὲ ἐκ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἀλφειοῦ ποταμοῦ· ἡ πόλις ἐκτισμένη ἐπὶ λοφίσκου ἐν τῷ μέσῳ καταφύτου ἐκ σταφίδαμπέλων πεδιάδος παρέχει θέαν τερπνοτάτην ἰδίᾳ πρὸς τὸ Μ. καὶ Δ. μέρος. Ἡ χώρα τῆς ἐπαρχίας ταύτης εἶναι εὐφορωτάτη, ἰδίᾳ ἀρμοδιωτάτη διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς σταφίδος. Πάντα τὰ ἐμπορεύματα τῆς ἐπαρχίας ταύτης μεταφέρονται διὰ σιδηροδρόμου εἰς τὸν λιμένα τοῦ Κατακόλου, ὅθεν ἐπιβιβάζονται διὰ τὰ ἄλλα κράτη.

Μετὰ τριῶρον πορείαν ἐφ' ἀμάξης, φθάνομεν, ἐὰν ἀναχωρήσωμεν ἐκ Πύργου, εἰς τὸν παλαιότατον ναὸν τοῦ Ὀλυμπίου Διός, κείμενον παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ἀλφειοῦ· εἰς τὴν παρὰ τὸν ναὸν τοῦτον πεδιάδα, ἐτέλουν οἱ ἀρχαῖοι ἀγῶνας κατὰ τετραετίαν· ἡ πάροδος δὲ τῆς τετραετίας ἦτο τὸ χρονολογικὸν μέτρον τῶν ἀρχαίων· μίαν δὲ τετραετίαν ἐκάλουν μίαν Ὀλυμπιάδα· τὸν ναὸν τοῦτον τὸν ὅποιον ἔχωσεν ἡ ἰλὺς τοῦ Ἀλφειοῦ, ἀνασκάπτουσι σήμερον καὶ ἀνευρίσκουσιν πολύτιμα, ἀγάλματα ἅτινα ἐναποθέτουσιν εἰς τὸ ἥδη ἐκεῖ κατασκευασθὲν Μουσεῖον.

Ἑρύμανθος — Ὠλενος — Καλάβρυτα.

Πρὸς Ν. τῶν ἐπαρχιῶν Αἰγιαλείας καὶ Πατρῶν κεῖνται τὰ Ἀροάνεια ὄρη, ὁ Ὠλενος καὶ ὁ Ἑρύμανθος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὁ Ἡρακλῆς ἐφόνευσε τὸν Κάπρον. Πρὸς τὰ ΒΔ. τῶν Ἀροανείων ὄρεων κεῖνται τὰ **Καλάβρυτα** (πρωτ. τῆς ἐπαρχίας Καλαβρυτῶν μὲ 1,100 κ.) Πᾶσα ἡ ἐπαρχία εἶνε ὄρεινὴ καὶ ψυχρά· οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ ποιμενικὴν. Εἰς τὴν ἐπαρ-

χίαν Καλαβρύτων είναι αἱ μοναὶ τοῦ μεγάλου Σπηλαίου καὶ τῆς Ἀγίας Λαύρας· εἰς τὴν μονὴν ταύτην τὸ 1821 Μαρτίου 25 πρῶτος ὕψωσε τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως ὁ ἐπίσκοπος Γερμανός. Εἰς τὸ Μέγα Σπήλαιον ὑπάρχει εἰκὼν τῆς Θεοτόκου τὴν ὁποίαν λέγεται, ὅτι ἐξωγράφισεν ὁ Ἀπόστολος Λουκᾶς.

Ἐν γένει λέγομεν ὁ Νομὸς Ἀγαυήλιδος εἶνε ὁ εὐφορώτερος καὶ μᾶλλον πεδινὸς Νομὸς τῆς Πελοποννήσου.

ΝΟΜΟΣ ΑΡΚΑΔΙΑΣ

Εἰς τὸ κέντρον (μέσον) τῆς Πελοποννήσου εἶνε ὁ Νομὸς Ἀρκαδίας· ὁ νομὸς οὗτος πρὸς Α. ἔχει τὸν Νομὸν Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας ἀπὸ τοῦ ὁποίου χωρίζεται διὰ τῶν ὄρων Παρθενίου καὶ Ἀρτεμισίου, πρὸς Ν. ἔχει τὸ ὄρος Πάρωνα. Πρὸς Β. τὸν Νομὸν Ἀγαυῆς καὶ Ἡλίδος ἀπὸ τοῦ ὁποίου χωρίζεται διὰ τοῦ Λάδωνος ποταμοῦ, καὶ πρὸς Δ. ἔχει τὸν Νομὸν Μεσσηνίας.

Τρίπολις — Βαλτέτσι.

Ἡ πρωτεύουσα τοῦ Νομοῦ τούτου εἶνε ἡ **Τρίπολις** (μὲ 8,500 χιλ. κ.) ὠνομάσθη Τρίπολις εἰς ἀνάμνησιν τριῶν πόλεων (τοῦ Παλιαντίου, Ταγέας καὶ Μαντινείας) αἱ ὁποῖαι κατεστράφησαν. Ἡ Τρίπολις κεῖται ἐπὶ πεδιάδος ὀλίγον ὑψηλῆς γύρωθεν τῆς ὁποίας ὑπάρχουσι τὰ ὄρη Παρθένιον, Ἀρτεμισιον καὶ Μαίναλον. Οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως ταύτης ἀσχολοῦνται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν βιομηχανίαν, εἰς τὴν σιδηρουργικὴν, χαλκευτικὴν, καὶ κατασκευὴν μαλλίνων ὑφασμάτων (σαγακίων)· οἱ δὲ κάτοικοι τῶν χωρίων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν ποιμενικὴν. Ἐπὶ τῶν χλοερῶν πεδιάδων, καὶ καταφύτων ὄρεων, ζῶσι πολλὰ πᾶμνια, ἐκ τοῦ γάλακτος τῶν ὁποίων κατασκευάζουσι πολὺν καὶ ἐξαιρετον τυρόν.

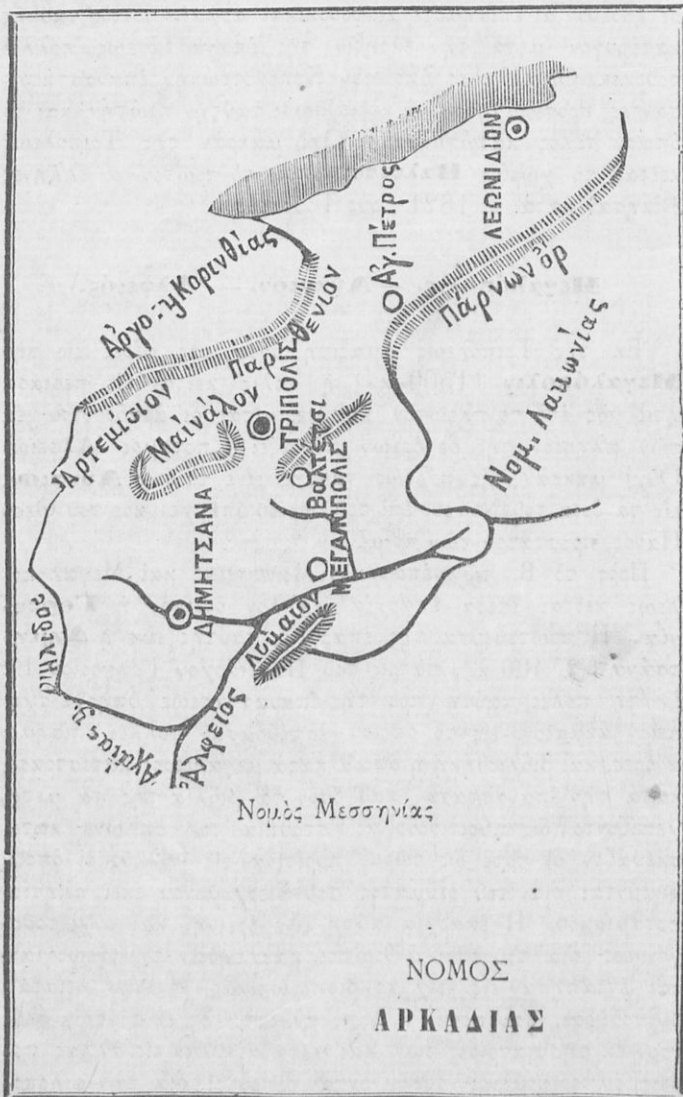
Ὅτε ἦσαν Τούρκοι εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἡ Τρίπολις ἦτο περιτειχισμένη ὑπὸ κανονοστοιχιῶν, καὶ φρουρίων ἐν ταύτῃ

δὲ ἤδρευον αἱ ἐπιστημότεραι τουρκικαὶ ἀρχαί. Ἐντὸς ταύτης κατέφυγον μετὰ τὴν ἔκρηξιν τῆς ἐπαναστάσεως πολλοὶ τοῦρκοι. Οἱ Ἕλληνες ὑπὸ τὸν Κρλοκοτρῶνην ἐπαναστατήσαντες, προσεπάθησαν νὰ κυριεύσωσι ταύτην πρώτην, καὶ τὸ ὁποῖον τέλος κατώρθωσαν. Ὅχι μακρὰν τῆς Τριπόλεως κεῖται τὸ χωρίον **Βαλτέται** ὅπου τὸ πρῶτον οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν κατὰ τὸ 1821 τοὺς Τούρκους.

Μεγαλόπολις. — Λύκαιον. — Ἄλφειός.

Ἐκ τῆς Τριπόλεως ἀμαξιτὴ ὁδὸς μᾶς φέρει εἰς τὴν **Μεγαλόπολιν** (1500 κ.) ἡ πόλις κεῖται εἰς πεδιάδα ἤτις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καλλιεργεῖται δι' ἀραβοσίτου· ἐκ τῶν πλησίον τῆς δὲ ὀρέων πηγάζει ὁ ποταμὸς Ἄλφειός. Οὐχὶ μακρὰν τῆς πόλεως ταύτης εἶνε τὸ ὄρος **Λύκαιον**, εἰς τὰ ὄρια τοῦ Νομοῦ, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπῆρχε ναὸς τοῦ Θεοῦ Πανός, προστάτου τῶν παιμένων.

Πρὸς τὸ Β. τῶν ἐπαρχιῶν Μαντινείας καὶ Μεγαλοπόλεως κεῖται ἑτέρα ἐπαρχία μᾶλλον ὀρεινὴ, ἡ **Γορτυνία**. Ἡ πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας ταύτης (εἶνε ἡ **Δημητσάνα** (2, 400 κ.) πατρὶς τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου Ε'. ἐν τῇ πόλει ταύτῃ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ὑπῆρχε σχολεῖον ἀκμαῖον, εἰς τὸ ὁποῖον ἐσπούδασαν πολλοὶ ἐπίσημοὶ ἄνδρες, καὶ βιβλιοθήκη ἡ ὁποία κατὰ μέγα μέρος κατεστράφη κατὰ τὴν ἐπανάστασιν, καθ' ὅσον τὰ βιβλία τῆς τὰ μετεχειρίζοντο ὡς πυριτιδοβολὰς (στουπιά τῶν ὄπλων)· κατεσκεύαζον δὲ τότε ὡς τώρα, πυρίτιδα εἰς μύλους οἱ ὁποῖοι κινοῦνται διὰ τοῦ ρεύματος τοῦ διερχομένου ἐκεῖ πλησίον ποταμίσκου. Ἡ ἐπαρχία αὕτη εἶνε ὀρεινὴ, καὶ οὐχὶ τόσον γόνιμος· διὰ τοῦτο οἱ ἄνθρωποι παρήτησαν τὴν γεωργίαν, καὶ ἐστράφησαν εἰς τέχνας βιοποριστικάς, ἔγειναν κτίσται, βυρσοδέφαι, φανοποιεῖ, κ. λ. π. πλεῖστοι δὲ ἐκ τούτων φεύγουν ἐκ τῆς πατρίδος των, καὶ μεταβαίνουν εἰς ἄλλας πόλεις ἐμπορευόμενοι· διακρίνονται δὲ οὗτοι, διὰ τὴν φιλοπο-

νίαν των καὶ τὸ κερδοσκοπικόν των πνεῦμα. Οἱ δὲ ἐναπο-
μένοντες ἐνασχολοῦνται εἰς τὴν ὑλοτεμίαν, ποιμενικὴν καὶ
γεωργίαν. Διὰ τῆς ἐπαρχίας ταύτης ῥεῖε ὁ παραπόταμος
τοῦ Ἀλφειοῦ **Λάδων**, γνωστός καὶ εἰς τοὺς παλαιούς,
διότι ἐκεῖ ὁ Ἡρακλῆς ἐπλήγησε τὴν ἔλαφον ὅτε διήρχετο
τοῦτον· χωρίζει δὲ τὸν Νομὸν Ἀρκαδίας ἀπὸ τὸν Νομὸν
Ἀχαΐας καὶ Ἡλίδος.

Λεωνίδιον — Ἅγιος Πέτρος. — Ἄστρος.

Πρὸς Α. τῆς ἐπαρχίας Μαντινείας κεῖται ἑτέρα ἐπαρχία,
ἢ τῆς **Κυνουρίας** (ἢ Τσακωνιά). Ἡ ἐπαρχία Κυνουρίας
ἐκτείνεται μέχρι τῆς θαλάσσης. Ἡ πρωτεύουσα τῆς ἐπαρ-
χίας Κυνουρίας εἶνε ἡ πόλις **Λεωνίδιον** (2 χ. κ.) 3)4
ἀπέχον τῆς θαλάσσης ἐπὶ πεδιάδος, μικρᾶς μὲν, ἀλλὰ κατα-
φύτου ἀπὸ δένδρα, λεμονέας, πορτοκαλλέας καὶ ἐλαίας· ἡ
ἐπαρχία αὕτη κατὰ μὲν τὰ παραθαλάσσια μέρη εἶνε ἐπιτη-
δεῖα πρὸς καλλιέργειαν, διὰ τοῦτο οἱ κατοικοῦντες ἐκεῖ ἀσχο-
λοῦνται περισσότερον εἰς τὴν γεωργίαν, ἐνῶ οἱ κατοικοῦντες
εἰς τὰ μεσογειότερα μέρη, μὴ δυνάμενοι ἄλλως νὰ ζήσωσι
ἐνεκα τοῦ ὀρεινοῦ τῆς χώρας, ἀπέρχονται ὡς ἐργάται εἰς
τὰς λοιπὰς ἐπαρχίας.

Πλὴν τοῦ Λεωνιδίου, εἰς τὴν Κυνουρίαν, ὑπάρχουσι δύο
κωμοπόλεις ὁ **Ἅγιος Πέτρος**. καὶ τὸ **Ἄστρος** πλη-
σίον τῆς θαλάσσης. Ἡ Κυνουρία λέγεται κοινῶς Τσακωνιά.
Τὴν γλῶσσαν τῆς ἐπαρχίας ταύτης εἶνε δύσκολον νὰ ἐννοήσῃ
τις διότι εἶνε παρεφθαρμένη ἀρχαία Δωρικὴ.

Ἐν γένει λέγομεν ὅτι ἡ φύσις τοῦ κλίματος εἰς τὸν Νο-
μὸν τοῦτον εἶνε ἀγρία καὶ ψυχρά. Ἐνεκα τούτου, καὶ οἱ
κάστοικοι εἶνε ἄνθρωποι τραχεῖς, μὲ ἤθη αὐστηρά, γενναῖοι
ἔμως, ὑγιεῖς καὶ πολεμικοί, φιλόπονοι εἰς ἄκρον· ἀσχολοῦν-
ται δὲ πρὸ πάντων εἰς τὴν ποιμενικὴν καὶ γεωργίαν, χωρὶς
ἔμως νὰ παραμελῶσι τὰς τέχνας καὶ τὸ ἐμπόριον· τὰ μικρὰ
βουνά των εἶνε δασώδη, ἰδίως ἐξ ἐλατῶν ὑψηλῶν καὶ ὠραίων.

ἐντὸς δὲ τῶν δασῶν τρέφονται διάφορα ζῶα οἷον λύκοι, ἀλώ-
πεκες, κάπροι, ἐνίοτε καὶ δορκάδες. Ἡ διαμονὴ κατὰ τὸ
θέρος εἰς τὰ βορειότερα μέρη τοῦ Νομοῦ, τούτου εἶνε εὐχά-
ριστος. Μερικοὶ ποταμοὶ τοῦ Νομοῦ ὡς τὸ Σαρανταπόταμον,
βυθίζονται εἰς τὴν γῆν, καὶ δὲν ἀναφαίνονται πλέον, ἢ ἀνα-
φαίνονται εἰς μακρυνὴν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς θέσεως εἰς τὴν
ὁποίαν βυθίζονται.

ΝΟΜΟΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ (120 γ. κ.)

Εἰς τὸ νοτιώτερον μέρος τῆς Πελοποννήσου κεῖται ὁ
Νομὸς Λακωνίας. Ὁ Νομὸς οὗτος ἔχει εἰς τὸ ΒΑ. τὸ ὄρος
Πάρνωνας, τὸ ὁποῖον χωρίζει τὸν Νομὸν τοῦτον ἀπὸ τὸν
Νομὸν Ἀρκαδίας. Πρὸς Ν. ἔχει τὸν Λακωνικὸν κόλπον
πρὸ Δ. τὸν Μεσσηνιακὸν καὶ πρὸς Α. βρέχεται ὑπὸ θαλάσ-
σης. Ἡ πρωτεύουσα τοῦ Νομοῦ τούτου εἶνε ἡ **Σπάρτη**
(πρωτ. τῆς ἐπαρχ. Λακεδαίμονος)· ἡ πόλις αὕτη κεῖται
ἐπὶ ὄροπεδίου γραφικωτάτου καὶ παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην πο-
ταμοῦ ὅστις καλεῖται **Εὐρώτας**.

Σπάρτη. — Ταῦγετος.

Ἡ Σπάρτη ἀνέκαθεν ἦτο πόλις ἰσχυρά, διακρινομένη
διὰ τὴν ἀνδρείαν καὶ φιλοπατρίαν τῶν κατοίκων της· τώρα
κατοικεῖται ὑπὸ 4,000 κ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν ἐλαιοφυ-
τείαν καὶ βομβυκοτροφίαν. Οἱ περὶ τὴν Σπάρτην ὠραῖοι
κῆποι κατάφυτοι ἐκ διαφόρων δένδρων, ἡ θεὰ τῆς ἐκτετα-
μένης πεδιάδος καταφύτου ἐξ ἐλαιῶν καὶ ἄλλων φυτῶν, ὁ
φλοισβος τοῦ διαρρέοντος τὴν πεδιάδα ταύτην Εὐρώτα, καὶ ἡ
θεὰ τοῦ χιονοσκεποῦς καὶ κατοικουμένου κατὰ τὰς ὑπώρειας
ὄρους Ταυγέτου καθιστῶσι τὴν χώραν ταύτην γραφικωτάτην.
Πλησίον τῆς Σπάρτης ἐκτείνεται πεδιάς, ἀρκετὰ μεγάλη,
πρὸς Α. μὲν μέχρι τοῦ ὄρους Πάρνωνος, πρὸς Δ. δὲ μέχρι
τοῦ ὄρους Ταυγέτου· τὰ δύο ὄρη ταῦτα εἶνε τὸ μὲν τὸ Ἀνα-
τολικὸν ὄριον τοῦ Νομοῦ, τὸ δὲ τὸ Δυτικόν. Τὸ ὄρος «Ταυ-
γετος» εἶνε τὸ ὑψηλότερον ὄρος ἐν Πελοποννήσῳ, πάντοτε

χιονοσκεπές και ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δασῶδες ἐκ βελανιδιῶν, Ἐπὶ τοῦ ὄρους τούτου διαιτῶνται διάφορα ζῶα οἷον λύκοι, κλπ., εἰς τοὺς πρόποδας και τὰς ὑπὸ ὑψείας τοῦ ὄρους τούτου κείνται πολλὰ χωρία τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται ἰδίως εἰς τὴν ποιμενικὴν και γεωργίαν.

Γύθειον.

Ἄναχωροῦντες δι' ἀμάξης ἐκ Σπάρτης, και κατευθυνόμενοι πρὸς Μ. μέχρι τῆς θαλάσσης, φθάνομεν εἰς τὸ **Γύθειον**, ἡ πόλις αὕτη κειμένη πλησίον τῆς θαλάσσης και εἰς τὸ βάθος τοῦ Λακωνικοῦ κόλπου ἔνθα ἐκβάλλει και ὁ Εὐρώτας, ἔχουσα δὲ ἀσφαλῆ λιμένα, εἶνε τὸ ἐμπορικὸν κέντρον ὁλοκλήρου τοῦ Νομοῦ τῆς Λακωνίας· ἡ πόλις αὕτη κείται ἐπὶ θέσεως βραχύδους, ἔχει Γυμνάσιον και 2 χ. κ.

Ταίναρον. — Ἀρεόπολις.

Τὸν Λακωνικὸν κόλπον σχηματίζουν δύο ἀκρωτήρια βραχῶδη και εἰσχωροῦντα βαθύτατα εἰς τὴν θάλασσαν και τὸ μὲν πρὸς Α. καλεῖται **Μαλέας** τὸ δὲ πρὸς Δ. τοῦ κόλπου **Ταίναρον**. Οἱ κατοικοῦντες ἀπὸ τοῦ Ταυγέτου μέχρι τοῦ Ταινάρου ὀνομάζονται Μανιάται· μία δὲ πόλις ὑπάρχει **Ἀρεόπολις** (1,200 κ.) πρωτ. τῆς ἐπαρχίας Οἰτύλου. Οἱ κατοικοῦντες εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην και ἰδίως οἱ παρὰ τὴν παραλίαν ἀσχολοῦνται ἰδίως εἰς τὴν ἐλαιοφυτείαν και συναγωγὴν βαλανιδίου, διότι ἡ γῶρα των εἶνε τὸ ἀφορώτερον μέρος τῆς Πελοποννήσου· πολλοὶ δὲ ἐκ τῶν κατοίκων τούτων ἀπέρχονται εἰς διαφόρους πόλεις τῆς Ἑλλάδος, μετερχόμενοι διάφορα ἔργα ὅπως οικονομήσωσι τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα. Τὰ ἥθη και ἔθιμά των εἶνε ἀπλᾶ, ὁ δὲ βίος των λιτότατος· εἶνε ἐν γένει ὀλιγαρκεῖς· φλέγονται ὅμως ὑπὸ πατριωτισμοῦ και διατηροῦσι ἀκμαῖον, τὸ γενναῖον φρόνημα τῶν Σπαρτιατῶν.

Μαλέας — Μολάοι — Μονεμβασιά.

Ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου Μαλέα, χωρία μόνον ὑπάρχουσιν,

καὶ ταῦτα πτωχότατα, ὡς τὰ ἐπὶ τοῦ Ταινάρου· μία δὲ μικρὰ πόλις οἱ **Μολάοι** 1,500 κ. πρωτ. τῆς ἐπαρχίας Ἐπιδαύρου Λιμηρᾶς καὶ ἡ **Μονεμβασία**, ἐκτισμένη ἐπὶ νησιδρίου ξηροτάτου καὶ βραχῶδους, καὶ συνδεομένη μὲ τὴν ξηρὰν διὰ γεφύρας· ἡ διὰ θαλάσσης διάβασις τοῦ ἀκρωτηρίου Μαλέα, εἶνε επικύνδυνος, ἔνεκα τῆς τρικυμίας ἣτις συνήθως γίνεται ἐκεῖ· διὰ τοῦτο καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἔλεγον· «Μαλέαν δὲ κάμψας ἐπιλάθου τῶν οἰκαδὲ».

Ἐν γένει τὰ μὲν πρὸς βορρᾶν τοῦ Νομοῦ μέρη εἶνε εὐφορα, ἐνῶ τοῦναντίον τὰ πρὸς Δ. Α. καὶ Ν. λίαν ἄγονα, τὸ κλίμα ὁροσερόν, οἱ δὲ ἄνθρωποι ἐν γένει πολεμικοί, γενναῖοι, διατηροῦντες ἀκμαῖον τὸ Σπαρτιατικὸν φρόνιμα· διεκρίθησαν κατὰ τὴν ἐπανάστασιν διὰ τὴν γενναϊότητά των· ἐπὶ τῶν βραχῶδων δὲ ὁρέων των εἶχον κατασκευάσει πύργους ὑψηλοῦς, ἀπὸ τῶν ὁποίων ἐπολέμουν τοὺς τούρκους ὁσάκις ἐπεχείρουν νὰ εἰσβάλλωσιν εἰς τὴν χώραν των.

ΝΟΜΟΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ (156 γ. κ.)

Εἰς τὸ ΝΔ. τῆς Πελοποννήσου εἶνε ὁ Νομὸς Μεσσηνίας. Ὁ Νομὸς οὗτος ἔχει κατὰ τὸ Ν. μέρος τὸν Μεσσηνιακὸν κόλπον. Κατὰ δὲ τὸ Δ. ἕτερον κόλπον ὅστις λέγεται Κυπαρισσιακός. Πρὸς Β. τὸν ποταμὸν Ἀλφειὸν ὅστις χωρίζει τὸν Νομὸν τοῦτον ἀπὸ τὸν Νομὸν Ἀχαΐας καὶ Ἡλίδος, πρὸς Α. Νομὸν Ἀρκαδίας καὶ τὰ ὄρη Λύκαιον καὶ Τετράζιον.

Καλάμασι.

Εἰς τὸ βάθος τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου κεῖνται αἱ **Καλάμασι** πρωτ. τοῦ Νομοῦ 8 γ. κ. Ἡ πόλις αὕτη κεῖται εἰς εὐρύχωρον καὶ εὐφορωτάτην πεδιάδα, κατάφυτον ἀπὸ συκίας, πορτοκαλλέας, λεμονέας, ἐλαίας, μωρέας, καὶ ἄλλα ὀπωροφόρα καὶ εὐωδῖαν ἀποπνέοντα δένδρα καὶ ἄνθη· εἶνε ἀληθῆς παράδεισος· καθίσταται δὲ ἔτι εὐφορωτέρα ἀρδευομένη ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ **Παμῆσου** τοῦ πηγάζοντος ἐκ τοῦ

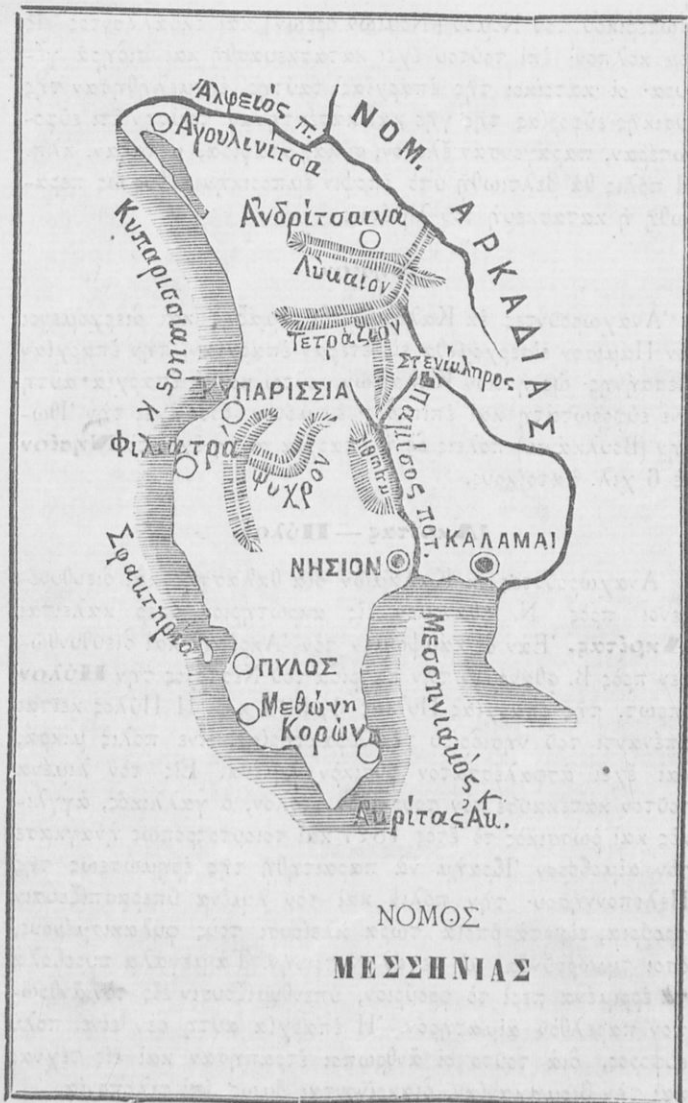
ἑσωτερικοῦ τοῦ Νομοῦ (Νομίων ὁρέων) καὶ ἐκβάλλοντος εἰς τὸν κόλπον· ἐπὶ τούτου ἔχει κατασκευασθῆ καὶ σιδηρᾶ γέφυρα· οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας ταύτης ἐπεμελήθησαν τῆς φυσικῆς εὐφορίας τῆς γῆς καὶ κατέστησαν ταύτην ἔτι εὐφωτέρα, παράγουσαν ἔλαιον, σύκα, σταφίδα, μέταξαν. κλπ. Ἡ πόλις θὰ βελτιωθῆ ὑπὸ ἔποψιν ἐμπορικῆν εὐθὺς ὡς περατωθῆ ἢ κατασκευῆ τοῦ λιμένος.

Νησίον.

Ἀναχωροῦντες ἐκ Καλαμῶν δι' ἀμάξης καὶ διερχόμενοι τὸν Πάμισον εἰσερχόμεθα εἰς ἑτέραν ἐπαρχίαν, τὴν ἐπαρχίαν Μεσσήνης· ὡς ἡ τῶν Καλαμῶν, οὕτω καὶ ἡ ἐπαρχία αὕτη εἶνε εὐφωρωτάτη καὶ ἐπίπεδος· ἐν μόνον ὄρος ἔχει τὴν Ἰθώμην (Βουλκάνου) πόλις δὲ ἡ ἐπαρχία αὕτη ἔχει τὸ **Νησίον** μὲ 6 χιλ. κατοίκους.

Ἀκρίτας — Πύλος.

Ἀναχωροῦντες ἐκ Καλαμῶν διὰ θαλάσσης καὶ διευθυνόμενοι πρὸς Ν. φθάνομεν εἰς ἀκρωτήριον ὅπερ καλεῖται **Ἀκρίτας**. Ἐὰν δὲ κάμψωμεν τὸν Ἀκρίταν καὶ διευθυνθῶμεν πρὸς Β. φθάνομεν τὴν πατρίδα τοῦ Νέστορος τὴν **Πύλον** (πρωτ. τῆς ἐπαρχίας Πυλίας 1, 500 κ.) Ἡ Πύλος κεῖται ἀπέναντι τοῦ νησιδίου τῆς Σφακτηρίας, εἶνε πόλις μικρά, καὶ ἔχει ἀσφαλέστατον φυσικὸν λιμένα. Εἰς τὸν λιμένα τοῦτον κατέκαυσε τὸν τουρκικὸν στόλον, ὁ γαλλικός, ἀγγλικὸς καὶ ῥωσικὸς τὸ ἔτος 1827 καὶ τοιοιυτρόπως ἠνάγκασε τὸν αἰμοδόρον Ἰβραήμ νὰ παραιτηθῆ τῆς ἐρημώσεως τῆς Πελοποννήσου· τὴν πόλιν καὶ τὸν λιμένα ὑπερασπίζουσιν φρούρια, εἰς τὰ ὅποια τῶρα κλείουσι τοὺς φυλακισμένους, ὅσοι τιμωροῦνται μὲ μεγάλην ποινήν. Τὰ μεγάλα πυροβόλα τὰ ἐρριμένα περὶ τὸ φρούριον, ὑπενθυμίζουσιν εἰς τὸν ἄνθρωπον παρελθὸν αἰματηρόν. Ἡ ἐπαρχία αὕτη δὲν εἶνε πολὺ εὐφορος, διὰ τοῦτο οἱ ἄνθρωποι ἐτράπησαν καὶ εἰς τέχνας καὶ τὴν βιομηχανίαν, διακρίνονται ὅμως ἐπὶ φιλοπονίᾳ.

Κυπαρισσία.

Ἐὰν πλέωμεν πρὸς Β. θὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὸν Κυπαρισσιακὸν κόλπον ὀνομασθέντα οὕτω ἐκ τῆς πόλεως Κυπαρισσίας. Ἡ **Κυπαρισσία**, (πρωτ. τῆς ἐπαρχίας Τριφυλίας μὲ 4, 000 κ.) εἶνε ἐκτισμένη εἰς τὰς ὑπάρειας βουνού, παρέχει δὲ εὐχάριστον ὄψιν εἰς τὸν θεατὴν· τὴν πόλιν ὑπερήσπιζε Βενετικὸν φρούριον τὸ ὁποῖον ἤδη εἶνε ἐρείπια. Ἄπασα ἡ ἐπαρχία αὕτη εἶνε εὐφορωτάτη, παράγουσα σταφίδα, ἔλαιον μέλι, σῖτον, βαλανίδια. Εἰς τὸ ΒΑ. τῆς ἐπαρχίας οἱ ἄνθρωποι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ ποιμενικὴν· ἐνῶ οἱ εἰς τὰ ΜΔ. εἰς τὴν τῆς σταφίδος· τὸ κλίμα τοῦ τόπου εἶνε ὠραιότατον καὶ ὀροσερώτατον. Οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας ταύτης διακρίνονται διὰ τὴν φιλοξενίαν καὶ φιλοπονίαν των, πᾶσα ἡ παραλία κατάφυτος ἐκ σταφιδαμπέλων, ἔλαιων, λεμονεῶν καὶ πορτακαλλεῶν παρέχει θελτικωτάτην ὄψιν.

Ἄνδριτζαίνα.

Ἡ βορειοτέρα ἐπαρχία τοῦ Νομοῦ τούτου εἶνε ἡ ἐπαρχία Ὀλυμπίας. Ἡ ἐπαρχία αὕτη εἶνε ὄρεινῆ, διὰ τοῦτο καὶ ἀραιῶς κατοικημένη, μίαν μικρὰν πόλιν ἔχει τὴν **Ἄνδριτζαίναν** 2, 300 κ. μὲ ἀξιόλογον βιβλιοθήκην· τὰ ὄρη τῆς ἐπαρχίας ταύτης εἶνε οὐσῶδη εὐάερα καὶ ὀροσερά· οἱ ἄνθρωποι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν· τὸ τελευταῖον δὲ ὄριον τῆς ἐπαρχίας ταύτης πρὸς Β., ὡς καὶ ὀλοκλήρου τοῦ Νομοῦ Μεσσηνίας, εἶνε ὁ ποταμὸς Ἄλφειός, ὅστις ἐκβάλλει εἰς τὸν Κυπαρισσιακὸν κόλπον. Πρὸς Ν. τῆς Ἄνδριτζαίνης εἶνε τὸ ὄρος Λύκαιον, καὶ νοτιώτερον ἀκόμη τὸ Τετράζιον.

Πλησίον τοῦ χωρίου Σκληροῦ τῆς ἐπαρχίας Ὀλυμπίας σώζεται ἐν μέρει ὁ ναὸς τοῦ Ἐπικουρείου Ἀπόλλωνος, ἔργον τοῦ διασήμεου τῆς ἀρχαιότητος καλλιτέχνου Ἰκτίνου, τοῦ κτίσαντος καὶ τὸν Παρθενῶνα.

Ἐν γένει ἡ χώρα τοῦ Νομοῦ τῆς Μεσσηνίας εἶνε εὐφρο-
ρωτάτη καὶ δροσερωτάτη, αἱ δὲ κάτοικοι πολὺ φιλόπονοι καὶ
φιλόξενοι.

ΝΗΣΟΙ

Καθὼς ἄλλοτε εἶπομεν, ἡ Ἑλλάς διαιρεῖται φυσικῶς εἰς
τρία μέρη, τὴν Πελοπόννησον, τὴν Στερεάν Ἑλλάδα καὶ
τὰς νήσους. Ἐκ τῶν νήσων τῆς Ἑλλάδος, μερικαὶ κεῖνται
εἰς τὸ Δυτικὸν μέρος τῆς Ἑλλάδος, μερικαὶ εἰς τὸ Ἀνατο-
λικόν, καὶ μία πρὸς τὸ Νότιον. Αἱ νῆσοι, ὅσαι κεῖνται εἰς
τὸ Δ. μέρος τῆς Ἑλλάδος, λέγονται **Ἴόνιοι νῆσοι**, διότι
κεῖνται εἰς τὸ Ἴόνιον πέλαγος· μετ' ἐκείνης δὲ ἡ ὁποία κεῖ-
ται εἰς τὸ Ν. τῆς Ἑλλάδος, λέγονται **Ἑπτάνησοι**, διότι
εἶνε ἑπτὰ.

Ἐκ τῶν νήσων ὅσαι κεῖνται εἰς τὸ Ἀνατ. αἱ μὲν νοτιώ-
τεραι λέγονται « **Κυκλάδες νῆσοι** » αἱ δὲ βορειότεραι
« **Σποράδες νῆσοι** ». Ἡ δὲ μεγαλειτέρα ὄλων τῶν νή-
σων τῆς Ἑλλάδος, κεῖται εἰς τὸ Α. τῆς ὅλης Ἑλλάδος,
μεταξὺ σχεδὸν τῶν Σποράδων καὶ Κυκλάδων νήσων, καὶ
αὕτη λέγεται **Εὐβοία**.

ΙΟΝΙΟΙ ΝΗΣΟΙ

ΝΟΜΟΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

Κέρκυρα.

Ἐκ τῶν Ἰονίων νήσων, ἡ βορειότερα λέγεται **Κέρκυρα**.
Ἡ Κέρκυρα ἐκαλεῖτο ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ὀδυσσεῶς Σχε-
ρία, αἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς Φαίακες. Εἰς τὸ μέσον τῆς ἀνα-
τολικῆς παραλίας τῆς νήσου, καὶ ἀπέναντι τῆς Ἠπείρου,
κεῖται ἡ πόλις Κέρκυρα μὲ πλατείας λαμπρὰς καὶ δεινδρο-
φύτους, τὰς ὁποίας στολίζουσι καὶ ἀνδριάντες ἐπισήμων ἀν-
δρῶν. Τὴν πόλιν στολίζουσι πολλὰ δημόσια καταστήματα.

ἐκ δὲ τῶν ναῶν ὑπερέχει ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος, εἰς τὸν ὁποῖον ὑπάρχει τὸ σεπτὸν αὐτοῦ λείψανον σώον, ἐντὸς χρυσῆς λάρνακος. Τὴν πόλιν ὑπερήσπιζον φρούρια ὀχυρώτατα μὲ ἀριπλᾶς κανονοστοιχίας· τεράστια ὀχυρώματα· τάφροι καὶ κανονοστάσια, ὥστε ἦτο δυσκολώτατον νὰ κυριευθῆ. Τὰ φρούρια ταῦτα κατεδάφισαν (ἐκρήμνισαν) καὶ ἀφώπλισαν (τοὺς πῆραν τὰ κανόνια) οἱ Ἕλληες. Ὁ λιμὴν τῆς πόλεως εἶνε εὐρυχωρότατος καὶ ἀσφαλέςτατος· στολίζεται δὲ ὑπὸ ὠραίας καὶ ἐκτεταμένης προκυμαίας. Πλησίον τῆς πόλεως κεῖνται τὰ προάστεια Μαντουκι, Γαρίτσα (ἐδῶ εἶνε τὸ Σωφρονιστήριον), Ἀνεμόμυλος καὶ Σαν-Ρόκος. Ἡ ἄλλη νῆσος πόλεις μεγάλας δὲν ἔχει, ἀλλὰ μόνον χωρία.

Φυσικὴ κατάστασις βιομηχανία, ἐμπόριον καὶ κλίμα τῆς νήσου.

Ἡ νῆσος ἐν γένει εἶνε βουνώδης, ἔχει ὅμως καὶ ὀλίγας πεδιάδας, καὶ κλίμα ὑγιεινόςτατον. Τὸ κυριώτερον προϊόν τῆς νήσου εἶνε τὸ ἔλαιον, τῷ ὁποίῳ πολλαὶ χιλιάδες ὀκάδες ἀποστέλλονται εἰς τὴν Εὐρώπην. Πλὴν τοῦ ἐλαίου παράγει πολλὰ γεώμηλα, λινόσπορον, βαλανίδια, πορτοκάλια, σύκα, καὶ κύτρα. Εἰς τὴν πόλιν εἶνε πολλὰ βιομηχανικὰ καταστήματα, δηλ. σιδηρουργεῖα, σαπωνοποιεῖα, βυρσοδεψεῖα, παιγνιοχαρτοποιεῖα, κλπ.

Οἱ κάτοικοι διακρίνονται διὰ τὴν φιλομουσίαν των· ἔχουν πολλὰ σχολεῖα, δύο μουσικὰς τῆς Φιλαρμονικῆς ἐταιρίας, αἱ ὁποῖαι παιανίζουσιν εἰς τὰς πλατείας, τὰς ἐορτὰς καὶ ἐπισήμες ἡμέρας. Ἡ γλῶσσα εἶνε ἀναμειγμένη μὲ πολλὰς Ἰταλικὰς λέξεις· ὁ πληθυσμὸς τῆς πόλεως ἀνέρχεται εἰς 20 χιλιάδας· τῆς δὲ νήσου ὀλοκλήρου εἰς 76 χιλιάδας.

Ἱστορία τῆς νήσου.

Ἡ Κέρκυρα παλαιάτατα ἐλέγετο Σχερία, ἀκολούθως δὲ ὀνομάσθη Κόρκυρα ἢ Κέρκυρα ἀπὸ τῆς Κερκύρας θυγατρὸς

τοῦ Ἀσωποῦ. Εἶνε ἀποικία τῶν Κορινθίων. Ὅτε ἡ Ἑλλάς ὑπετάγη εἰς τοὺς Ῥωμαίους, ἡ Κέρκυρα ἀπετέλεσε μέρος τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους. Ἐπειτα κατελήφθη ὑπὸ τῶν Νορμανδῶν, Τούρκων, Γάλλων, Ῥώστων καὶ πάλιν Γάλλων καὶ τέλος τοῦ 1814 παρεχωρήθη εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἡ ὁποία τὴν ὠχύρωσε. Ὑπὸ τὴν Ἀγγλικὴν προστασίαν διετέλεσεν ἐπὶ 49 ἔτη, μέχρι δηλ. τοῦ 1864, ὅτε καὶ αὕτη καθὼς καὶ αἱ λοιπαὶ ἠνώθησαν μετὰ τῆς Ἑλλάδος.

Ὅτε διετέλει ὑπὸ τὴν Ἀγγλικὴν προστασίαν ἤκμαζεν ἐν Κερκύρα ἡ Ἀκαδημία καὶ πολλὰ ἄλλα σχολεῖα. Ἐκ τῆς Κερκύρας κατήγοντο, πολλοὶ σπουδαῖοι ἄνδρες καὶ ὁ πρῶτος Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος, Καποδίστριας, καὶ ἄλλοι.

Διαιρεῖται δὲ εἰς τρεῖς ἐπαρχίας· Κερκύρας, Ὅρους, καὶ Μέσης.

Παξοί.

Ἡ νῆσος αὕτη, κεῖται πρὸς Ν. τῆς Κερκύρας. Ἡ πόλις λέγεται Γάϊος, μὲ ὠραίαν προκυμαίαν καὶ ἀσφαλέστατον λιμένα. Ἡ νῆσος εἶνε πετρώδης, τὸ δὲ κυριώτερον προϊόν εἶνε λαμπρὸν ἔλαιον.

Ἡ ἐπαρχία, λέγεται ἐπαρχία Παξῶν, καὶ ἀποτελεῖται ἐκ τῶν Παξῶν, Ἀντιπαξῶν, καὶ ἄλλων μικρῶν νήσων.

Λευκάς.

Ἡ Λευκάς κεῖται πρὸς τὸ Β. τῆς Κεφαλληνίας καὶ τὸ Ν. τῶν Παξῶν. Ἡ Λευκάς λέγεται κοινῶς Ἀγία Μαύρα· κεῖται πλησιέστατα τοῦ Νομοῦ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας. Ἄλλοτε ἠνοῦτο μὲ τὴν ἀπέναντι ξηρὰν τῆς Ἀκαρνανίας· ἀλλ' οἱ ἀρχαῖοι Κορινθιοὶ τὴν ἀπεχώρισαν, κόψαντες τὸν ἰσθμὸν χάριν εὐκελίας. Ἐκ τῆς Λευκάδος μεταβαίνει τις εἰς Ἀκαρνανίαν διὰ κινητῆς ξυλίνης γεφύρας, ἡ ὁποία εἶνε κατεσκευασμένη ἐπὶ τοῦ πορθμοῦ, ὅστις εἶνε στενὸς καὶ ἀβαθής. Ἡ νῆσος εἶνε ὄρεινή, παράγει ὁμως ἔλαιον καὶ οἶνον.

Ἡ πόλις Λευκάς ἔχει 5,500, κατοίκους ξυλίνους οἰκοδομάς, κήπους ὠραίους, καὶ νερά ἄφθονα.

Ἡ Κέρκυρα, Παξοὶ καὶ Λευκάς ἀποτελοῦσι τὸν Νομὸν τῆς Κερκύρας.

ΝΟΜΟΣ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ (80 χ. κ.).

Πρὸς Ν. τῆς Λευκάδος καὶ πρὸς Β. τῆς Ζακύνθου κεῖνται δύο νῆσοι ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μὲν μεγαλειτέρα λέγεται Κεφαλληνία, ἡ δὲ μικροτέρα Ἰθάκη. Καὶ αἱ δύο κάμνουσι τὸν Νομὸν Κεφαλληνίας.

Κεφαλληνία.

Ἡ Κεφαλληνία εἶνε ἡ μεγαλειτέρα νῆσος ἐκ τῶν Ἰονίων· χωρίζεται ἀπὸ τῶν νήσων Λευκάδος, Ἰθάκης, Ζακύνθου διὰ στενῶν πορθμῶν. Ἡ Κεφαλληνία ἐλέγετο ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ὀδυσσέως Σάμη.

Πρὸς Ν. τῆς νήσου, εἰσχωρεῖ ἡ θάλασσα ἐντὸς τῆς ξηρᾶς, καὶ σχηματίζει κόλπον. Εἰς τὸ δεξιὸν μέρος τοῦ εἰσερχομένου εἰς τὸν κόλπον, κεῖται ἡ πρωτεύουσα τοῦ Νομοῦ τὸ Ἄργοστόλιον (8 χ. κ.) μὲ καλὰς οἰκίας, μὲ τρεῖς πλατείας καὶ ἀξιολόγους ναοὺς· ὁ λιμὴν τῆς πόλεως εἶνε εὐρύχωρος καὶ ἀσφαλῆς.

Εἰς τὸ ἀριστερὸν τοῦ εἰσερχομένου εἰς τὸν κόλπον καὶ ἀπέναντι τοῦ Ἄργοστολίου κεῖται ἑτέρα πόλις, τὸ Ληξούριον (8 χ. κ.). Τὸ Ληξούριον κατέχει θέσιν προσηγοριώτερον δι' ἐμπόριον καὶ ὑγεινοτέραν, εἶνε ὅμως ὀλιγαριθμώτερον καὶ πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας Πάλλης. Πρὸς τὸ ΒΑ. τοῦ Ἄργοστολίου ἐκτείνεται τὸ ὑψηλότερον τῆς νήσου ὄρος « Αἶνος » τὸ ὁποῖον λέγεται καὶ Ἐλατόβουνον, διότι εἶνε κατάφυτον ἀπὸ ἐλάτας, τὰς ὁποίας οἱ κάτοικοι χρησιμοποιοῦσι κατασκευάζοντες πλοῖα κλπ. Εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους ὑπάρχουσι πολλὰ χωρία. Εἰς δὲ τὴν θέσιν Ὀμαλᾶ, ἡ ὁποία εἶνε εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Αἶνου, κεῖται ἡ μονὴ τοῦ Ἁγίου

Γερασίμου, ἐντὸς τῆς ὁποίας σώζεται τὸ λείψανον τοῦ προστάτου τῆς νήσου Ἁγίου Γερασίου. Ἐκτὸς τῆς μονῆς ταύτης ὑπάρχουσι καθ' ὅλην τὴν νήσον 17 ἄλλαι, ἐντὸς τῶν ὁποίων διατρέβουσι 250 μοναχοί.

Ἔδαφος τῆς Νήσου.

Ὅλη σχεδὸν ἡ ἐπιφάνεια τῆς νήσου, σκεπάζεται ἀπὸ ὄρη καὶ λόφους, ἔχει ὁμῶς καὶ μικρὰς πεδιάδας καταφύτους ἀπὸ σταφιδαμπέλους. Ἡ σταφίς, καὶ αἶνος ὠραῖος, εἶνε τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς νήσου. Πλὴν ὁμῶς τούτων παράγει ἔλαιον, βάμβακα, βαλανίδιον, καὶ ἱκανὴν ποσότητα λεμονίων καὶ πορτοκαλλίων.

Ἡ χώρα εἶνε ἡφαιστειώδης, καὶ πάσχει συχνάκις ὑπὸ σεισμῶν. Τισοῦται σεισμοὶ κατὰ τὰ ἔτη 1866 καὶ 1867 κατέστρεψαν τὰς πόλεις Ληξούριον καὶ Ἀργυστόλιον.

Τὸ κλίμα εἶνε ὑγιεινόν, βροχερὸν καὶ μελαγχολικόν. Οἱ δὲ κάτοικοι εἶνε σκυθρωποί, καὶ μελαγχολικοί, ὅπως καὶ τὸ κλίμα τοῦ τόπου των.

Οἱ Κεφαλλῆνες, εἶνε ἀνδρεῖσι, δραστήριοι, φιλόξενοι καὶ περιποιητικοί. Τὸ δὲ ἐπιχειρηματικὸν καὶ ἐμπορικὸν των πνεῦμα, δὲν ἔχει, οὐδεὶς λαὸς τῆς ἄλλης Ἑλλάδος· ὑπερβαίνουνσι καὶ αὐτοὺς τοὺς Γορτυνίους. Διότι ὁμῶς εἶνε πολλοί, ἡ δὲ χώρα των δὲν ἐπαρκεῖ πρὸς διατήρησίν των, ἀναγκάζονται νὰ καταφεύγωσιν εἰς διάφορα μέρη· πολλοὶ δὲ ἐξ ἐκείνων γίνονται πλουσιώτατοι καὶ χρήσιμοι καὶ εἰς τὴν ἰδιαιτέραν των πατρίδα, καὶ εἰς ὅλον τὸ ἔθνος.

Διαιρεῖται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας· Κραναίας πρωτ. Ἀργυστόλιον, Σάμης πρωτ. Αἰγιαλός, καὶ Πάλλης πρωτ. Ληξούριον.

ΙΘΑΚΗ (12 χ. κ.).

Ἡ Ἰθάκη κεῖται μεταξὺ Κεφαλληνίας καὶ Ἀκαρνανίας. Διαιρεῖται εἰς δύο τμήματα τὰ ὅποια ἐνδύναι κατὰ τὸ μέσον δι' ἰσθμοῦ στενοῦ. Ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς παραλίας τοῦ

νοτιωτέρου τμήματος, κείται ἡ πρωτεύουσα **Βαθῦ** (5 χ. κ.). ἡ πόλις ἐκτείνεται περίξ τοῦ ἀξιολόγου καὶ ἀσφαλεστάτου λιμένος τῆς· εἶνε ὠραία· αἱ ὁδοὶ τῆς εὐθεῖαι καὶ πλατεῖαι· ὄλων δὲ τῶν ὁδῶν διαπρέπει, ἡ πλησίον τῆς προκυμαίας, ὅπου ὑπάρχει καὶ καλὴ πλατεῖα. Εἰς τὸ μέσον τοῦ λιμένος κείται νησίδιον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶνε ἐκτισμένον οἰκοδόμημα, εἰς σῆμα ὀκταγώνου, τὸ ὁποῖον ἐχρησίμευε ὡς λοιμοκαθαρτήριον· τῶρα χρησιμεύει ὡς φυλακὴ.

Ἡ χώρα ἐν γένει εἶνε ὄρεινὴ καὶ πετρώδης. Τὰ κυριώτερα προϊόντα εἶνε τὸ ἔλαιον, ὀλίγη σταφίς καὶ ὀλίγος ἀλλ' ἐξαιρετος οἶνος· ὄρος δὲ τὸ ὑψηλότερον εἰς τὸ Β. τμήμα εἶνε τὸ Νήρητον.

Τὴν Ἰθάκην ἐγνωρίσαμεν ὡς πατρίδα τοῦ Ὀδυσσεως. Ἐπὶ ταύτης σώζεται τὸ λεγόμενον σχολεῖον τοῦ Ὀμήρου, τὸ φρούριον τοῦ Ὀδυσσεως, ἡ πηγὴ τῆς Ἀρεθούσης, ἡ Καλύδῃ τοῦ Εὐμαίου, καὶ τὸ Σπήλαιον τῶν Νυμφῶν. Ὑπὸ τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ὀδυσσεως ἀνεκαλύφθησαν πρό τινας 200 τάφοι ἐντὸς τῶν ὁποίων εὐρέθησαν, δακτύλιοι, ἐνώτια (σκουλαρίκια), ἀργυρὰ νομίσματα κλπ. τὰ ὁποῖα δεικνύουσιν ὅτι ἡ νῆσος ἤτο ἄλλοτε ἐνδοξος.

ΝΟΜΟΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ (45 χ. κ.).

Ζάκυνθος (16 χ. κ.).

Τὸν Νομὸν Ζακύνθου ἀποτελεῖ ἡ νῆσος Ζάκυνθος καὶ μερικὰ ἄλλα ξηρὰ καὶ ἀκατοίκητα νησίδια. Ἡ νῆσος Ζάκυνθος κείται πρὸς Ν. τῆς Κεφαλληνίας ἀπὸ τῆς ὁποίας ἀπέχει τρεῖς ὥρας, καὶ πρὸς Δ. τοῦ Νομοῦ τῆς Πελοποννήσου Ἀγαίας καὶ Ἡλίδος. Ἡ πόλις εἶνε ἐκτισμένη εἰς τὰ ἀνατολικά παράλια τῆς νήσου, πλησίον λόφου ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὁποίου ἐκτίσθη ἐνετικὸν φρούριον, τὸ ὁποῖον ἀκόμη σώζεται. Ἡ πόλις ἔχει καλὰς οἰκοδομὰς, ἀξιολόγους ναοὺς, ἐκ τῶν ὁποίων ὑπερέχει ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Διονυσίου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου σώζεται τὸ σεπτὸν λείψανον τοῦ ἁγίου Διονυσίου,

προστάτου τῆς νήσου, Νοσοκομείον, βιβλιοθήκην, γηροκομείον, καὶ πολλὰ δημόσια καὶ ἰδιωτικά σχολεῖα. Ἐχει δύο πλατείας, δένδροφύτους, θέατρον, καὶ πολλὰς ἄλλας ἰδιωτικὰς λαμπρὰς οἰκοδομὰς. Ἐχει σαπονοποιεῖα, νηματοκλωστήρια, οἶνοπνευματοποιεῖα κλπ. κατασκευάζεται δ' εἰς τὴν Ζάκυνθον μεγάλη ποσότης πούδρας.

Ὁ λιμὴν τῆς νήσου εἶνε εὐρύχωρος, ὄχι ὅμως καὶ ἀσφαλῆς· διὰ τοῦτο συμβαίνουν πολλὰ δυστυχήματα ὅταν πνέῃ ἰσχυρὸς βορειανατολικὸς ἄνεμος.

Ἐπὶ τῆς λοιπῆς νήσου ὑπάρχουσι μικραὶ κῶμαι τερπνόταται, τῶν ὁποίων διαπρέπει τὸ Γερακάριο, ἐπὶ λαμπρὰς θέσεως.

Φυσικὴ κατάστασις τῆς νήσου κλπ.

Τὸ ἔδαφος τῆς νήσου εἶνε ἠφαιστειῶδες· τοῦτο μαρτυροῦσιν οἱ συχνότατοι σεισμοὶ καὶ αἱ πολλαὶ πηγαὶ θειούχων ὑδάτων καὶ νάφθης, ὅθεν ἐξάγεται πίσσα, καὶ πετρέλαιον ἀκάθαρτον.

Ἡ νήσος τόσον καλῶς καλλιεργεῖται, ὥστε ὁμοιάζει πρὸς λαμπρότατον ἐκτεταμένον περιβόλιον. Τὸ κλίμα τῆς εἶνε τόσον ὑγιεινόν, ὥστε πολλοὶ ἀσθενεῖς μεταβαίνουν εἰς τὴν Ζάκυνθον διὰ νὰ παρατείνωσι τὴν ζωὴν των· οὐδὲν ἄλλο μέρος τῆς Ἑλλάδος εἶνε τόσον λαμπρὸν ὅσον ἡ Ζάκυνθος. Αἱ ἐξοχαί τῆς εἶνε τόσον ὠραῖαι, καὶ ἡ θεὰ τῆς νήσου τόσον μαγευτικὴ ὥστε ἐκλήθη « τὸ ἄνθος τῆς Ἀνατολῆς » *Zante Zante Fior di Levante*.

Τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς νήσου εἶνε ἡ σταφίς, οἶνος, σάπωνες, πούδρα, ἔλαιον καὶ διάφορα ἄλλα ὀπωρικά, μετάξινα καὶ βαμβάκινα ὑφάσματα, κέραμοι, πλίνθοι, πῆλινα ἀγγεῖα, καὶ μεγάλη ποσότης πίσσης. Οἱ Ζακύνθιοι εἶνε γενναῖοι, ἐνθουσιῶδεις, φιλελεύθεροι, εὐτράπελοι, ἀριστοὶ τραγωδισταί, φίλοι τῶν διασκεδάσεων καὶ θρησκευτικῶν πανηγύρεων, ἐν γένει εὐθυμοὶ, διότι καὶ τὸ κλίμα τῆς νήσου των

εἶνε λαμπρὸν καὶ ἐπέδρασεν ἐπὶ τῶν κατοίκων. Προσεύουσι πολὺ, καὶ εἶνε ἄριστοι γεωπόνοι, κηπουροί, ἐνῶ εἰς τὸ ἐμπόριον, κερδοσκοπίαν καὶ ναυτιλίαν, τοὺς ὑπερτεροῦσιν οἱ Κεφαλλῆνες.

Πολλοὶ Ζακύνθιοι μεταβαίνουνσιν εἰς τὴν ἀπέναντι εὐφορον πεδιάδα τῆς Πελοποννήσου καὶ ἐκεῖ ἐργάζονται· φημίζονται δὲ ὡς ἄριστοι ἐργάται καὶ λαμπροὶ ἐπιτηρηταί. "Εργασία καὶ διασκέδασις εἶνε ἡ κυριωτέρα ἀσχολία των. Ἐκ τῆς Ζακύνθου ἐγεννήθησαν πολλοὶ ἐπίσημοι ἄνδρες, ὡς ὁ ποιητῆς Σολωμός, πρὸς τιμὴν τοῦ ὁποίου ἔστησαν ἀνδριάντα ἐπὶ ὠραίας πλατείας, ἡ ὁποία φέρει καὶ ἐκείνη τὸ ὄνομα «Πλατεῖα Σολωμοῦ».

Κύθηρα. (14 γ. κ.)

Ἡ νοτιωτάτη νῆσος τοῦ κράτους ἀπέναντι τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Λακωνίας Μαλέα, εἶνε ἡ νῆσος, τὰ **Κύθηρα** (Τσιρίγο). Ἡ πόλις Κύθηρα ἀπέχει μίαν ὥραν ἀπὸ τοῦ λιμένος τῆς νήσου, πλησίον τῆς ἀρχαίας πόλεως εἰς τὴν ὁποίαν ἐλατρεῦετο ἡ θεὰ Ἀφροδίτη· ἐκεῖ σώζονται ἐρείπια τοῦ ναοῦ τῆς Θεᾶς, ὁ ὁποῖος ἦτο ὁ ἀρχαιότατος καὶ ἀγιώτατος ὅλων τῶν ναῶν αὐτῆς. Ἡ γῶρα εἶνε κατάξηρος· χάρις ὅμως εἰς τὴν σιλοπονίαν τῶν κατοίκων, παράγει ἔλαιον, μέλι, καὶ ὀπωρικά. Ἐπειδὴ ἡ νῆσος δὲν ἐπαρκεῖ νὰ θρέψῃ ὅλους τοὺς κατοίκους, διὰ τοῦτο πολλοὶ ἀναγκάζονται νὰ ξενιτεύωνται· ἰδίως καταφύγιον αὐτῶν εἶνε ἡ Σμύρνη. Τὰ Κύθηρα ἀποτελοῦσι μίαν ἐπαρχίαν, καὶ ὑπάγονται εἰς τὸν Νομὸν Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας.

ΝΟΜΟΣ ΕΥΒΟΙΑΣ (94 γ. κ.)

Εἶπομεν ὅτι εἰς τὸ Α. τῆς Ἑλλάδος εὐρίσκονται πρὸς Β. μὲν αἱ Σποράδες νῆσοι, πρὸς Ν. αἱ Κυκλάδες καὶ εἰς τὸ μέσον ἡ μεγαλόνησος Εὐβοία. Αἱ Σποράδες νῆσοι καὶ ἡ Εὐβοία ἀποτελοῦσι τὸν Νομὸν Εὐβοίας.

Σποράδες.

Σποράδες νήσοι λέγονται ὅσαι κείνται εἰς τὸ ΒΑ. τῆς νήσου Εὐβοίας· δηλ. ἡ Σκίαθος, ἡ Σκόπελος, ἡ Ἀλόνησος, ἡ Σκύρος, καὶ τινὰ μικρὰ ξηρά, καὶ ἀκατοίκητα νησίδια. Ὅλαι αἱ Σποράδες πλὴν τῆς Σκύρου, κάμνουσι μίαν ἐπαρχίαν, τὴν ἐπαρχίαν Σκοπέλου. Πρωτεύουσα εἶνε ἡ Σκόπελος ἐπὶ τῆς Σκοπέλου (4,500 κ.). Αἱ νῆσοι αὗται παράγουσιν ἄπια (ἀχλάδια), κεράσια, οἶνον καὶ διαφόρους ὀπώρας. Οἱ κάτοικοι εἶνε ναυτικοί. Τὰ προϊόντα τῶν νήσων τούτων μεταφέρονται εἰς τὰς Ἀθήνας, Πειραιᾶ καὶ Βῶλον.

Εὐβοία.

Καθὼς εἶπομεν ἡ μεγαλειτέρα νῆσος τῆς Ἑλλάδος εἶνε ἡ Εὐβοία· εἶνε ἐπιμήκης. Ἀρχεται ἀπὸ τὸν Μαλιακὸν κόλπον, καὶ ἐκ τοῦ στομίου τοῦ Παγασιτικοῦ, καὶ τελειώνει εἰς τὴν γραμμὴν, τὴν ὅποιαν φέρει τις ἐκ τοῦ Καλαμακίου, καὶ διὰ τοῦ Πειραιῶς, πρὸς Ἀνατολάς. Εἰς τὸ μέσον τῶν Δυτικῶν παραλίων πλησιάζει τὸν Νομὸν Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας τόσον, ὥστε ἐκ τοῦ Νομοῦ Ἀττικῆς μεταβαίνει τις εἰς τὴν Εὐβοίαν, ἀφοῦ διέλθη γέφυραν σιδηρὰν ἢ ὅποια εἶνε κατεσκευασμένη ἐπὶ τοῦ στενοῦ ἐκείνου τῆς θαλάσσης, τὸ ὅποιον λέγεται Πορθμὸς τοῦ Εὐρίπου. Ἡ γέφυρα εἶνε κινήτη· τὴν σηκόνουσι δὲ διὰ μηχανῶν, ὅταν πρόκηται νὰ περάσῃ τὸν πορθμὸν ἀτμόπλοιον. Περίεργον εἶνε ὅτι τὰ ὕδατα τοῦ πορθμοῦ τούτου 3 μὲν ὥρας διευθύνονται, (ὡς τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ), πρὸς Β. καὶ 3 πρὸς Ν. Τὸ φαινόμενον τοῦτο λέγεται παλῆρροια.

Εἰς τὸ στενότερον μέρος τοῦ Εὐρίπου, ἐπὶ τῆς παραλίας τῆς Εὐβοίας, κείται ἡ πρωτεύουσα τοῦ Νομοῦ, ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς νήσου, ἡ **Χαλκίς** (6,800 κ.). Ὀνομάσθη Χαλκίς, διότι ἐκεῖ πλησίον εἶνε μεταλλεῖα χαλκοῦ. Ἡ πόλις εἶνε ἀρχαιοτάτη. Δὲν ἔχει ὁδοὺς καὶ οἰκίας καλὰς.

Μόνον πλησίον τῆς παραλίας εἶνε δενδρόφυτος πλατεῖα, εἰς τὴν ὁποίαν γίνεται ὁ περίπατος. Εἰς τὴν πόλιν κατοικοῦσι καὶ πολλοὶ Ἑβραῖοι καὶ Μωαμεθανοί. Ἔχει δύο φρούρια ὀχυρώτατα.

Κύμη.

Ἐὰν ἀναχωρήσωμεν ἀπὸ τὴν Χαλκίδα καὶ διευθυνθῶμεν πρὸς Α. θ' ἀπαντήσωμεν τὸ ὄρος Δίφρυν, ἐκ τοῦ ὁποίου πηγάζουσι πολλὰ ὕδατα, καὶ μετὰ ταῦτα θὰ φθάσωμεν εἰς τὸ μέσον τῆς Ἀνατολικῆς παραλίας τῆς νήσου ὅπου εἶνε ἡ πόλις «Κύμη» (πρωτ. τῆς ἐπαρχίας Καρυστίας). Ἡ Κύμη ἀπέχει 3)4 τῆς θαλάσσης. Ἐκ τῶν λόφων οἱ ὁποῖοι εἶνε πλησίον τῆς Κύμης ἐξάγονται γαιάνθρακες. Τὸ κυριώτερον δὲ προϊόν εἶνε ὠραῖος μέλας οἶνος, καὶ σῦκα ξηρά. Εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην ἀνήκει καὶ ἡ μικρὰ πόλις Κάρυστος, ἡ ὁποία κεῖται εἰς τὸ Ν. τῆς νήσου. Ἐκ τῆς Καρύστου ἐὰν διευθυνθῆ τις πρὸς τὸ Β. Α. θὰ ἀπαντήσῃ τὸ ὄρος «Ὀχην» καὶ μετὰ ταῦτα τὸ Ἀκρωτήριο ὀνομαζόμενον «Καφηρεὺς». Εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην ἀνήκει καὶ ἐκ τῶν Σποράδων ἡ Σκύρος.

Ξηροχώριον.

Τὸ Β. τῆς νήσου κατέχει ἡ ἐπαρχία Ξηροχωρίου πρωτεύουσα τῆς ὁποίας εἶνε ἡ πόλις Ξηροχώριον. Τὸ Ξηροχώριον δὲν εἶνε παράλιος πόλις, εἶνε ὁμῶς ὠραία καὶ κατάφυτος· οἱ δὲ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ καπνοῦ καὶ ἀραβοσίτου. Εἰς τὸ ΝΔ. τοῦ Ξηροχωρίου κεῖται ἡ κωμόπολις **Αἰδηψός**, περίφημος διὰ τὰ θερμὰ θεραπευτικὰ λουτρὰ τὰ ὁποῖα ὑπάρχουσιν ἐκεῖ. Πρὸς τὸ Β. μέρος εἶνε τὸ ἀκρωτήριο Ἀρτεμισίον ὅπου ἐγένετο ἡ πρώτη ναυμαγία τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Περσῶν, ὅτε ὁ Λεωνίδας ἐφύλαττε τὰ στενὰ τῶν Θερμοπυλῶν.

Ἡ νῆσος αὕτη ἐν γενεῖ, ἂν καὶ εἶνε ὀρεινὴ, οὐχ ἤττον παράγει πολλὰ προϊόντα· οἷον δημητριακούς καρπούς, ρίζαρι,

αἶνον κλπ. Εἰς τὴν νῆσον εἶνε δύο ποταμοὶ ὁ Κηρεὺς καὶ ὁ Νηλεὺς, περὶ τῶν ὁποίων λέγει ὁ Στράβων ὅτι, ὅσα ποίμνια ἔπινον ἐκ τοῦ πρώτου ἐγένοντο λευκά, ὅσα ἐκ τοῦ δευτέρου ἐγένοντο μέλανα!

ΝΟΜΟΣ ΚΥΚΛΑΔΩΝ (130 γ. κ.).

Αἱ νῆσοι αἱ ὁποῖαι εἶνε, τρόπον τινά, ἐσπαρμέναι εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος λέγονται Κυκλάδες νῆσοι. Αἱ Κυκλάδες νῆσοι διαιροῦνται εἰς τρεῖς σειράς. Αἱ ἀνατολικώτεραι νῆσοι, δηλ. ἡ Ἄνδρος, ἡ Τήνος, ἡ Μύκονος, ἡ Νάξος καὶ ἡ Ἀμοργὸς ἀποτελοῦσι μίαν σειρὰν μετὰ τῆς νήσου Εὐβοίας. Ἡ Κέα, ἡ Κύθνος, ἡ Σέριφος, ἡ Σίφνος, ἡ Σίκινος καὶ ἡ Θήρα εὐρίσκονται εἰς τὴν αὐτὴν σειρὰν μετὰ τοῦ Σουνίου ἀκρωτηρίου τῆς Ἀττικῆς. Ἡ Σύρος, ἡ Πάρος, ἡ Ἴος καὶ ἡ Ἀνάφη ἀποτελοῦσι τὴν μεσαίαν σειρὰν. Ἡ Κίμωλος, ἡ Φολέγανδρος καὶ ἡ Μῆλος εἶνε αἱ δυτικώτεραι. Ἡ σειρὰ τῶν νήσων τούτων, δεικνύει ὅτι μίαν φορὰν ἦσαν ἠνωμέναι μετὰ τῆς Εὐβοίας καὶ Ἀττικῆς. Ἡ θάλασσα ὅμως ἐπνίξε τὰ χαμηλότερα καὶ τὰς πεδιάδας, καὶ ἀφῆκε μόνον τὰς κορυφὰς τῶν ὄρεων. Ὅτι δὲ αἱ νῆσοι αὗται θὰ ἦσαν κορυφαὶ ὄρεων, τοῦτο δεικνύει καὶ τὸ ἔδαφος τῶν, τὸ ὁποῖον εἶνε πετρώδες, ὅπως συνήθως εἶνε αἱ κορυφαὶ τῶν ὄρεων.

Ἄνδρος. (22 γ. κ.).

Ἡ βορειότερα νῆσος τῆς Ἀνατολικῆς σειρᾶς λέγεται Ἄνδρος. Ἡ πρωτεύουσα τῆς νήσου εἶνε ἡ πόλις Ἄνδρος ἣτις κεῖται εἰς τὴν Ἀνατολικὴν παραλίαν, ἐπὶ λόφου ὑψηλοῦ.

Τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς νήσου εἶνε τὰ λεμόνια, καὶ πορτοκάλια, τὰ ὁποῖα κατ' ἑκατομύρια μεταφέρουσιν εἰς Ἀθήνας καὶ Πειραιᾶ πρὸς πώλησιν. Πλὴν τούτων παράγει καὶ ἀρκετὴν ποσότητα οἴνου σύκων καὶ ἐλαίου κτλ. Ἡ νῆσος παλαιότατα ἦτο πτωχοτάτη φαίνεται διότι ἐκαλλιερ-

γαίτο κακῶς. Ὁ Θεμιστοκλῆς μετὰ τὸν Περσικὸν πόλεμον ἐζήτησε παρὰ τῶν Ἀνδρίων χρήματα λέγων εἰς αὐτοὺς οὕτω «ἔχω ἔλθει φέρων δύο θεοὺς τὴν Πειθῶ καὶ τὴν Βίαν» (δηλ. ἢ πρέπει νὰ μοῦ δώσητε χρήματα, μὲ τὸ καλὸ, ἄλλως θὰ σᾶς τὰ πάρω). ἐκεῖνοι δὲ εἶπον «ἔχουμεν καὶ ἡμεῖς δύο μεγάλους θεοὺς, τὴν Πενίαν καὶ Ἀπορίαν, αἱ ὁποῖαι δὲν μᾶς ἀφίνουσι νὰ σᾶς δώσωμεν χρήματα». Καὶ σήμερον δὲν φαίνεται ἡ νῆσος νὰ ἦνε πολὺ πλουσία.

Τῆνος.

Ἀμέσως μετὰ τὴν Ἄνδρον εἰς τὰς νήσους τῆς ἀνατολικῆς σειρᾶς κεῖται ἡ **Τῆνος**. Τὴν νῆσον στολίζει ἡ μονὴ τῆς Εὐαγγελιστρίας κειμένη ἐπὶ λοφίσκου, καὶ ὁ ναὸς τῆς Εὐαγγελιστρίας, ὅστις εἶνε ἐκτισμένος ἐντὸς τῆς μονῆς. Ὁ ναὸς οὗτος ἔχει κωδωνοστάσιον μαρμαρίνον· ἡ δὲ διακοσμησίς του καὶ ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς, εἶνε θαυμασία· ἐντὸς τοῦ ναοῦ τούτου ὑπάρχει εἰκὼν θαυματουργός, τῆς Θεοτόκου. Δις τοῦ ἔτους τὴν 25 Μαρτίου καὶ 15 Αὐγούστου ἐορτάζει ἡ ἐκκλησία αὕτη· κατὰ τὰς ἡμέρας δὲ ταύτας μεταβαίνουν ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ Ἀνατολῆς διὰ νὰ προσκυνήσωσι 25 χιλ. ἄνθρωποι.

Μύκονος.

Ἀμέσως μετὰ τὴν Τῆνον κεῖται ἡ Μύκονος. Ἡ νῆσος εἶνε ξηρὰ καὶ βραχῶδης, αἱ δὲ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον.

Νάξος.

Ἡ Νάξος εἶναι ἡ μεγαλειτέρα, εὐφωρωτέρα καὶ ὠραιότερα ὅλων τῶν κυκλάδων νήσων· εἶνε ἡ βασίλισσα αὐτῶν. Παράγει πολλὰ καὶ διάφορα προϊόντα καὶ πρὸ πάντων αἶτον ἐξαίρετον.

Ἄμοργός.

Τελευταία νήσος τῆς ἀνατολικῆς σειρᾶς εἶνε ἡ Ἄμοργός. Ἡ νήσος εἶνε δασώδης μὲν κατὰ τὰς ὑπορείας τῶν μικρῶν ὄρεων, κρημνώδης δὲ κατὰ τὰ ὑψηλότερα μέρη.

Σύρος.

Τῆς μεσαίας σειρᾶς ἄξιαί λόγοι νῆσοι εἶνε ἡ Σύρος· εἶνε ἡ πρωτεύουσα τοῦ Νομοῦ Κυκλάδων. Ἔχει δύο πόλεις τὴν Ἐρμούπολιν, καὶ τὴν ἄνω πόλιν Σύρον καλούμενην. Αἱ δύο αὗται ἐνοῦνται διὰ εὐρείας, ωραίας καὶ ἀνωφεροῦς ὁδοῦ. Ἡ νήσος εἶνε πετρώδης καὶ ἄγονος, διὰ τοῦτο οἱ κατοικοῦντες ἐκεῖ, ἐσκέφθησαν ὅτι ἄλλως ἔπρεπε νὰ εὕρωσι πόρον ζωῆς. Ἀφοῦ δὲ ἔλαβον ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἡ νήσος κεῖται εἰς θέσιν κατὰλληλον δι' ἐμπόριον, ἐπεδόθησαν εἰς τοῦτο· κατεσκευάσαν λιμένα εὐρυχωρότατον καὶ ἀσφαλέστατον· εἰς διάστημα δὲ ὀλίγου χρόνου ἡ Σύρος ἔγεινε ἡ ἐμπορικώτερα πόλις τῆς Ἑλλάδος· ἄπειρα βιομηχανικά καταστήματα ὑπάρχουσιν εἰς τὴν νῆσον· ὑλοποιεῖα, σιδηρυργεῖα, βαφεῖα, σαπωνοποιεῖα, βυρσοδεφεῖα, νηματουργεῖα, ὑφασματοποιεῖα, καὶ διάφορα ἄλλα βιομηχανικά καταστήματα καλύπτουσι τὴν νῆσον. Εἰς τὸ Ναυπηγεῖόν τῆς κατασκευάζονται πολλὰ πλοῖα. Νοσοκομεῖον, θέατρον, ὄργανοτροφεῖον, ναὶ μεγαλοπρεπεῖς, πλατεῖαι καλαί, καὶ πλεῖστα ἄλλα δημόσια καὶ ἰδιωτικά καταστήματα στολίζουσιν αὐτήν. Εἰς τὴν ἄνω πόλιν κατοικοῦσι πολλοὶ « Φραγκοσυριανοὶ » καλούμενοι διότι δὲν ἔχουν τὴν ἰδίαν θρησκείαν μὲ ἡμᾶς. Οἱ κάτοικοι ὡς εἶνε ἐπόμενον, ἐνασχολοῦνται εἰς τὸ ἐμπόριον, καὶ τὴν βιομηχανίαν καὶ ναυτιλίαν.

Μεταξὺ Σύρου καὶ Μυκόνου κεῖται ἡ ξηρὰ καὶ ἀκατοίκητος νήσος Δῆλος περίφημος τὸ πάλαι, διότι ἐκεῖ ἔλεγον ὅτι ἐγεννήθη ὁ Ἀπόλλων καὶ ἡ Ἄρτεμις, καὶ διὰ τὸν περίφημον ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος. Ἰώρα χρησιμεύει ὡς λοιμοκαθαρτήριον.

Πάρος.

Περίφημος εἶνε ἡ Πάρος διότι ἐκεῖ εὐρίσκονται ωραιότατα καὶ λευκότατα μάρμαρα Πάρια καλούμενα. Τὴν πόλιν στολίζει ὁ μεγαλοπρεπέστατος ναὸς τῆς Ἐκατονταφυλιανῆς.

Ἴος καὶ Ἀνάφη.

Καὶ αἱ δύο αὗται νῆσοι, εἶνε ξηραὶ, καὶ οὐχὶ ἀξίαι λόγου.

Κέως.

Ἡ βορειοτέρα νῆσος τῆς δυτικῆς σειρᾶς εἶνε ἡ Κέως· ἐκ ταύτης κατήγοντο πολλοὶ ἐπίσημοι καὶ σοφοὶ ἄνδρες τοῦ ἀρχαίου κόσμου ὡς ὁ Σιμωνίδης, ὁ Πρώδικος, ὁ Ἀρίστων καὶ ἄλλοι. Σήμερον παράγει ὀλίγον οἶνον. Ἡ Κύθνος, Σέριφος, Σίφνος, Κίμωλος καὶ Φολέγανδρος, εἶνε ὅπως καὶ αἱ λοιπαὶ νῆσοι τῶν Κυκλάδων ξηραὶ, δηλ. βραχυδαεῖς, τὸ δὲ κυριώτερον προϊόν των εἶνε ὁ οἶνος.

Μήλος.

Ἡ δυτικωτέρα νῆσος τῶν Κυκλάδων εἶνε ἡ Μήλος. Εἶνε ἠφαιστειώδης, παράγει ὅμως οἶνον ἐξαιρετον, ὀπωρικά διάφορα, στυπτηρίαν, θείου ἐλαχίστην ποσότητα, καὶ μυλοπέτρας. Ἔχει λιμένα φυσικόν, ἀσφαλέστατον καὶ εὐρυχωρότατον.

Θήρα.

Ἡ νοτιωτέρα νῆσος τῆς Δυτικῆς σειρᾶς εἶνε ἡ Θήρα (Σαντορίνη). Τὸ ἔδαφος τῆς νήσου εἶνε ξηρὸν καὶ ἀνυδρὸν, καταλληλότατον ὅμως διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς ἀμπέλου, διὰ τοῦτο καὶ εἰς τοῦτο ἐπεδόθησαν αἱ κάτοικοι. Παράγει οἶνον ἄφθονον καὶ ωραιότατον.

Περίεργον εἶνε τοῦτο, ὅτι εἰς τὸ δυτικὸν τῆς νήσου ὑπάρχουσι μικρὰ νησίδια, τὰ ὅποια δὲν ὑπῆρχον ἄλλοτε, καὶ τὰ ὅποια ἀνεφύησαν (ἐξεφύτρωσαν) κατὰ διαφόρους ἐποχάς. Πρὸ τῆς ἐμφανισεῶς των ἡ θάλασσα ἐθερμαίνετο, ἐγένοντο

σεισμοί, υπόγειοι κρότοι, και άλλα φαινόμενα τοιαύτα όποια συμβαίνουσι πλησίον τών ήφραιστέων όρέων. Έκ τούτου συμπεραίνουσι ότι τὰ νησιδία ταύτα ένεφανίσθησαν ένεκα λόγων φυσικών και εύκόλως έξηγουμένων. Κατά τὸ έτος 1866 ένεφανίσθη τὸ νησιδάκι Γεώργιος τὸ όποιον κατόπιν ήνώθη μετά τής νήσου.

Γενικά τινά.

Έν γένει αί Κυκλάδες νήσοι είνε όρειναί. Ξηραί, άνυδροί, γυμναί, θερμαί τὸ θέρος ψυχραί τὸν χειμῶνα. Δέν έχουν καμμίαν ώραιότητα φυσικήν ένεκα όμως τών πολλών λιμένων των και τής θέσεώς των, είνε κατάλληλοι διά τὸ έμπορίον και τήν ναυτιλίαν.

Ό Νομός διαιρεΐται εις έπτὰ έπαρχίας. Η "Ανδρος άποτελεΐ τήν έπαρχίαν "Ανδρου.

2) Η Τήνος, τήν έπαρχίαν Τήνου.

3) Η Νάξος, Πάρος και "Αντίπαρος, τήν έπαρχίαν Νάξου.

4) Η Μήλος, Σίφνος, Κίμωλος, Φολέγανδρος και Σίκινος, τήν έπαρχίαν Μήλου.

5) Η Θήρα, Άμοργός, "Ιος και "Ανάφη, τήν έπαρχίαν Θήρας.

6) Η Σύρος και Μύκονος, τήν έπαρχίαν Σύρου.

7) Η Κέως, Κύθνος και Σέριφος τήν έπαρχίαν Κέας.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΠΟΙΗΣΙΣ

ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

Ἵδρογραφία.

Τὴν Ἑλλάδα βρέχει ἡ Μεσόγειος θάλασσα. Τῆς Μεσογείου θαλάσσης διακρίνονται πολλὰ πελάγη ἐκ τῶν ὁποίων τὰ ἐξῆς βρέχουσι τὴν Ἑλλάδα. Πρὸς Δ. τὸ Ἴόνιον πέλαγος, πρὸς Α. τὸ Αἰγαῖον καὶ πρὸς Ν. τὸ Κρητικὸν πέλαγος.

Κόλποι. — Πορθμοί.

1) Ὁ Ἀμβρακικὸς μεταξὺ Ἠπείρου καὶ Ἀκαρνανίας. 2) Ὁ Κόλπος τῶν Πατρῶν καὶ ὁ Κορινθιακὸς μεταξὺ Στερεῆς Ἑλλάδος καὶ Πελοποννήσου. 3) Ὁ Κυπαρισσιακὸς εἰς τὸ Δ. τῆς Πελοποννήσου, 4) Ὁ Μεσσηνιακὸς καὶ ὁ Λακωνικὸς πρὸς Ν. τῆς Πελοποννήσου. 5) Ὁ Ἀργολικὸς πρὸς ΝΑ. τῆς Πελοποννήσου. 6) Ὁ Σαρωνικὸς, ὁ Εὐβοϊκός, ὁ Μαλιακὸς καὶ ὁ Παγασητικὸς.

Πορθμοὶ εἶνε δύο ὁ μεταξὺ Ῥίου καὶ Ἀντιρρίου καὶ ὁ πορθμὸς τοῦ Εὐρύπου μεταξὺ Εὐβοίας καὶ Βοιωτίας.

Ὅρειογραφία.

ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΣ

Τὰ ὄρη τῆς Ἑλλάδος εἶνε: 1) ὁ Πίνδος μεταξὺ Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας. 2) ἡ Ὄσσα, τὸ Μαυροβοῦνι καὶ τὸ Πήλιον εἰς τὴν Θεσσαλίαν. 3) ἡ Ὄρβρος μεταξὺ Θεσσαλίας καὶ Φθιώτιδος. 4) ἡ Οἶτη εἰς τὴν Φθιώτιδα. 5) ὁ Τυμφρηστός. 6) ὁ Κόραξ. 7) ὁ Παρνασσός. 8) ὁ Ἐλικῶν. 9) ὁ Κιθαιρῶν. 10) ὁ Πάρνης. 11) ὁ Ὑμηττός. 12) ἡ Πεντέλη. 13) τὰ Ἀκαρνανικά.

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

Τὰ ὄρη τῆς Πελοποννήσου εἶνε: 1) ἡ Κυλλήνη. 2) τὰ Ἀροάνεια. 3) ὁ Ἐρύμανθος. 4) ἡ Φολόη. 5) τὸ Λύκαιον.

- 6) τὸ Τετραζιον. 7) Ἰθώμη. 8) Ταύγετος. 9) Πάρνων.
10) Μέναλον. 11) Παρθένιον. 12) Ἀρτεμίσιον.

ΝΗΣΟΙ.

Εἰς τὴν Κεφαλληνίαν εἶναι ὁ Αἶνος, καὶ εἰς τὴν Εὐβοίαν ἡ Ὀχη καὶ ἡ Δίφρη.

Ἀκρωτήρια.

- 1) Τὸ Ἄκτιον εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου.
2) Τὸ Ῥιον καὶ Ἀντίρριον εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου. 3) Χελωνάτας καὶ Κατάκωλον εἰς τὸ Δ. τῆς Ἀγαίας.
4) Ἀκρίτας, τὸ Ταίναρον, καὶ ὁ Μαλέας πρὸς Ν. 5) τὸ Σκύλαιον. 6) τὸ Σούνιον. 7) ὁ Καφηρεὺς καὶ 8) τὸ Ἀρτεμίσιον πρὸς Β. τῆς Εὐβοίας.

Πεδιάδες.

Ἡ Ἑλλάς διαχωρίζομένη ὑπὸ πολλῶν ὄρεων δὲν ἔχει πολλὰς καὶ μεγάλας πεδιάδας. Αἱ ἐπισημότεραι εἶνε αἱ ἑξῆς.

- 1) Ἡ Θεσσαλική. 2) ἡ Λαμιακή. 3) ἡ Ἀκαρνανική.
4) ἡ Ναυπακτική. 5) ἡ Αἰτωλική. 6) ἡ Λεβαδική. 7) ἡ Μαραθωνική. 8) ἡ Θηβαϊκή. καὶ 9) ἡ Ἀθηναϊκή.

Εἰς τὴν Πελοπόννησον 1) ἡ Ἀργολική. 2) ἡ Κορινθιακή.
3) ἡ τοῦ Αἰγίου. 4) ἡ τῶν Πατρῶν. 5) ἡ τῆς Ἀγαίας.
6) ἡ τῆς Τεγέας. 7) ἡ τῆς Μεγαλοπόλεως. 8) ἡ Μεσσηνιακή καὶ 9) ἡ Λακωνική.

Ποταμοί.

1) Ὁ Πηνειός, ὅστις πηγάζει ἐκ τοῦ Λάκμου, δέχεται πολλοὺς παραποτάμους καὶ βέων διὰ μέσου τῆς Θεσσαλίας ἐκβάλλει εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος.

2) Ὁ Ἀχελῷος (Ἀσπροπόταμος) πηγάζει ἐκ τοῦ Πίνδου διέρχεται τὴν Αἰτωλίαν καὶ Ἀκαρνανίαν καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἴόνιον πέλαγος. Εἶνε ὁ μεγαλειότερος τῆς Ἑλλάδος.

3) Ὁ Εὐηνος, ὁ ὅποιος πηγάζει ἐκ τοῦ Κόρακος, διέρχεται τὴν Αἰτωλίαν καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τῶν Πατρῶν.

4) Ὁ Σπερχειός, ὁ ὅποιος πηγάζει ἐκ τοῦ Τυμφρηστοῦ

διέρχεται τὴν Φθιώτιδα, καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Μαλιακὸν κόλπον.

Εἰς τὴν Πελοπόννησον ἄξιοι λόγου ποταμοὶ εἶνε οἱ ἑξῆς.

1) Ὁ Ἄλφειός (Ῥοφιάς) ὁ ὁποῖος πηγάζει ἐκ τῆς Ἀρκαδίας δέχεται τὸν Λάδωνα καὶ Ἐρύμανθον καὶ πολλοὺς ἄλλους, καὶ ἐκβάλλει εἰς Κυπαρισσιακὸν Κόλπον.

2) Ὁ Πάμισος ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὸ Τετράζιον διέρχεται τὴν Μεσσηνίαν καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Μεσσηνιακὸν κόλπον.

4) Ὁ Εὐρώτας ὁ ὁποῖος πηγάζει ἐκ τοῦ Ταυγέτου διέρχεται ἀπὸ τὸ Α. τῆς Σπάρτης καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Λακωνικὸν κόλπον.

5) Ὁ Ἴναχος πηγάζει ἐκ τῆς Νεμέας καὶ Ἀρτεμισίου καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀργολικὸν κόλπον.

Λίμναι.

1) Ἡ Βοιθῆς εἰς τὴν Θεσσαλίαν ἰχθυοφόρος. 2) ἡ Κωπαῖς εἰς τὴν Βοιωτίαν, ἡ μεγαλειτέρα τῆς Ἑλλάδος περιφημος διὰ τοὺς ἐγγέλεις. Ταύτην ἀπόξηραίνουσι τώρα. 3) Τριχωνίς καὶ Λυσιμαχία εἰς τὴν Αἰτωλίαν. 4) ἡ Φενεὸς καὶ ἡ Στυμφαλίς εἰς τὴν Ἀργολιδοκορινθίαν.

Θερμὰ καὶ Ἰαματικὰ ὕδατα.

1) Τὰ ὕδατα τῆς Ὑπάτης εἰς τὴν Φθιώτιδα. 2) Τὰ ὕδατα τῆς Αἰδηψοῦ εἰς τὴν Εὐβοίαν. 3) Τὰ ὕδατα τοῦ Λουτρακίου εἰς τὴν Κορινθίαν. 4) Τὰ ὕδατα τῆς Βρωμολίμνης εἰς τὰ Μέθανα τοῦ Νομοῦ Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας. 5) Τὰ ὕδατα τῆς Λίμνης τοῦ Κατάφα εἰς τὴν Ὀλυμπίαν τοῦ Νομοῦ Μεσσηνίας.

Πολιτικὴ κατάστασις.

Νομοὶ	Ἐπαρχίαι	Πρωτ. Ἐπαρχιῶν	
ΑΤΤΙΚΗΣ	}	Ἀττικῆς	Ἀθῆναι
		Μεγαρίδος	Μέγαρα
		Θηβῶν	Θῆβαι
		Λεβαδείας	Λεβαδεία
		Αἰγίνης	Αἶγινα
καὶ			
ΒΟΙΩΤΙΑΣ			

Νομοί	Ἐπαρχίαι	πρωτ. Ἐπαρχιῶν
ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ	Φθιώτιδος	Λαμία
	Λοκρίδος	Ἀταλάντη
καὶ	Παρνασίδος	Ἄμφισσα
ΦΩΚΙΔΟΣ	Δωρίδος	Λιδωρικιον
	Μεσολογγίου	Μεσολόγγιον
ΑΙΤΩΛΙΑΣ	Ναυπακτίας	Ναύπακτος
	Τριγωνίας	Ἄγρινιον
καὶ	Εὐρυτανίας	Καρπενήσιον
ΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	Βαλτου	Κραθασαράς
	Βονίτσης, Ξηρομέρου	Βόνιτσα
ΛΑΡΙΣΣΗΣ	Λαρίσσης	Λάρισσα
	Δομοκοῦ Φαρσάλων	Φάρσαλος
	Ἄγυιᾶς	Ἄγυιᾶ
	Ἀλυμοῦ	Ἄλυμυρός
	Τυρνάβου	Τύρνοβον
ΤΡΙΚΚΑΛΩΝ	Βώλου	Βῶλος
	Τρικκάλων	Τρίκκαλα
	Καλαμπάκας	Καλαμπάκα
	Καρδίτσης	Καρδίτσα
ΑΡΤΗΣ	Ἄρτης	Ἄρτα
	Τζουμέρκων	Ἄγναντα
	Ναυπλίας	Ναύπλιον
ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ	Ἀργολίδος	Ἄργος
	Σπετσῶν Ἐρμιονίδος	Σπέτσαι
καὶ	Ἰθῶρας Τροιζηνίας	Ἰθῶρα
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	Κορινθίας	Κόρινθος
	Κυθήρων	Κύθηρα
	Μαντινείας	Τρίπολις
ΑΡΚΑΔΙΑΣ	Κυνουρίας	Λεωνίδιον
	Γορτυνίας	Δημητσάνα
	Μεγαλοπόλεως	Μεγαλόπολις
ΔΥΧΑΙΟΝΗΙΔΟΣ	Πατρῶν	Πάτραι
	Αἰγιαλείας	Αἴγιον
	Καλαβρύτων	Καλάβρυτα
	Ἠλείας	Πύργος

Νομοὶ	Ἐπαρχίαι	πρωτ. Ἐπαρχιῶν
ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	Καλαμῶν	Καλάμαι
	Μεσσηνίας	Νησίον
	Πυλίας	Πύλος
	Τριφυλίας	Κυπαρίσσια
	Ὀλυμπίας	Ἀνδρίτσαϊνα
ΛΑΚΩΝΙΑΣ	Λακεδαίμονος	Σπάρτη
	Γυθείου	Γύθειον
	Οἰτύλου	Ἀρεόπολις
	Ἐπιδαύρου	Μολαί
	Λιμηράς	Μολαί
ΚΕΡΚΥΡΑΣ	Κερκύρας	Κέρκυρα
	Μέσης	Γαστοῦρι
	Ὄρους	Σχυπερόν
	Παξῶν	Γάϊος
	Λευκάδος	Λευκάς
ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ	Κραναίας	Ἀργοστόλιον
	Πάλλης	Ληξούριον
	Σάμης	Αἰγιαλός
	Ἰθάκης	Ἰθάκη
ΖΑΚΥΝΘΟΥ	Ζακύνθου	Ζάκυνθος
ΕΥΒΟΙΑΣ	Χαλκίδος	Χαλκίς
	Καρυστίας	Κύμη
	Ξηροχωρίου	Ξηροχώριον
	Σχοπέλου	Σχοπέλος
	Σύρου	Σύρος
ΚΥΚΛΑΔΩΝ	Κέας	Κέως
	Ἀνδρου	Ἀνδρός
	Τήνου	Τήνος
	Νάξου	Νάξος
	Θήρας	Θήρα
	Μήλου	Μήλος

Γενικά τεύα.

Κλίμα. τὸ κλίμα τῆς Ἑλλάδος εἶνε θερμὸν μὲν εἰς τὰ παραλία μέρη, ὀρσοτέρον εἰς τὰ μεσογειότερα μέρη καὶ

εις τὰς ὑψηλὰς πεδιάδας, καὶ ψυχρὸν εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὄρεων, καὶ ὑγιεινόν, πλὴν ὀλίγων μερῶν ὅπου ἕνεκα τῶν ἐλῶν εἶνε νοσῶδες.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος εἶνε ποικίλον, δηλ. εἰς ἄλλας μὲν ἐπαρχίας εἶνε εὐφορώτατον, εἰς ἄλλας ὀλιγώτερον εὐφορον καὶ εἰς ἄλλας σχεδὸν ἄφορον. Ἐν γένει τὰ παράλια μέρη τῆς Ἑλλάδος καὶ αἱ πεδιάδες πλὴν τῆς Ἀττικῆς εἶνε εὐφοροὶ παράγουν πολλὰ καὶ διάφορα προϊόντα.

Ἐμπόριον βιομηχανία. Ἡ Ἑλλὰς ἔχει θέσιν καταλληλοτάτην δι' ἐμπόριον, διότι κεῖται μεταξύ τῆς Εὐρώπης, Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς· ἔχει πολλοὺς κόλπους καὶ πολλὰς παραλίας, διὰ τοῦτο εἶνε κατάλληλος διὰ ναυτιλίαν. Ἀποστέλλει μὲν εἰς τὰς ξένας χώρας σταφίδα, ἔλαιον, οἶνον, σῦκα, μέταξαν, ἐλαίας βελανιδίων καὶ ἄλλα προϊόντα. εἰσάγει δὲ σίτον, βόας, πρόβατα, καὶ ὅλα τὰ εἶδη τῆς βιομηχανίας, ἧτι πανικὰ, σιδηρικά, ὑφάσματα διάφορα καὶ ἄλλα, διότι δυστυχῶς ἡ βιομηχανία τοῦ ἔθνους μᾶς δὲν εἶνε ἀνεπτυγμένη, ἐνῶ τὸ ἐμπόριον εἶνε ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένον. Κέντρα τοῦ ἐμπορίου εἶνε ἡ Κέρκυρα, Πάτραι, Πειραιεὺς καὶ Σῦρος.

Πολίτευμα. Τὸ πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος λέγεται συνταγματικόν· ἔχομεν βασιλέα τὸν Γεώργιον Α'. ὁ Βασιλεὺς δὲν ἔχει μεγάλην ἐξουσίαν. Ἡ ἐξουσία εἶνε εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ὑπουργῶν τοὺς ὁποίους διορίζει ὁ Βασιλεὺς. Οἱ Ὑπουργοὶ προτείνουν διαφόρους Νόμους εἰς τὴν **Βουλὴν**. Τὴν Βουλὴν ἀποτελοῦν 150 Βουλευταὶ τοὺς ὁποίους ἐκλέγει ὁ λαὸς κατὰ τετραετίαν. Οἱ ὑπουργοὶ εἶνε 7. οἱ ἐξῆς.

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν. Ὁ Ὑπουργὸς οὗτος φροντίζει διὰ νὰ γείνουν σιδηρόδρομοι, δρόμοι, λιμένες, γέφυραι, φυλακαὶ καλαί, καὶ διὰ πολλὰ ἄλλα. ἔχει δὲ διὰ νὰ τὸν βοηθοῦν εἰς τὰς ἐργασίας του διαφόρους ὑπαλλήλους, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλοι ἐργάζονται πλησίον του καὶ ἄλλοις ἔχει ἀποστείλει εἰς τὰ διάφορα μέρη τοῦ Κράτους. Ὁ Ὑπουργὸς οὗτος διορίζει τοὺς **Νομάρχας**, τοὺς **Ἐπαρχοὺς**, τοὺς **Ἀστυνόμους**. κλπ.

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν. Ὁ Ὑπουργὸς οὗτος φροντίζει περὶ τῶν Ἑλλήνων ὅσοι κατοικοῦν ἐκτὸς τοῦ κράτους καὶ διὰ πολλὰ ἄλλα. Ὑπάλληλοι τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν εἶνε οἱ Πρόσβεις καὶ οἱ Πρόξενοι.

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν. Ὁ Ὑπουργὸς οὗτος φροντίζει διὰ τὸν στρατὸν τῆς ξηρᾶς κλπ.

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ναυτικῶν. Ὁ Ὑπουργὸς οὗτος φροντίζει διὰ τὸν στρατὸν τῆς θαλάσσης, καὶ διὰ τὰ πολεμικὰ πλοῖα.

Ὁ Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας καὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν. Ὁ Ὑπουργὸς οὗτος φροντίζει διὰ τὰ σχολεῖα, καὶ διὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα.

Ὁ Ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης. Ὁ Ὑπουργὸς οὗτος φροντίζει διὰ νὰ μὴ ἀδικῶνται ὅσοι ἔχουν δίκαιον, καὶ διὰ νὰ τιμωρῶνται ὅσοι δὲν φέρονται καλῶς, ἤτοι ὅσοι κλέπτουν τοὺς ἄλλους, ἀρπάζουν κλπ. πρὸς τοῦτο ἔχει ὑπάλληλους οἱ ὁποῖοι λέγονται **Δικασταί**, καὶ **Εἰρηνοδίκαί**. Τὰ δὲ δικαστήρια λέγονται **Εἰρηνοδικεῖα**, **Πρωτοδικεῖα**, **Ἐφετεῖα** καὶ ὁ **Ἄρειος Πάγος** τὸ ἀνώτατον δικαστήριον τοῦ κράτους. Δι' ἐκείνους οἱ ὁποῖοι κλέπτουν τοὺς ἄλλους, φονεύουν τοὺς ἄλλους εἶνε χωριστὰ δικαστήρια τὰ ὁποῖα λέγονται **Κακούργοδικεῖα**.

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν. Ὅλοι οἱ ὑπάλληλοι τῶν διαφόρων Ὑπουργείων, ἤτοι οἱ Νομάρχαι, οἱ Ἐπαρχοί, οἱ Πρόσβεις, οἱ Πρόξενοι, οἱ Ἀξιωματικοὶ τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης, οἱ Στρατιῶται, οἱ Διδάσκαλοι, οἱ Ἐπίσκοποι, οἱ Δικασταί, καὶ οἱ Εἰρηνοδίκαί καὶ πολλοὶ ἄλλοι ὑπάλληλοι λαμβάνουν κατὰ μῆνα μισθόν. Τὰ χρήματα αὐτὰ πληρῶνει ὁ λαός, τὰ εἰσπράττει δὲ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν διὰ τῶν ὑπάλλήλων του οἱ ὁποῖοι λέγονται **ταμεῖαι**, **εἰσπράκτορες**, **τελῶναι** κλπ. ὥστε ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν φροντίζει νὰ οἰκονομῇ χρήματα διὰ νὰ πληρῶνῃ ὅλους τοὺς ὑπάλλήλους τῶν ἄλλων Ὑπουργῶν. καὶ τοὺς ἰδικούς του.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος ἀνέρχονται εἰς 2 ἑκατομύρια.

Θρησκεία. Ἡ θρησκεία τὴν ὁποίαν ἔχομεν λέγεται Χριστιανικὴ Ὁρθόδοξος.

Ἡ ΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΕΛΛΑΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ

Εἰς τὸ Β. μέρος τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος κεῖται ἄλλο κράτος, τὸ «Τουρκικόν». Ὁ Ὀλυμπος, τὰ ὄρη Ἀρτάν καὶ Χάσια, καὶ ὁ ποταμὸς Ἀραχθὸς χωρίζουν τὸ Ἑλληνικὸν ἀπὸ τὸ Τουρκικὸν κράτος.

Τὸ Τουρκικὸν κράτος χωρίζεται εἰς τέσσαρας μεγάλους Νομούς· τὴν Ἡπειρον, τὴν Ἀλβανίαν, τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Θράκην.

Θράκη.

Ἡ Θράκη κεῖται εἰς τὸ Α. τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας, διαιρεῖται εἰς δύο ἐπαρχίας. Ἡ μὲν πρὸς Β. λέγεται Ἀνατολικὴ Ῥωμυλία. Ἡ δὲ πρὸς Ν. Θράκη.

Ἡ Θράκη πρὸς Ν. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, πρὸς Α. ἔχει τὸν Ἑλλησποντον ὅπου ἐπνίγη ἡ Ἑλλή, τὴν Προποντίδα καὶ τὸν Εὐξείνου πόντον. Πρὸς Β. ἔχει ὄρος μέγα τὸ ὁποῖον λέγεται Αἶμος· τοῦτο εἶνε τόσον ὑψηλόν, ὥστε καὶ τὸ θέρος σκεπάζονται αἱ κορυφαὶ του ἀπὸ χιόνα· καὶ πρὸς Δ. ἔχει ἄλλο ὄρος, τὴν Ῥοδόπην, τὸ ὁποῖον χωρίζει τὴν Θράκην ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν, καὶ τὸ ὁποῖον ἔχει πολλὰ δάση.

Μεταξὺ τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Εὐξείνου εἶνε στενὸν τὸ ὁποῖον λέγεται «Περθμὸς τοῦ Βοσπόρου», (εἰδῶ ἦσαν αἱ Συμπληγάδες πέτραι τὰς ὁποίας ἐπέρασεν ὁ Ἰάσων). Εἰς τὰ παράλια τοῦ Βοσπόρου εἶνε ἐκτισμένη μεγάλη πόλις,

πολύ μεγαλειτέρα τῶν Ἀθηνῶν, ἡ ὁποία λέγεται Κωνσταντινούπολις. Ἡ Κωνσταντινούπολις ἄλλοτε ἐλέγετο Βυζάντιον· πρῶτοι δὲ αἱ ὁποῖαι ἔκτιταν τὸ Βυζάντιον ἦσαν Μεγαρεῖς· ἀκολούθως ὠνομάσθη Κωνσταντινούπολις ἀπὸ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου τοῦ ὁποίου τὴν ἐσπέρτην ἐσφράζομεν τὴν 21ην Μαΐου. Εἶνε ἐκτισμένη ἐπὶ 7 λόφων διὰ τοῦτο λέγεται καὶ Ἐπτάλοφος. Ἔχει τὴν καταλληλοτέραν, ὠραιοτέραν καὶ τερπνοτέραν θέσιν τοῦ κόσμου. Ἐὰν θελήσῃ τις νὰ τὴν περιτριγυρίσῃ θὰ χρειασθῇ ἐξ ὥρας. Διαιρεῖται εἰς πολλὰς συνοικίας τῶν ὁποίων αἱ καλλίτεραι εἶνε ὁ Γαλατᾶς, τὸ Πέρα (Σταυροδρόμιον), τὸ Φανάριον, τὸ Σεράϊον, καὶ ὁ Τοπχανές. Αἱ περισσότεραι ὁδοὶ τῆς εἶνε στεναὶ καὶ ἀκάθαρτοι, αἱ δὲ οἰκοδομαὶ ξύλιναι. Ἔχει 80 χιλ. οἰκίας καὶ 1 1]2 ἑκατ. κατοίκων Τούρκους, Ἕλληνας, Ἑβραίους, Ἀρμενίους καὶ ἐξ ἄλλων μερῶν τῆς Εὐρώπης. Εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν εἶνε ὁ ναὸς τῆς Ἁγίας Σοφίας τὸν ὁποῖον αἱ Τούρκοι χρησιμοποιοῦν ὡς τζαμίον τῶν (Τουρκικῆ ἐκκλησίᾳ).

Ἡ Ἁγία Σοφία ἔχει 300 ποδῶν μῆκος, καὶ πλάτος 260 ποδῶν. Πολλὰ ἄλλα οἰκοδομήματα λαμπρὰ εὐρίσκονται εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, π. γ. τὰ Ἀνάκτορα τοῦ Σουλτάνου κλπ. Εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν κἀθηται ὁ Πατριάρχης τῆς Ἀνατολικῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας. Σχολεῖα, Ἐκκλησίαι, Νοσοκομεῖα, Ὀρφανοτροφεῖα, καὶ ἄλλα φιλανθρωπικὰ καταστήματα εἶνε πολλὰ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἄλλη πόλις μεγάλη εἰς τὴν Θράκην εἶνε ἡ Ἀνδριανούπολις μὲ 50 χ. κ. πολλὰ σχολεῖα καὶ πολλὰ τζαμιά καὶ βιομηχανικὰ καταστήματα.

Ἐὰν ἀπὸ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος πλεύσωμεν διὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν θὰ φθάσωμεν εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ Ἑλλησπόντου, ἡ ὁποία σήμερον λέγεται « Δαρδανέλια ». Ἀποῦ διέλθωμεν τὰ Δαρδανέλια ὅπου εἶνε φρούρια ὀχυρότατα, θὰ πλεύσωμεν τὸν Ἑλλησπόντον, τὴν Προποντίδα ὅπου εἶνε τὰ νησίδια ἡ Ἀντιγόνη, Πρίγκιπος καὶ Χάλκη, ὅπου εἶνε σχολή

Θεολογική και ἔμπορική, καὶ ἐὰν προχωρῶμεν θὰ φθάσωμεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Ἱστορικά. Ἡ Θράκη εἶνε ἡ χώρα τῶν Κικόνων ὅπου ἐφθασεν ὁ Ὀδυσσεύς, εἶνε τὸ μέρος ἐκεῖνο ὅπου ὁ Ξέρξης ἐμέτρησε τὸν στρατόν του, τὸ ὅποιον τότε ἐλέγετο Δόρισκος, σήμερον δὲ Ρουμζίκι. Ἐδῶ ὑπῆρχε πόλις Ἀβδήρα τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι ἐθεωροῦντο βλάκες (Ἀβδηρίται).

Ἄλλας πόλεις ἔχει ἡ Θράκη, τὴν Ἀνδριανούπολιν, τὴν Καλλιπόλιν καὶ πολλὰς ἄλλας.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Θράκης εἶνε ὑγιεινὸν καὶ εὐκρατον, πλὴν τῶν μερῶν τὰ ὅποια εἶνε πλησίον τῆς Ῥοδόπης καὶ τοῦ Αἴμου, ὅπου τὸ κλίμα εἶνε ψυχρὸν· τὸ ἔδαφος εὐφορον ἀλλὰ κακῶς καλλιεργημένον.

Ἀνατολικὴ Ῥωμυλία.

Τῆς Ἀνατολ. Ῥωμυλίας μεγάλη πόλις εἶνε ἡ Φιλιππούπολις. Τὴν πόλιν ταύτην ἔκτισεν ὁ πατὴρ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου Φίλιππος, διὰ τοῦτο ὠνομάσθη καὶ Φιλιππούπολις. Εἶνε πόλις ἔμπορική, κατοικεῖται ἀπὸ 50 χ. ἀνθρώπους, κατοικοῦν πολλοὶ Ἕλληνες καὶ πολλὰ Ἑλληνικά σχολεῖα ὑπάρχουν· ἐκ τῆς Φιλιππουπόλεως δύναται τις νὰ ὑπάγῃ εἰς τὰ πλησίον μέρη διὰ σιδηροδρόμου· ἄλλη πόλις τῆς Ῥωμυλίας εἶνε ἡ Στενήμαχος κατοικουμένη σχεδὸν ὑπὸ Ἑλλήνων, Ἀγχιάλος καὶ Πύργος.

Ἡ Ῥωμυλία ἔχει ἰδίους νόμους καὶ διοικεῖται ἀπὸ τὸν ἡγεμόνα τῶν βουλγάρων.

Τὸ ἔδαφός της εἶνε μὲν ὄρεινόν, ἀλλ' ἔχει καὶ πολλὰς πεδιάδας αἱ ὁποῖαι παράγουν, σίτον, ἀραβόσιτον, καπνόν, βάμβακα, τροφήν δὲ διὰ πολλὰ ποίμνια.

Μακεδονία.

Ἡ Μακεδονία πρὸς Α. ἔχει τὸ ὑψηλότετον ὄρος Ῥοδόπην τὸ ὅποιον χωρίζει ταύτην ἀπὸ τῆς Θράκης. Πρὸς Ν. χωρίζεται ἀπὸ τῆς Θεσσαλίας διὰ τοῦ Ὀλύμπου. Πρὸς Β. καὶ

Δ. εἶνε ἄλλα ὄρη τὰ ὁποῖα χωρίζουσι τὴν Μακεδονίαν ἀπὸ τῆς Ἑπείρου καὶ Βουλγαρίας.

Ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Μακεδονίας εἶνε ἡ **Θεσσαλονίκη**· κεῖται εἰς τὸ βάθος τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου· ὠνομάσθη δὲ Θεσσαλονίκη ἀπὸ τὴν ἀδελφὴν τοῦ μεγ. Ἀλεξάνδρου ἡ ὁποία ἐλέγετο Θεσσαλονίκη· σήμερον εἶνε σπουδαία πόλις, μεγάλη, καὶ ἐμπορικωτάτη, διότι εὐρίσκεται εἰς κατάλληλον θέσιν. Πολλοὶ Ἕλληνες κατοικοῦσιν ἐνταῦθα καὶ πολλὰ ὑπάρχουν Ἑλλην. σχολεῖα. Οἱ περισσότεροι ὅμως εἶνε Ἑβραῖοι.

Ἄλλαι πόλεις μεγάλαι εἶνε αἱ Σέρραι, ἡ Καβάλλα, τὰ Βιτώλια, ἡ Καστορία.

Εἰς τὰ Ν. τῆς Μακεδονίας τρεῖς γλῶσσαι ξηρᾶς εἰσέρχονται εἰς τὴν θάλασσαν καὶ σχηματίζουν μίαν χερσόνησον ἡ ὁποία λέγεται **Χαλκιδικὴ Χερσονήσος**. Ἡ πρώτη γλῶσσα λέγεται Κασάνδρα, ἡ μεσαία Σιθωνία καὶ ἡ ἀνατολικὴ Ἁγιον **Ὄρος** ὅπου ὑπάρχουν πολλὰ μοναστήρια καὶ 6 χιλ. καλόγηροι.

Ἱστορικά. Ἡ Μακεδονία κατοικεῖται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπὸ Ἑλλήνων, διὰ τοῦτο καὶ πλῆθος ἑλληνικῶν σχολείων ὑπάρχει καθ' ὅλην τὴν Μακεδονίαν. Ἐχει ὄρη ὑψηλὰ ἀλλὰ καὶ πεδιάδας μεγάλας, εὐφόρους καὶ μεγαλοπρεπεῖς. Ἡ Μακεδονία εἶνε ἡ Πατρίς τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου καὶ τοῦ σοφοῦ Ἀριστοτέλους· τὴν πρώτην ἀφῆρπασε ἐκ τῶν Ἀθηναίων ὁ Φίλιππος. Ἐπὶ τοῦ λαίμου τοῦ Ἄθω φαίνονται τὰ ἔχνη τῆς διώρυγος τοῦ Ξέρξου.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Μακεδονίας εἶνε μέτριον καὶ ὑγιεινόν. Τὸ ἔδαφος εἶνε εὐφορώτατον, παράγει βάμβακα ὄρυζα, καπνὸν καὶ πλεῖστα ἄλλα προϊόντα· τὸ ἐμπόριον βεβαίως εἶνε ἀνεπτυγμένον· διότι ἐκεῖ τὸ ἐμπόριον εἶνε σπουδαῖον ὅπου αἱ χῶραι εἶνε εὐφοροὶ καὶ παράγωσι πολλὰ καὶ διάφορα προϊόντα ὡς ἡ Μακεδονία. Ἐκ τῶν 1 ἑκατ. 500 χιλ. κατοίκων τῆς Μακεδονίας αἱ 500 χ. εἶνε Ἕλληνες.

Ἡπειρος.

Ἡ Ἡπειρος χωρίζεται πρὸς Α. ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα διὰ τοῦ ποταμοῦ Ἀράχθου. Πρὸς Ν. καὶ Δ. βρέχεται ὑπὸ θαλάσσης, καὶ πρὸς Β. ἔχει τὴν Ἀλβανίαν. Ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Ἡπέρου εἶνε τὰ Ἰωάννινα πόλις μεγάλη, ἐμπορική, κατοικουμένη ἀπὸ 30 χιλ. κατοίκων· πλείστοι Ἕλληγες καὶ πολλὰ ἑλλ. σχολεῖα ὑπάρχουσιν. Πλησίον τῶν Ἰωαννίνων εἶνε ἡ Λίμνη ἐντὸς τῆς ὁποίας εἶνε νησίδιον ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπῆρχον τὰ Ἀνάκτορα τοῦ περιβοήτου Ἀλήπασα. Πέριξ τῶν Ἰωαννίνων εἶνε 44 χωρία, τὰ ὁποῖα λέγονται Ζαγοροχώρια. Τὰ Ζαγοροχώρια κατοικοῦνται ὑπὸ Ἑλλήνων. εἶνε δὲ περίφημα διότι οἱ κάτοικοι εἶνε εὐφυέστατοι εἰς τὰ γράμματα καὶ εἰς τὸ ἐμπόριον.

Ἄλλαι πόλεις τῆς Ἡπέρου εἶνε τὸ Μέτσοβον πλησίον τῶν συνόρων μὲ 7 χ. κ. Ἀργυροκάστρον, Πάργα, Παραμυθιά πρωτ. τῶν Ἀλβανῶν Τσάμηδων, ἡ Πρέβεζα, καὶ τὸ ἠρωϊκὸν Σούλι.

Ἱστορικά. Ἡ Ἡπειρος εἶνε χώρα ὀρεινή· ἔχει ὅμως ἀνδρείους κατοίκους. Τὸ πλείστον καταικεῖται ὑπὸ Ἑλλήνων καὶ πολλὰ ἑλλ. σχολεῖα ὑπάρχουσιν. Ἐδῶ εἰς τὴν Ἡπειρον ἦτο ὁ Ἀχέρων ποταμός, καὶ ἡ Ἀχερουσία λίμνη διὰ τῆς ὁποίας διεβίβαζε τὰς ψυχὰς εἰς τὸν ἄδην ὁ Χάρων, ὑπῆρχε τὸ περίφημον μαντεῖον τῆς Δωδώνης, Δωδωναῖον καλούμενον, περίφημον τόσον, ὅσον ἦτο καὶ τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Ἡπέρου εἶνε εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν, τὸ ἔδαφος εἶνε κάρσφορον εἰς τὰ πεδινὰ μέρη, ἀλλὰ ἄκαρπον εἰς τὰ ὀρεινά. Τὰ προϊόντα εἶνε ἔλαιον, κηπνός, ἐλαῖαι, πορτοκάλια, σῖνος καὶ ἀραβόσιτος. Τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ βιομηχανία εἶνε εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων.

Ἀλβανία. Πρὸς Β. τῆς Ἡπέρου κεῖται ἡ Ἀλβανία τῆς ὁποίας πρωτεύουσα εἶνε ἡ Σκόδρα. Εἰς τὴν Σκόδραν εἶνε κυτήριον ὄπλων ἄλλαι πόλεις εἶνε ὁ Αὐλών, τὸ Βεράτιον,

καὶ τὸ Δυρράχιον ἢ ὅποια ἄλλοτε ἐλέγετο Ἐπίδαμνος, εἶνε πόλις ἐμπορικὴ, ἔχει ἐλλ. σχολεῖον καὶ 10 χιλ. κατ.

Ἱστορικά. Οἱ Ἄλβανοὶ εἶνε γενναϊότατοι ἄνδρες καὶ διαιροῦνται εἰς Γέγκηδες, Τόσκηδες, Τσάμηδες καὶ Λιάπηδες. Οἱ Ἄλβανοὶ πιθανώτατα κατάγονται ἐκ τῶν Πελασγῶν ὁμιλοῦσι γλῶσσαν ἀδελφὴν τῆς Ἑλληνικῆς καὶ ἔχουν τὰ αὐτὰ ἥθη καὶ ἔθιμα. Ἀναμφιβόλως εἶνε Ἕλληνες, τοὺς ὁποίους ἠνάγκασαν οἱ Τούρκοι νὰ δεχθῶσι τὴν θρησκείαν των.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Ἀλβανίας εἰς τὰ ὄρεινά μέρη εἶνε ὑγιεινόν, εἰς τὰ πεδινὰ ὅμως καὶ παράλια θερμὸν καὶ εἰς τινα μέρη νοσῶδες. Τὸ δὲ ἔδαφος ἔχει μὲν πεδιάδας εὐφόρους ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶνε ἄφορον καὶ κάκιστα καλλιεργημένον.

Οἱ Ἄλβανοὶ εἶνε ἄνδρες, ἀγαπῶσι τὸν πόλεμον, καὶ πρόθυμοι νὰ καταταγῶσι στρατιῶται ἐν καιρῷ πολέμου. Δὲν ἔχουν ὅμως σχολεῖα πολλὰ καὶ καλὰ, διὰ τοῦτο εἶνε καὶ ἀμαθεῖς, βάρβαροι καὶ χειρότεροι κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὸν πολιτισμὸν ὄλων τῶν ἄλλων λαῶν τῆς ἑλληνικῆς Χερσονήσου.

ΝΗΣΟΙ

Εἰς τὸ Τουρκικὸν κράτος ἀνήκουσι καὶ πολλαὶ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου Πελάγους· καὶ ἄλλαι πρὸς Ν. τῆς Ἑλλάδος καὶ εἰς τὰ παράλια τῆς μικρᾶς Ἀσίας εὐρισκόμεναι.

Κρήτη

Πρὸς Ν. τῶν Κυκλάδων νήσων κεῖται ἡ νῆσος Κρήτη. Ἡ Κρήτη εἶνε ἡ μεγαλειτέρα νῆσος ἐκ τῶν εὐρισκομένων εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος. Ἐχει ἕκτασιν τόσῃν ὅσην ἔχει ἡ ἡμίσεια Πελοπόννησος.

Ὄρη. Μία σειρά ὄρεων ἀπὸ τοῦ Α. πρὸς τὸ Δ. μέρος διασχίζει τὴν νῆσον Κρήτην. Ἡ σειρά αὕτη φέρει διάφορα ὀνόματα. Εἰς τὸ δυτικὸν μέρος εἶνε τὰ λευκὰ ὄρη ἢ Σφακιανὰ· καθ' ὅλον τὸ ἔτος σκεπάζονται ὑπὸ χιόνος. Εἰς τὸ μέσον εἶνε ἡ Ἴδη ἐπίσης χιονοσκεπής· ἐκ τῆς Ἰδῆς ἡ θεά εἶνε λαμπροτάτη. Φαίνονται πολλαὶ χῶραι καὶ πολλαὶ νῆσοι.

Πόλεις.

Εἰς τὸ μέσον τῆς βορείου παραλίας εἶνε ἡ πόλις **Ἡράκλειον** (Μεγαλόκαστρον)· ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Κρήτης· ἔχει ἰσχυρότατον Βενετικὸν φρούριον καὶ 20 χιλ. κατ. Πλησίον τοῦ Ἡρακλείου ἔκειτο ἡ πόλις ὅπου ἐκάθητο ὁ βασιλεὺς τῆς Κρήτης Μίνως. Πλὴν τοῦ Ἡρακλείου εἰς τὸ Β. μέρος εἶνε ἡ πόλις **Ῥέθυμνος** ὀχυρὰ πόλις, μὲ μικρὸν λιμένα καὶ 6 χ. κατ. καὶ τὰ **Χανιά**, ὀχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις, μὲ 15 χ. κατ. λιμένα μικρὸν ἀλλ' ἀσφαλῆ. Τὰ Χανιά εἶνε ἡ πρωτεύουσα τῆς Κρήτης.

Κλίμα. Ἡ Κρήτη εἶνε νῆσος ὠραιότατη μὲ πολλὰς καλλονάς, μὲ κλίμα ὁρσερώτατον καὶ ὕδωρ ἀριστον. Τὸ ἔδαφος γονιμώτατον (ἀρχαῖός τις ἔλεγε περὶ τῆς Κρήτης «ἰδοὺ χώρα εἰς τὴν ὅποιαν ῥέει μέλι καὶ γάλα»). Τὰ προϊόντα τῆς Κρήτης εἶνε τὸ ἔλαιον, σαπῶνιον, οἶνος, κάσταννα, σταφίδες ὀλίγαι, ἀμύγδαλα, καρύδια, μέλι, κηρίον, μέταξα, τυρός, βούτυρον, πορτοκάλια, καὶ πολλὰ ἄλλα ποιότητος ἀρίστης.

Κάτοικοι. Οἱ Κρήτες εἶναι γενναιοτάτοι ἄνδρες· πολλὰκις ἐπανεστάτησαν κατὰ τῶν Τούρκων ζητοῦντες τὴν ἐλευθερίαν των, καὶ δὲν ἠλευθερώθησαν μὲν ἀλλὰ ἠνάγκασαν τὴν Τουρκίαν νὰ τοὺς παραχωρήσῃ πολλὰς ἐλευθερίας. Εἶνε ἄνδρες φιλελεύθεροι καὶ φιλοπάτριδες, εὐφυεῖς καὶ καρτερικοί. Ἔχουν ἰδικούς των νόμους καὶ ἴδιον χριστιανὸν Ἡγεμόνα. Πολλὰ σχολεῖα δὲν εἶνε εἰς τὴν Κρήτην, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον θὰ εἶνε, διότι οἱ νοήμονες Κρητικοὶ φροντίζουν μεγάλως ἤδη διὰ τὴν ἐκπαίδευσίν των. Αἱ συχναὶ ἐπαναστάσεις, αἱ καταστροφαὶ τὰς ὁποίας ὑπέστησαν οἱ Κρητικοί, δὲν τοὺς ἄφησαν οὔτε περιουσίας μεγάλας νὰ ἔχουν, οὔτε σχολεῖα πολλὰ νὰ διατηροῦν.

Θάσος. — **Σαμοθράκη.** — **Ἰμβρος.** — **Λήμνος.**

Πρὸς Ν. τῆς Θράκης εἶνε τέσσαρες νῆσοι ἡ Θάσος, Σαμοθράκη, Ἰμβρος καὶ Λήμνος.

Θάσος. Ἡ Θάσος ἔχει πολλά ὄρη, ἀλλὰ χαμηλὰ καὶ κατάφυτα· ἔχει 10 χ. κατ. παράγει σίτον, αἶνον καὶ ἔλαιον.

Σαμοθράκη. Ἡ Σαμοθράκη εἶνε μικρότερα τῆς Θάσου. Ἡ νῆσος αὕτη ἐφημιζέτο διὰ τὰ μυττήρια τῶν Καβείρων δαιμόνων εἰς τοὺς ὁποίους κατέφυγον ὁ Ὀρφεύς, ὁ Ἡρακλῆς καὶ Ἰάσων κατὰ τὴν Ἀργοναυτικὴν ἐκστρατείαν.

Ἰμβρος. Ἐχει ὄρη ὑψηλὰ καὶ δασώδη, εὐφόρος πεδιάδας καὶ 2. χιλ. κατ.

Λήμνος. Εἰς τὴν νῆσον ταύτην ὁ Ἡρακλῆς κατέπεσε καὶ ἔστησε τὰ ἐργαστήριά του, κατασκεύαζε δὲ ἐκεῖ τοὺς κεραυνοὺς τοῦ Διός. Φαίνεται ὅτι λέγουν τοῦτο, διότι ἡ νῆσος εἶνε ἠφαιστειώδης. Ἡ Λημνία γῆ ἐφημιζέτο παλαιότερον ὅτι εἶχε θεραπευτικὴν δύναμιν, καὶ τώρα ἀκόμη οἱ Τούρκοι τὴν μεταχειρίζονται ὡς φάρμακον ὅταν δαγκάνωνται ὑπὸ φαρμακερῶν ὄφρων. — Ἐχει 20 χ. κ. Ἑλληνας.

Λέσβος. — Χίος. — Σάμος. — Ῥόδος. — Κύπρος.

ὑπὸ Ἑλλήνων κατοικοῦνται, ἀνήκουσιν ὅμως εἰς τὸ Τουρκικὸν κράτος καὶ αἱ ἀκόλουθοι νῆσοι κείμεναι εἰς τὰ δυτικὰ καὶ Ν. παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

Λέσβος ἢ Μιτυλήνη. Εὐφόρος καὶ ὠραία νῆσος κατάφυτος ἀπὸ ἀμπέλων, ἐλαιῶν, μωρεῶν, καὶ διαφόρων ὀπωροφόρων δένδρων μὲ 80 χ. κ. Οἱ Λέσβιοι εἶνε λίαν φιλόμουσοι δι' ὃ καὶ τὰ μικρότερα γωρία τῆς νήσου ἔχουν συστήσει δημοτικὰ σχολεῖα, εἰς δὲ τὰς κωμοπόλεις ἑλληνικά, εἰς δὲ τὴν μητρόπολιν Μιτυλήνην καὶ γυμνάσιον.

Χίος. Ὁρεινὴ καὶ πετρώδης ἀλλὰ λίαν εὐφόρος νῆσος, ἐπίσημος διὰ τοὺς λαμπροὺς οἶνους, τὴν μαστίχαν, τὰ ἀμύγδαλα καὶ τὸ ὠραῖον κλίμα τῆς· ἔχει τοὺς ἐμπορικωτέρους ἀνθρώπους τοῦ κόσμου, γυμνάσιον καὶ πολλὰ ἄλλα σχολεῖα ἀρρένων καὶ θηλέων καὶ ἀξιόλογον ναυτικόν. Ἡ νῆσος κατοικεῖται ὑπὸ 70 χ. κ.

Ψαρά. Ἡ νῆσος αὕτη εἶναι μικρὰ καὶ πετρώδης, κατοικεῖται ὅμως ὑπὸ ἀνδρῶν γενναιοτάτων, καὶ μεγάλως ὑπηρεσίας προσέφερε εἰς τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 21 διὰ τοῦ ἀξιολόγου ναυτικοῦ τῆς.

Σάμος. Ἡ νῆσος αὕτη εἶνε μὲν ὀρεινὴ ἀλλὰ καλῶς καλλιεργουμένη κατέστη εὐφορος παράγουσα ὠραίους οἴνους καὶ σταφίδα εἶνε πατρίς τοῦ Πυθαγόρου καὶ ἄλλων μεγάλων ἀνδρῶν. Οἱ ἀνδρεῖοι Σάμιοι ἐπανεστάτησαν κατὰ τῆς Τουρκίας καὶ τὴν ἠνάγκασαν νὰ χορηγήσῃ εἰς αὐτοὺς πολλὰς ἐλευθερίας, ἧται χριστιανὸν ἡγεμόνα κλπ. Ἐπὶ τοῦ ἔρους Κερκετέως, ἐκ τοῦ ὁποίου ἡ θεὰ εἶνε λαμπροτάτη, ὑπάρχει βάραθρον τοῦ Παναρέτου ἐπονομαζόμενον, τὸ ὁποῖον ὑποτίθεται ὅτι συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς θαλάσσης ἀν καὶ πολλὰς ὥρας ἀπέγει αὐτῆς.

Ῥόδος. Ἡ νῆσος αὕτη εἶνε εὐφροτάτη καὶ πλουσία, ἔχει κλίμα λαμπρὸν καὶ ὑγιεινόν. Εἰς τὴν πόλιν ὑπῆρχε τὸ κολοσσαῖον ἄγαλμα ἐκ χαλκοῦ τοῦ Ἥλιου ἐν ἐκ τῶν ἑπτὰ θαυμάτων τοῦ κόσμου.

Κύπρος. Ἡ νῆσος αὕτη κατοικεῖται ὑπὸ 190 χ. κ. εἶναι μεγάλη, πεδινή, εὐφροτάτη καὶ πλουσία παράγουσα λαμπροὺς οἴνους, γεννήματα, βάμβακα, ριζάριον, μαλλία, μέταξαν, ἔλαιον κτλ. Πρωτεύουσα τῆς νήσου εἶνε ἡ **Λευκωσία** μὲ 25 χιλ. κ. Ἄλλαι δὲ πόλεις ἐπίσημοι εἶνε ἡ **Λάρναξ** καὶ ἡ **Λεμεσός**. Ἡ Κύπρος, ἡ ὁποία πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἀνήκεν εἰς τὸ Τουρκικὸν κράτος, ἤδη κατέχεται ὑπὸ τῶν Ἀγγλων.

Πλὴν τῶν νήσων τούτων, καὶ πλείσται ἄλλαι μικρότεραι κατοικοῦνται ὑπὸ Ἑλλήνων καὶ ἀνήκον ἄλλοτε εἰς τὴν Ἑλληνικὴν αὐτοκρατορίαν. Ἡδὴ κατέχονται ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ἐλπίζεται ὅμως ὅτι πλησιάζει ἡ ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποίαν θέλουσι πληρωθῆ οἱ διακαιεῖς πρῶτοι τῶν ὑποδούλων ἡμῶν ἀδελφῶν, καὶ θέλει συντελεσθῆ ἡ ἔνωσις τῶν ὑπὸ τὴν Τουρκίαν Ἑλληνικῶν χωρῶν μετὰ τῆς μητρὸς ἐλευθέρως Ἑλλάδος. Διὰ τῆς βοήθειας τοῦ ὑψίστου, καὶ τῆς ἐκ μέρους τῶν τε ἐλευθέρων καὶ ὑποδούλων Ἑλλήνων ἐθελουσίας καὶ αὐταπαρνήσεως, θέλουσιν ἀναμφιβόλως πληρωθῆ οἱ προκείμενοι τοῦ Ἑλληνισμοῦ πόθοι.

ΤΕΛΟΣ.